

Usko, toivo ja rakkaus

Hoitotieteen tehotrio
Minä riitän
Näköaloja vanhuksen kohtaamiseen

Usko, toivo ja rakkaus

- 3 Pääkirjoitus** Usko, toivo ja rakkaus koetuksella
- 4 Diaari**
- 8 Kuvassa** Katie Eriksson
- 10** Diakonian saarna
- 12** Hermina sai Yhteisvastuulta kaksi lammasta
- 13** Yhteisvastuu tukee Haitissa maaseudun kestäväää kehitystä
- 15** Uudet koulut
- 16** Nuoret pohtivat kirkon sanomaa ja roolia
- 19** Leijonaemon otteella
- 20** Kulisseista estradille
- 22** Turussa Diasporassa
- 24** Diakonian ammattilaisen jännitteinen paikka kirkossa
- 26** Taloudellisen avustamisen jännitteet ja mahdollisuudet
- 28** Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa
- 30** Seurakunnallista hoitotyötä ja luterilaisuutta
- 32** Työpäivä, päivän työt
- 33 Menninkäinen**
- 34** Diakoniaa nuorisotyöntekijän identiteetillä
- 36** Diakonia-idea 2012
- 37** Vaikea pala kirkossa ja kotona – homoseksuaalisuus
- 40** Minä riitän
- 42** Lapsuus evakkona ja evakon lapsena
- 43** Kätkeytyt kivut
- 44 Henttiset**
- 46** Onko susi lähimmäinen?
- 48** Leikin varjolla
- 50** Auttajan rankka rooli
- 52** Kipsinen lapsuus ja muita rakkaita kipuja
- 54** Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen diakoniatyössä
- 56** Näköaloja vanhuksen kohtaamiseen
- 58** "Tullee sielu ja ruumis hoiettua"
- 60** Ajomies
- 62 Kirjat**
- 64 Iltahartaus** Köyhien piispa

8

15

20

48

JULKAISJA

Diakonia ry
Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö
Suomen Diakonialaitosten Liitto
Diakoniatyöntekijöiden Liitto
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
Kirkkopalvelut
Suomen Merimieskirkko
Espoon Diakoniasäätiö
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
Hannu Harri

KUSTANTAJA

Kustannus-Osakeyhtiö
Kotimaa

TOIMITUSKUNTA

Laura Hakoköngäs
Tiina Laine
Tomi-Pekka Liias
Jussi Mursula
Irene Nummela
Terttu Pohjolainen
Maija Sankari
Ilkka Sipiläinen
Asta Turtiainen

TOIMITUS

PL 185
00161 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA

Kalle Kuusimäki
p. 050 501 2901

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ

Raïli Suviranta
p. 040 142 5166
raïli.suviranta@evl.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Eila Karkkunen
p. 050 369 0988
eila.karkkunen@evl.fi

TAITTO JA KUVANKÄSITTELY

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Eila Karkkunen
p. 050 369 0988
eila.karkkunen@evl.fi

TILAUSHINTA KOTIMAAHAN

Tilaushinta kotimaahan 36 €/vuosikerta,
ulkomailla 38 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €.
Osoitietoja voidaan luovuttaa kaupallisille
ilmoittajille.

KANSI:

Kalle Ahonen

LEHTI ILMESTYY

6 kertaa vuodessa
Numero 1/2012 ilmestyy 16.2.2011
Lehden teemana
Köyhyys ja nuorten syrjäytyminen

ISSN 0355-8797

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

ILMOITUSHINNAT:

nelivärisenä 1,30 e / pmm
Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 23 %.

ILMOITUSMYynti:

Seija Kosunen, p. 020 754 2270
seija.kosunen@kotimaa.fi

ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS:

ilmoitusmyynti@kotimaa.fi
p. 020 754 2000

Usko, toivo ja rakkaus koetuksella

Pietarsaaren kaupungin tunnuksessa on kiintoisasti kolme vanhaa kristillistä symbolia, risti, ankkuri ja sydän – usko, toivo ja rakkaus. Symbolit ovat olleet hyvin suosittuja pietarsaarelaisilla merimiehillä 1600-luvulta lähtien. Nytemmin ne ovat olleet noin sadan vuoden ajan keskeinen osa pietarsaarelaista jouluvaloperinnettä. Symboleilla oli vahva kytkös siihen huoleen, kun merimiehet joutuivat olemaan, usein myös jouluna, erossa perheistään. Ei ollut myöskään lainkaan varmaa, selviääkö läheinen koskaan kotiin takaisin. Kuoleman ja surun, ristin, todellisuus oli koko ajan läsnä. Ristiin, ankkuriin ja sydämeen kiteytyivät niin ajalliset kuin iäiset huolet, pelot, hellittämätön toivo ja yli elämän myrskyjen kuroutuva rakkaus.

Ihmiselämän kysymykset kietoutuvat kysymykseen turvallisuudesta. Ihmiselo on syntymästä lähtien jatkuvaa turvallisuuden etsintää ja kai-puuta. Hyvinvointivaltiomme on rakennettu synnyttämään turvaa erilaisia elämän riskitekijöitä vastaan, kuten esimerkiksi työttömäksi jäämistä ja sairastumista.

Saattaa olla, että osalle meistä hyvinvoinnin heikkenemiseen tai menettämiseen liittyvät uhat eivät ole vielä tulleet omalle kohdalle eikä myöskään niihin liittyvillä palveluilla ole siksi syvempää merkitystä. Niin kauan kuin tulvat ja hirmumyrskyt eivät vaikuta omaan arkeemme, ilmastonmuutosuhka ja -ponnistelut on helppo ohittaa.

Euroopan talouskriisin synnyttämät uhkakuvat ovat entisestään vahvistuneet. Asiantuntijat kehoittavat suomalaisia varautumaan

työttömyyteen, veronkorotuksiin ja etuuksien leikkaamiseen. Jälleen kysytään laajalti yhteisvastuullisuuden perään. Vaikka tälläkin kertaa monet meistä ovat mahdollisen uuden laman iskiessä turvassa monelta uhkatekijältä, on tärkeää, että ymmärrämme ja jaamme myös sellaisen lähimmäistemme hädän, jolta itse varjellumme. Tällaisista kriiseistä voimme selvitä vain, jos sitoudumme yhdessä vahvistamaan luottamusta, toivoa ja rakkautta, joka on yhteiselomme ydin ja kulmakivi.

Pietarsaaren jouluvaloperinteen soisileviävän muidenkin kaupunkien joulukaduille. Joulun sanoma uskosta, toivosta ja rakkaudesta kun on sanoma, joka puhuttelee ihmiseloa huolineen ja murheineen. Jumala itse syntyy keskelle ihmisen turvattomuutta, jotta ihmisillä olisi usko, toivo ja rakkaus.

Joulun rauhaa toivottaen

– KALLE KUUSIMÄKI

Diakoniatyöntekijöiden opintomatka Roomaan 21.9–27.9. 2012

KDS ja Diakoniatyöntekijöiden liitto järjestävät opintomatkan Roomaan syyskuussa 2012. Matkalla tutustumme Roomaan ja sen keskeisiin nähtävyyksiin mm. Vatikaaniin ja sen museoon, Pietarinkirkkoon ja opastettuna perehdyimme kristillisen kirkon alkuvaiheisiin ja hiukan antiikin Roomaan.

Matkan muita tutustumiskohteita ovat mm. Assisi, valdolaisten eli Italian protestanttisen kirkon diakonia, Rooman Caritas eli katolisen kirkon dia-

konian sekä Sant'Egidio-yhteisö. Assisiin teemme päivän retken suomalaisen oppaan johdolla. Tutustumme tämän päivän diakoniaan Roomassa sekä protestanttisessa että katolisessa kirkossa. Näiden välimaastoon sijoittuu Fransiskus Assisilaisen perintöä todeksi elävä Sant'Egidio yhteisö.

Matkan hinta 1 200 € kattaa suorat lennot, majoituksen 2 hengen huoneissa, puolihoiton, tutustumiskohteet viikon aikana sekä suomalaisen oppaan.

DTL jäsenet voivat anoa liitolta koulutusavustusta matkakuluihin.

Ilmoittautuminen Teija Saloranta / KDS, teija.saloranta-at-evl.fi pe 15.1.2012 mennessä.

Opintomatka löytyy kirkon henkilöstökoulutuskalenterista kohdasta Neuvottelupäivät 2012. Lisätietoja antavat Irene Nummela KDS (050 5846897) ja Tiina Laine /DTL (040 765 0477).

Vuoden 2011 projektiteko auttaa syrjäytyneitä

Projektityhdistys ry on palkinnut vuoden 2011 projektitekona Sininauhaliiton lähipalveluhankkeen.

Hankkeessa kehitetään järjestöjen, kuntien, seurakuntien ja ELY-keskusten yhteistyössä kansalaiskeskustoimintaa, joka tarjoaa lähipalveluja ja -tukea, kuten palveluohjausta, kuntouttamista, vertaistukea. Hankkeen kohderyhmänä ovat heikoimmassa asemassa olevat, usein syrjään jäävät ihmiset, kuten päihde- ja mielenterveysongelmai-

set, vanhukset ja vammaiset, työttömät ja yksinelävät. Hankkeen rahoittaa Raha-automaattiyhdistys (RAY).

– Lähipalveluhankkeessa olemme päässeet hyvään vauhtiin järjestöjen, kuntien ja seurakuntien yhteistyössä. Hämeenlinnan Kalvolassa olemme käynnistäneet sosiaalisen lähipalvelutoiminnan, jonka avulla etsitään palveluiden piiristä pudonneita ihmisiä ja tuetaan heitä oman elämänsä hallintaan. Työ on tuottanut tuloksia ja mo-

nien ihmisten elämänlaatu on kokenut ja hymy hiipinyt kasvoille, toteaa projektipäällikkö **Asta Juntunen**.

Projektityhdistys on valinnut Sininauhaliiton lähipalveluhankkeen vuoden 2011 projektiteoksi, koska se yhdistyksen mielestä toimii esimerkkinä siitä, että projektiosaamisella on merkittävä rooli myös sosiaalipuolen muutoshankkeiden tuloksellisessa läpiviemisessä.

Muistatko vielä?

Ikäihmisten palvelemiseen erikoistunut Vivamo-opisto on tuottanut muisteluaineiston dementoituneille ja muistihäiriöisille. Aineistoa ja toimintaideoita voi käyttää sekä laitosdiakoniassa että lievästi muistiongelmisten kotona asuvien potilaiden päiväryhmissä.

Laadimme aineiston vanhusten parissa työskenteleviltä tulleiden pyyntöjen perusteella. Muistelutyöskentelyyn soveltuvaa aineistoa ei ole kovin paljoa tälle kohderyhmälle, opiston rehtori **Eija Kemppi** kertoo. Vivamo-opiston aiemmin tuottama *Minä muistan, sinä muistat, Hän muistaa* -aineisto on toimiva, mutta dementoituneille liian monimutkainen.

Uusi aineisto sai nimekseen *Muistatko vielä?* Sen ovat Eija Kempin kans-

sa laatineet diakonissa **Paula Etelävirta**, toiminnanohjaaja **Sari Gustafsson** Parhaat Vuodet ry:stä ja vanhustyön työalasihteri **Irene Nummela** Kirkkohallituksesta.

Aineistossa käydään läpi elämäkäärän tapahtumia. Omat osansa saavat lapsuus, nuoruus, aikuisuus, ilot ja surut, työelämä. Selkeät mustavalkoiset valokuvat menneiltä vuosilta auttavat palauttamaan mieleen oman elämän tapahtumia. Aineistoa on suunniteltu kuuteen koontumiskertaan. Jokaiseen kokoontumiseen sisältyy myös helppoa jumppaa, aistivirikkeitä ja aivovoimistelua sekä tuttua hengellisiä lauluja ja rukous.

Uusi aineisto on nyt koekäytössä. Vuoden 2012 ohjaajakoulutukset pidetään Vivamo-opistossa Lohjalla 31.1.–1.2.

ja 27.–28.8. Koulutuksessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi muistihäiriöisten kanssa kommunikoinnissa ja taitteen käyttöön näissä ryhmissä.

www.vivamo-opisto.fi

Työyhteisöjen monimuotoisuus puhuttaa Tampereella

Kuka kelpaa kirkolle töihin? Miten voimme käytännössä edistää työelämän yhdenvertaisuutta? Näitä kysymyksiä pohditaan helmikuussa Tampereella Seurakunta ja monimuotoinen työ -seminaarissa.

Kirkon työelämän yhdenvertaisuutta on selvitetty viime vuosina eri näkökulmista, ja johtopäätös on selvä: yhteistä keskustelua pelisäännöistä ja työelämän arvopohjasta tarvitaan.

– Moni kirkon työntekijä kokee painetta yhdenmukaisuuteen ja esimerkiksi elämäntilanteensa salailemiseen, kertoo projektipäällikkö **Sanna-Maaria Tornivaara** Kirkkopalveluista.

– Työyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi olisi parempi, että monimuotoisuus nähtäisiin voimavarana. Erilaisuuden pelko johtaa turhiin epäluuloihin ja jopa syrjintään.

Tulevaisuudessa työyhteisöjen monimuotoisuuden kysymykset nousevat yhä tärkeämmiksi: seurakuntien toimintaympäristö monikulttuuristuu, ikäjohtamisen tarve kasvaa ja osatyökykyisten oikeus työhön tunnustetaan yhä laajemmin.

– Kirkolta odotetaan aktiivista toimintaa yhdenvertaisuuden puolustamiseksi ja inhimillisen työelämän edistämiseksi, Tornivaara muistuttaa.

– Osaammeko tuoda juhlapuheet ja julkilausumat konkreettisiksi toimenpiteiksi? Työkaluja on, mutta niiden käyttö on vielä valitettavan vähäistä.

Konkreettisia keinoja monimuotoisuuden lisäämiseksi ovat esimerkiksi palkkatuen ja työhönvalmentajan käyttö tai palvelujen ostaminen sosiaalisiin perusteisiin työllistäviltä yrityksiltä.

– Monimuotoisuus ei kuitenkaan ole pelkkä vähemmistökyseminen. Jokainen meistä on yhtä erilainen, ja kaikki hyötyvät monimuotoisuutta arvostavasta johtamisesta.

Toisaalta monimuotoisuusajatteluun kuuluu myös eri vähemmistöryhmien tietoinen huomioiminen. Näkyvien vähemmistöjen edustajia on kirkossa toisistaan äärimmäisen vähän, vaikka asennetasolla heidän työllistämiseen suhtaudutaan positiivisesti.

– Yhdenvertaisuus ei toteudu, jos heikommissa asemassa olevien työmahdollisuuksia ei paranneta, Tornivaara toteaa.

– Seurakunnilla on hyviä kokemuksia esimerkiksi eri tavoin vammaisten henkilöiden tai maahanmuuttajien työpanoksesta. Tornivaara muistuttaa, että yhdenvertaisuus on kaikkien asia:

– Päätöksiä tekevät kirkkoherrat ja henkilöstöhallinnon väki, toisaalta esimerkiksi diakoniatyöntekijöillä voi olla kontakteja ja tietoa kohderyhmästä.

Tornivaara työskentelee itse maahanmuuttajien parissa. Hän rohkaisee seurakuntia tarjoamaan työharjoittelupaikkoja suomen kieltä opiskeleville.

– Harjoittelusta hyötyvät niin työnantaja kuin harjoittelija. Myös rekrytointikäytäntöjä kannattaa katsoa kriittisesti: Onko maahanmuuttajan käytännössä mahdollista tulla valituksi seurakunnan töihin?

Seurakunta ja monimuotoinen työ -seminaari Tampereella 8.–9.2.2012. Ohjelma ja ilmoittautumisohjeet: www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa. Seminaari on maksuton.

Seurakunta ja monimuotoinen työ -seminaari

8.–9.2.2012 Tampereella

Yhdenvertaisuus kirkon työssä

Kuka kelpaa kirkkoon töihin?

Keskiviikko, Tampereen tuomiokirkko

Kohti monimuotoista työyhteisöä

Miten käänämme erilaisuuden eduksi?

Torstai, Nekalan seurakuntatalo

Mukana mm. piispa Matti Repo

ja toimittaja Johanna Korhonen.

Seminaari on maksuton.

Ilmoittaudu 31.12. mennessä.

Ohjelma ja ilmoittautumisohjeet:

www.kirkkopalvelut.fi/yhdessa

Järjestäjinä kirkon yhteiskunnallinen työ, Tampereen hiippakunta, Tampereen seurakuntayhtymä ja Yhdessä työhön -hanke

ekopaasto.fi

SIVUSTO AVATAAN LOPPIAISAATTONA 5.1.2012.

Pyhä

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO⁺

Vuorovaikutustaitoja vapaaehtoisille

Toimiva Vuorovaikutus -ohjaajakoulutus seurakuntien vapaaehtoistyössä toimiville työntekijöille 7.–10.11.2012 Helsingissä

Vuorovaikutustaidot ovat tärkeä kulmakivi niin vapaaehtoisten ohjauksessa kuin itse vapaaehtoisten toiminnassakin. Nuorten Keskus järjestää syksyllä 2012 Toimiva Vuorovaikutus -oh-

jaajakoulutuksen, jossa painopisteenä on vuorovaikutus vapaaehtoistyössä.

Koulutus vahvistaa osallistujan omia vuorovaikutustaitoja sekä antaa valmiudet ohjata vapaaehtoisia vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Samalla koulutus antaa pätevyyden ohjata Toimiva vuorovaikutus -kursseja niin seurakunnassa kuin muissakin toimintaym-

päristöissä. Koulutuksen hinta tavallisesti 520 € (NK:n jäsen seurakunnat 480 €) **Vapaaehtoisten kanssa toimiville työntekijöille 100 euron alennus koulutuksen hinnasta.** Ilmoittautumiset osoitteen koulutus@nuortenkeskus.fi Lisätietoja: Sanna Jattu, sanna.jattu@nuortenkeskus.fi, p.0400-105072; www.nuortenkeskus.fi, ->koulutuskalenteri

Onneksi on Pyhä!

Marjukka Laiho, Paavo Ranta, Pekka Tukeva, Ilkka Sipiläinen, Timo-Matti Haapiainen, Marjaana Kanerva

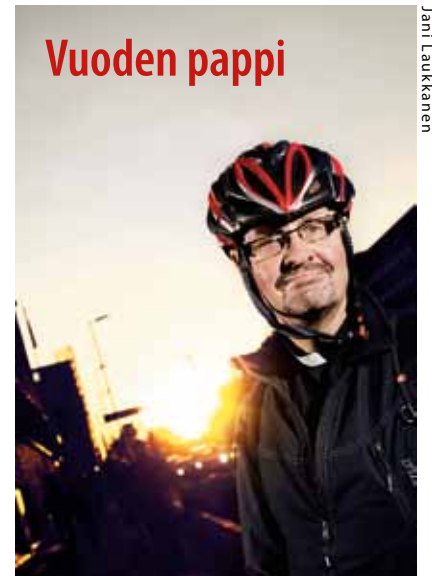

Viikkoon tarvitaan päivä, jolloin levätään, ladataan akkuja, vietetään pyhää. Onneksi on pyhä! kannustaa erottamaan arjen ja sunnuntain toisistaan. Sunnuntain voi viettää yksin tai yhdessä, kotona tai kaukana, liikkuen tai leväten. Olennaista ei kuitenkaan ole tekeminen vaan se, että tekemisen kautta voi tavoittaa jotakin suurempaa. Tässä kirjassa on esitelty noin 52 erilaista tapaa viettää sunnuntai.

Kirja on julkaistu yhteistyössä Kirkkohallituksen kanssa. Se liittyy koko kirkon yhteiseen vuosien 2010–2012 painopisteeseen Pyhä. Painopisteellä halutaan kannustaa ihmisiä etsimään ja lähestymään pyhää. Näin vahvistetaan kristillistä uskoa ja elämäntapaa sekä edistetään koko luomakunnan hyvinvointia.

Kirja ilmestyy joulukuun lopussa.

Vuoden pappi

Jani Laukkanen

Kirkon yhteiskunnallisen työn työala-sihtööri Ilkka Sipiläinen valittiin vuoden papiksi. Onnittelemme lehden toimituskunnan jäsentä arvostetusta kunnianosoituksesta!

Laadukasta luettavaa vuodelle 2012

Olethan jo varmistanut Diakonia-lehden tilauksesi vuodelle 2012. Vuositilaus 38 €, opiskelijat 20 €, ulkomaille 40 €.

Vuonna 2012 lehti ilmestyy viisi kertaa.

- 16.2. Köyhyys ja nuorten syrjäytyminen
- 18.4. Tutkiva ja vaikuttava diakonia
- 20.6. Oikeus uskoa
- 10.10. Saavutettavuus tuo kirkon kaikille
- 20.12. Kokonaisvaltainen kohtaaminen diakoniassa

Tilaukset eila.karkkunen-at-evl.fi.

Tilaa joulunajan rukouskortit

Kohta on joulu!

Ensimmäisenä,
Nöyrytymisen adventtina
tervehdin Sinua hoosianna-huudoilla.
Huudoissani on kaipautta: Herra,
auta meitä! Huudossani on riemua:
Kuningas tulee!

Toisena, Kunnian adventtina
sydämeni kaipaa levollisuutta. Odotan
sitä täydellistä rauhaa, jossa kerran
hallitset. Anna rauhasi olla läsnä jo
kaipaauksessani ja odotuksessani.

Kolmantena, Hengen adventtina
muistan Johannes Kastajaa, joka
valmisti tietä Sinulle. Anna minun
luottaa Sinuun kuin hän.
Vahvista sydämässäni uskoa Sinuun.

Neljäntenä, Pyhänä adventtina
ihmettelen äitiäsi, joka otti vastaan
suuren tehtävän. Rukoilen äitien
ja isien puolesta. Rukoilen lasten
puolesta. Niidenkin, joita
vielä odotetaan.

Aattona odotan, yöllä valvon,
aamulla herään uuteen aikaan.
Nyt on joulu!

Siunaan itseni
ristinmerkillä.

Pyhä Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat
evl.fi/pyhä

Pyhä-painopisteestä (evl.fi/pyhä) on tuotettu adventin- ja joulunajalle ilmaiseksi jaettavia rukouskortteja, suomeksi/på svenska. Niitä voi tilata jaettavaksi yhteiskumppanille, seurakunnalle tai omaan käyttöön.

Kortissa on lyhyet rukoukset kullekin adventtisunnuntaille, toisella puolella tapaninpäivästä loppiaiseen. Kortteja voi käyttää pieninä lahjoina, kir-

Kohti loppiaisen tähteä

*Ei se joulu aatton loppunut, eikä
joulupäivään. Siitä kaikki vasta alkoi.*

Tapaninpäivänä muistan Stefanosta ja muita ihmisiä, jotka kärsivät uskonsa vuoksi. Rauhan ruhtinas, opeta meitä elämään sovussa toistemme kanssa.

Apostoli Johanneksen päivänä nautin Jumalan rakkaudesta. Joulun lapsi, Sinä synnyit meidän luoksemme. Ohjaa meitä toistemme luo.

Viattomien lasten päivänä muistan Sinut pakolaisena Egyptissä. Anna minun nähdä Sinut ihmisissä, jotka ovat joutuneet pois kodistaan. Vapahda vainottuja ja turvattomia.

Uudenvuodenpäivänä pysähdyn kasvojesi edessä. Sinulla on nimi, jonka voin lausua: Jeesus. Se tarkoittaa apua ja pelastusta. Kiitos, että saan turvata nimeesi tänäkin vuonna.

Loppiaisenä seuraan tähteä tietäjien rinnalla. He löysivät tien Sinun luoksesi. Anna tähtesi opastaa elämäni kulkua ja loistaa kaikille kansoille.

Siunaan itseni
ristinmerkillä.

Pyhä Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat
evl.fi/pyhä

janmerkkeinä tai vaikkapa saarnan tai hartaushetken pohjana.

Tilaukset: julkaisumyynti@evl.fi tai nouto KKH:n julkaisumyynnistä (C1). Mahdolliset postikulut veloitetaan tilausmäärän mukaan.

Korttia saa tilata postikulujen hinnalla Kirkkohallituksen julkaisumyynnistä, julkaisumyynti@evl.fi.

Vuoden 2011 Sivellin-palkinto

Diakonian tutkimuksen seuran Sivellin-palkinto myönnettiin vuonna 2011 tutkimuksesta *Diakonisuus hyvinvoinnin ulottuvuutena tunturi-lapin seurakuntien diakoniatyössä* Diak Etelän Sosiaalialan koulutusohjelmasta Järvenpäästä valmistuneelle Sosionomi (AMK), diakoni Pirjo Kobergille.

Vuoden 2011 Sivellin-palkinnon tänä vuonna ansainnut työ tarkastelee Diakonisuutta hyvinvoinnin ulottuvuutena Tunturi-lapin seurakuntien diakoniatyössä.

Perheen hyvinvoinnin monet kasvot 28.2. ja 24.4.2012

Tavoitteena on mm. se, että koulutukseen osallistuja löytää tapoja edistää lasten ja perheiden hyvinvointia omassa työssään.

Rakenne: 2 lähiopiskelupäivää + väliajan tehtävä omassa työssä.

Osallistumismaksu: yhteensä 180 €, sisältää aamu- ja päiväkahvit

Järjestäjät: Kirkkohallitus/ Diakonia ja sielunhoito ja SLK

Tiedustelut: Irene Nummela, Kirkkohallitus, p. (09) 1802305, Liisa Luukkonen, SLK, p. (09) 6877 4513.

Ilmoittautuminen 27.1.2012 mennessä: www.evl-slk.fi

Hoitotieteen tehotrio

Usko, toivo ja rakkaus ovat olleet aina potilaan kokonaisvaltaisen hoidon ja onnistuneen kohtaamisen keskeiset tekijät, korostaa hoitotieteen professori Katie Eriksson.

Nuorena sairaanhoitajana Katie Eriksson, 68, päivysti usein yön yli. Kun poliklinikalla oli hiljaista hän suoritti filosofian kirjekeruun. Teoria ja käytännöt asettuivat uudenlaiseen vuorovaikutukseen.

Eriksson jatkoi opintojaan filosofian tohtoriksi. Åbo Akademiassa työskentelevästä tutkijasta tuli Pohjoismaiden johtava hoitotieteen kehittäjä, jonka teoksia on käännetty useille kielille.

– Hoitotiede haluaa palvella elämää, edistää terveyttä ja lievittää kärsimystä. Tämä kaikki tapahtuu karitatiivisessa (rakkaudessa) hengessä, professori määrittelee tutkimusalansa.

Katien karitatiivinen teoria

Katie Eriksson kertoo, että filosofien ohella hänen ajatteluaan on avartanut kristillinen juonne. Esimerkiksi kirkkoisä Augustinus (354–430) ja ruotsalaisteologi Anders Nygren (1890–1978) ovat antaneet virikkeitä rakkauden käsitteen soveltamiselle hoitotieteessä.

”Katie Erikssonin karitatiivinen teoria” on herättänyt kansainvälistä kiinnostusta.

– Teorian ytimessä on rakkaus, joka on ihmisen sisin potentiaali ja vahvin voima. Rakkaus on keskeisintä myös hoidossa ja lääketieteessä, kun mennään etiikan puolelle. Se on aina etiikan lähtökohta.

– Hyvä hoito rakentuu kaikessa ihmisen arvokkuuden huomioon ottamiselle. Ihminen on jakamaton kokonaisuus, johon kuuluu ruumis, sielu ja hen-

ki. Hoivaamisessa ja terveyden edistämässä tarvitaan sielun, hengen ja ruumiin ravintoa sekä puhdistusta, Eriksson selvittää.

Laadukkaassa hoidossa hän painottaa kolmea kovaa sanaa: usko, toivo ja rakkaus.

Mutta suurin niistä on rakkaus.

Tunnista toivon ja uskon ulottuvuudet

Riippumatta siitä, mikä on kunkin uskonto, on olemassa jotakin ihmistä suurempaa, Katie Eriksson näkee. Niinpä tuonpuoleisen ja hengellisen ulottuvuuden on oltava mukana myös hoitotyössä ja alan tutkimuksessa.

Eriksson on tehnyt pitkään yhteistyötä teologiensa kanssa ja kirjoittanut ”hoitoteologiasta”.

– Usko on terveydenhoidossa voimavara – ja kaikki voimavarat kannattaa käyttää hyväksi. Kun ihmisen todellisuudennäkemyksensä, sisäinen voima ja vapaus laajentuvat uskon myötä, avautuu uusia mahdollisuuksia paranemiseen ja hoitamiseen.

– Hoitajan itsensä ei tarvitse välttämättä olla uskova. Tärkeintä on, että hän tunnistaa henkisen ja hengellisen ulottuvuuden. Hoitajan ei tule pyrkiä vaikuttamaan toisen vakaumukseen, mutta hänen on yritettävä ymmärtää sitä ja oltava avoin toisen katsomuksen kohtaamiselle, Katie Eriksson toteaa.

Entä kuinka hoidossa voidaan vahvistaa toivoa?

– Kyky kohdata ihminen kunnioittavasti on keskeisen tärkeää. Tutkimuk-

semme osoittavat, että jos ihmisen arvokkuutta loukataan, häneltä riistetään mahdollisuuksia toivoon.

– Potilaan on koettava olevansa tärkeä ja arvostettu. Jokaisen pitäisi kokea olevansa hyväksytty ja rakastettu sellaisena kuin on. Tämä on periaatteessa yksinkertaista, mutta käytännössä niin vaikeaa.

Diakoniatyöntekijöissä paljon potentiaalia

Luterilaiseen kirkkoon kuuluva Katie Eriksson on luennoinut diakoniaan liittyvistä teemoista ja hän on yksi tärkeimmistä teoreetikoista monelle alan ammattilaiselle.

– Minulla on ollut hieno yhteistyö diakoniakoulutuksen ja kirkon kanssa. Diakoniatyöntekijöillä on kykyä huomioida ihmisen henkinen ulottuvuus. Siinä joukossa on paljon potentiaalia!

Hengelliset arvot huomioon ottaen hoitotieteilijältä on usein kysytty, onko hänen teorianensa kytketty kristinuskoon.

– Karitatiivinen teoriansa on universaali. Siihen kytkeytyy kaikki inhimillinen kokemus ja viisaus eikä se ole sidoksissa mihinkään ismeihin. Tieteen tehtävä ei ole määrittellä kenenkään henkilökohtaista uskoa.

Henkiset arvot apuun hoidon kriisissä

Materialistiset ateistit eivät ole innoissaan henkisten arvojen löytämisestä vaan yrittävät asettaa etsijöille esteitä.

Erikssonin mielestä luontainen suhde uskontoon on heikentynyt ja uskoon suhtaudutaan turhan mystisesti. Ihmissielun hengellinen ulottuvuus saatetaan sivuuttaa niin koulussa kuin potilaiden kohtaamisessa.

– Jos ihmiskuvaa rajoitetaan materialismin takia, suuri osa hyvän hoidon mahdollisuuksista jää käyttämättä. Jokaisella potilaalla pitäisi kuitenkin olla oikeus tulla kohdatuksi kokonaisena ihmisenä.

– Uusi terveydenhuoltojärjestelmä on onneksi menossa siihen suuntaan, että eettinen ja henkinen näkökulma otetaan hoidossa huomioon, Katie Eriksson sanoo.

Historiassa tulee aina kausia, jolloin maailmankuva on rajoittunut eikä tiede tunnista ihmisen henkistä puolta. Tällä hetkellä maailmankuva on hoitotieteessä taas avoin.

– Hoidon kriisi merkitsee, että me olemme epäonnistuneet henkisten arvojen välittämisessä: nuoret ja vanhat eivät jaksakaan elää vaan tekevät paljon itsemurhia. Moni on vailla elämän tarkoitusta.

– Hyvän hoidon minimitasona pitäisi olla se, että jokaista autetaan kokemaan elämänsä olevan elämisen arvoista, Katie Eriksson pohtii.

Meistä löytyy sisäistä voimaa

Takavuosisikymmeninä hoitoalan koulutuksessa ei juuri kiinnitetty huomiota uskon, toivon ja rakkauden kaltaisiin ”epätieteellisiin” käsitteisiin. Katie Eriksson on optimistinen tulevaisuuden suhteen.

– Olen huomannut, kuinka avoimia esimerkiksi hoitajat ja diakonit – ja nuoret ihmiset ylipäänsä – ovat ihmisen kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen. Me olemme kuitenkin yliorganisoineet työelämän niin pitkälle, ettei työntekijöillä ole enää tarpeeksi tilaa omaan ajatteluun.

– Ihmisiin itseensä pitäisi luottaa enemmän. Minä uskon vahvasti, että

ihmisillä on sisäistä voimaa sekä aitoa halua löytää oma henkisyysensä ja uskonsa.

On kyseessä sitten koulu, kirkko, sairaala tai diakoniatyö, onnistumisen kannalta olennaista on ihmisen ydin- asenne, tapa suhtautua lähimmäisiin.

– Korostan ihmisen arvokkuuden kunnioittamisen ja rakkauden ohella perussivistystä. Kaikkien kannattaisi sivistää itseään lukemalla ja yrittämällä ymmärtää esimerkiksi historiaa.

On rauhoittumisen aika

Hoitotieteen professorin mielestä tämän päivän yhteiskunnassa ja koulussa tulisi järjestää vähemmän toimintaa ja aktiviteetteja ja luoda sen sijaan tilaa luonnolliseen henkiseen kasvuun.

Sama pätee perheeseen, joka voisi

olla kiireettömän yhdessäolon paikka, missä rauhoitetaan maailman menolta.

– Ihmiset tarvitsevat lisää aikaa ajatella ja olla rauhassa, jotta he löytäisivät luontaisen sisäisen voimansa. Kodeissa tulisi luoda sellainen kulttuuri, jossa kaikilla perheenjäsenillä on tilaa puhua asioistaan ja kuunnella toisiaan.

Katie Eriksson näkee yhteiskunnassa merkkejä muutoksesta – kaipuusta kohti kokonaisvaltaista hyvinvointia.

– Ihmisten kanssa keskustellessa huomaa, etteivät ajatukset henkisen kulttuurin kunnioittamisesta ole vieraita. Lähes jokaisella on hyvään elämään liittyen samanlaisia ajatuksia ja toiveita, mutta niiden toteutumiseksi ei vain anneta tarpeeksi tilaa.

– JANNE VILLA

Diakonian saarna

Kirkon diakoniatyöllä ovat muutoksen ajat edessään. Toimintaympäristö on ollut hiljaisessa muutoksessa koko edellisen laman jälkeisen ajan. Suomalaisen yhteiskunta on eriarvoistunut, väestöryhmät ovat etäännyneet toisistaan ja keskinäinen solidaarisuus on rapautumassa. Mitä diakonia voi tehdä?

Kirkko yhteiskunnan ilmapuntarina

Itä-Suomen yliopiston professori **Juho Saari** muistuttaa viime vuonna Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä julkaistussa artikkelissaan, että kehityksen suunnan muuttaminen on hidas prosessi. Artikkelinsa lopuksi hän varoittaa, että ”eriarvoistumisen takia Suomessa voi olla ankarat olot 2010-luvun lopulla”. Yhteiskunnallinen kehitys näkyy myös kasvaneena epäluulona julkista valtaa kohtaan.

Kirkko on julkisoikeudellinen yhteisö ja se mielletään yleisesti valtion ja kunnan kanssa rinnasteiseksi organisaatioksi sillä erotuksella, että kirkosta voi erota. Usko, jota kirkko tarjoaa, mielletään julkisen vallan uskoksi. Tällä lienee vaikutuksensa myös kirkosta eroamiseen. Usein eroamisen laukaisee jokin yksittäinen tapahtuma, mutta yksittäistapauksen takaa löytyy hiljalleen kasvanut epäluottamus kirkkoa kohtaan.

Kirkosta eroaminen ei ole irrallaan muusta yhteiskunnallisesta muutoksesta. Se ilmentää laajempaa epäluottamusta julkista valtaa kohtaan. Kirkon tuore tulevaisuusselontekokin arvioi, että moderni ihminen suhtautuu epäluuloisesti instituutioihin ja auktoriteetteihin. Kirkosta eroaminen on eräänlainen yhteiskunnallisen kehityksen ilmapuntari – ja ilmapuntari on alkanut näyttää huolestuttavia lukemia.

Instituution ja profetallisen äänen jännite

Tässä tulevaisuuskuvaassa diakoniatyön haasteet tulevat lisääntymään: On yhä enemmän niitä, ”joiden häntä on suurin ja joita ei muulla tavoin

auteta” (Kirkkolaki 4 luku 3 §). Mutta diakonian tehtävänä ei voi olla vain harjoitetun politiikan jälkien korjaaminen. Kirkon ja erityisesti sen diakoniatyön tulee oman kutsumuksensa mukaisesti pyrkiä myös kääntämään eriarvoistumiseen johtavaa politiikkaa.

Miten kirkko, joka yleisessä mieliteessä samaistuu valtioon ja kuntiin, voi uskottavasti toimia kutsumuksensa mukaisesti ilman, että se näyttää vain tekohurskaalta leikkaustoimien pyhitäjältä?

Menettelytapoja on kaksi. Ensimmäinen tapa hyödyntää kirkon asemaa osana julkista valtaa. Kirkko voi pyrkiä vaikuttamaan siellä, missä valtiollisia ja kunnallisia linjoja muotoillaan. Käytännössä kysymys on lukemisesta, tilanteen seuraamisesta, muistioiden laatimisesta, kokouksissa ja lounailla istumisesta. Näin kirkko on osallinen suomalaisen yhteiskunnan muotoutumiseen ja sen kannat pääsevät vaikuttamaan tehtyihin päätöksiin. Tämän menettelytavan varjopuolena on kuitenkin se, että kirkko näyttäytyy julkisuudessa juuri siltä virkamiesmäiseltä instituutiolta, mikä rapauttaa sen uskottavuutta.

Toinen menettelytapa perustuu kirkon profetalliselle luonteelle: kirkko huutaa totuuden peittelemättä julki ja vaatii toimenpiteitä. Tällöin kirkko ei asettuisi julkisen vallan rinnalle sorvaamaan käytännön ratkaisuja vaan nousisi sen eteen vaatimaan politiikan suunnan muutosta. Kirkon julkinen kuva köyhän ja syrjäytyneen puolustajana tulisi tällöin selväksi kaikille. Samalla kirkko myös asettuisi siihen vaaraan, johon profetta on kautta aikojen joutunut asettumaan.

Taivasmatkalla kohti ihanteita

Kirkko tarvitsee sekä profeettallisen äänen että instituution. Profeettallinen ääni antaa suunnan. Se muistuttaa, että meidän elämämme tässä maailmassa ei ole lähellekään sitä, mitä sen Jumalan tahdon mukaan tulisi olla. Toisaalta ilman instituution tukea ja resursseja kirkko ei voi toimia profeettallisen näyn eteenpäin viemiseksi. Paradoksaalisesti juuri profeettallinen ääni tarvitsee sitä instituutionaalista toimintalinjaa, jossa kirkko hyljää ja kompromisseihin suostuen tekee työtään päättäjiä pöytien laidoilla.

Käytännössä tämä tarkoittaa, että kirkon profeettallisen äänen oikeudet vaatimukset eivät täydessä mitassa toteudu. Kirkolle tämä ei ole uutinen. Emme elä vielä lopunajallisen pelastuksen täydellisyydessä vaan olemme vasta matkalla sinne. Kirkon etiikka on – ja sen täytyy olla – idealistista, mutta samalla sen on kohdattava elämän tosiasialliset rajat realistisesti. Tämän jän-

nitteen havaitseminen ja tunnustaminen johtaa myös kipeisiin ratkaisuihin.

Otan esimerkin terveydenhuollon alalta, jossa auttamisen voimavarat ovat rajalliset. Kirkon sanomaksi ei riitä, että kaikkien ihmisten arvoa tulee kunnioittaa. Ihmisarvosta tuskin on periaatteellista erimielisyyttä millään taholla. Kipeä kysymys on se, mihin rajallisia voimavaroja kohdennetaan ja – tämä on asian eettisesti raskas puoli – mikä jätetään ilman. Kirkko ei voi puolustaa kaikkien jakamatonta ihmisarvoa kohtaamatta tätä eettistä haastetta, joka kuitenkin on terveydenhuollon arkipäivää.

Hupeneeko diakonialta tuki?

Diakonia toimii siinä idealismin ja realismin jännitteessä, joka on ominaista koko kristilliselle etiikalle. Yhteiskunnallista polarisaatiota vähennetään ja kaikkien ihmisten yhtäläistä arvostamista voidaan edistää vain pienin aske-

lin. Tämä näkemys on – näin uskon – kirkon diakoniassa tavallinen. Sen toteutumiseksi on kuitenkin ilmaantunut yksi uhka yli muiden, resurssien tulevaisuus, ja se palauttaa meidät siihen, mistä aloitin: yleiseen mielikuvaan kirkosta, joka saa niin monet vierastamaan koko kirkkoa ja lopulta eroamaan siitä.

Jotta kirkkoinstituutio voi toteuttaa profeettallista näkyään, tarvitaan kristittyjä ja kirkon jäseniä, niitä jotka tukevat ja seisovat kaiken sen diakonisen työn takana, jota kirkko haluaa tehdä. Kirkon diakonian on muistettava, että se tarvitsee kaikkia kirkon jäseniä, sillä kirkko on kaikkien yhteisö. Tässä yhteisössä paremmin pärjäävät auttavat heikompiaan.

Tässä kirkkoihanteessa on viime kädessä myös kirkon yhteiskuntaihanne. Mutta juuri sen ihanteen edellyttämä solidaarisuus on murentumassa ja kirkko tuntee sen nahoissaan. Toiset eroavat pettyneenä siihen, että kirkkokaan ei poikkea yhteiskunnasta, joka on alkanut tuntua epäoikeudenmukaiselta. Toiset puolestaan eivät katso tarvitsevansa solidaarista yhteisöä ja eroavat siksi. Jokaisen eronneen mukana hupenee myös kirkon diakonian taustatuki.

Tekojen todistusvoima

Vastaus solidaarisuuden ja yhteisöllisyyden rapautumiseen ei voi nousta vain diakonian piiristä. Mutta osavastaus diakoniallakin on. Rodney Starkin jo 15 vuotta vanha tutkimus *The Rise of Christianity* osoitti, miten merkittävä sija diakonialla oli varhaisen kristinuskon leviämässä. Varhaiset kristityt saivat uskollen myönteistä huomiota auttaessaan köyhiä ja sairaita.

On aika löytää uudestaan diakonian saarna. Kirkon tekemän konkreettisen auttamistoiminnan tulee näkyä julkisuudessaakin. Teot puhuvat puolestaan eikä tekoja ole syytä salata. Kysymys on Jeesuksen antaman ohjelman toteuttamisesta: ”Näin loistakoon teidänkin valonneh ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät Isääne, joka on taivaissa.” (Matt. 5:16.)

– MIKKO HEIKKA

Espoon hiippakunnan piispa
Kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön
toimikunnan puheenjohtaja

Eija Harju, Espoon seurakuntayhtymä

Hermina sai Yhteisvastuulta kaksi

Yhteisvastuun vuoden 2010 tv-dokumentin päähenkilö, haitilainen Hermina Jean sai yhteisvastuuvaroin perheelleen kanoja. Munien myyntituotoilla hän on pystynyt maksamaan lastensa koulumaksuja ja aiempaa useampi Herminan lapsista on päässyt koulutielle, yksi lapsista jopa pääkaupunkiin asti. Kaksi vuotta sitten Hermina oli joutunut ottamaan lapsensa pois koulusta, koska heillä ei ollut varaa koulumaksuihin.

Hermina asuu lastensa ja miehensä Jesuelin kanssa Boucan Chat'n kylässä Forêt des Pinsin alueella Kaakkois-Haitissa, jonne on pääkaupunki Port-au-Princesta noin viiden tunnin kuoppainen ajomatka. Vuoristoisella alueella sijaitsevassa kylässä on öisin hyvin kylmää. Syyskuussa Hermina saikin kylälle arkojen kanojen tilalle Yhteisvastuun tukemana kaksi lammasta.

Lampaiden avulla lapset kouluun

– Lampaista ennen pitkää saatavilla tuloilla pystyn takaamaan lasteni koulunkäynnin myös jatkossa, Hermina kertoo. Vuonna 2009 Herminan kotiseutua koetelleessa hurrikaanissa kaikki eläimensä menettänyt suurperheen äiti haaveilee myös lehmän hankkimisesta ja eläintuotteiden myynnistä lisätoimentulon hankkimiseksi.

Perinteinen maatalouden harjoittaminen ei enää takaa tuloja samalla varmuudella kuin ennen. Haitissa lannoitteiden hinnat ovat lyhyessä ajassa nelinkertaistuneet, ja vaikka sato olisi hyvä, kilpailu markkinoilla on kovaa.

– Viimeisin kaalisatomme oli hyvä, mutta hinta oli alhainen myös Port-au-Prinissä, jossa voin yleensä myydä satoa kolminkertaisella hinnalla kotiseutuuni verrattuna, Hermina kertoo.

Myös hänen talonsa vaatii korjausta.

– Taloni pystyy huijaamaan aurinkoa, mutta ei enää sadetta, Hermina siteeraa haitilaista sanontaa.

Lampaista saatavilla tuloilla Hermina Jean pystyy maksamaan lastensa koulumaksuja.

Hanna Matinpuro

Lammasta

Muutos lähtee läheltä

Hermina osallistuu säännöllisesti myös kotikylänsä kyläyhdistyksen kokouksiin joka kuukauden 3. sunnuntaina. Kokouksissa keskustellaan kylän yhteisistä asioista, vaihdetaan tietoja ja seurataan esimerkiksi tuotteiden hintakehitystä lähimarkkinoilla.

Toimielias Hermina äänesti myös viime kevään presidentinvaaleissa, mutta odottaa edelleen luvattua muutosta.

– Uusi presidentti ei ole tehnyt mitään, Hermina näpättyä. Turhautumisen ymmärtää hyvin, erityisesti alueella, jossa valtion palveluja ei käytännössä ole saatavilla lainkaan. Muutos lähtee lähempää, vahvistuvasta kyläyhdistyksestä ja sen kautta saatavasta tiedosta ja opeista. Hermina on selvästi mielisään, että ulkomaiset vieraat ovat huomioineet hänet ja hänen kotikylänsä tapahtumia. Juuri nyt kaksi lammasta tuo konkreettista toivoa hänen elämäänsä.

– HANNA MATINPURO JA
SALLA PELTONEN

Hanna Matinpuro

Hanna Matinpuro on työskennellyt Haitissa Kirkon Ulkomaanavun rahoittamien kehitysyhteistyöhankkeiden koordinaattorina maaliskuusta 2011 lähtien. Työssään hän tukee Ulkomaanavun paikallisia kumppaneita hankkeiden suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa. Lisäksi hän koordinoi yhteistyötä muiden rahoittajien kanssa. Aiemmin erityisesti ympäristöasioiden parissa työskennellyt Hanna kertoo oppineensa Haitissa paljon:

– Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat täällä käsin kosketeltavia ja näkyvät joka paikassa. Yhteisöjen vahvistaminen on avain kestävien, paikallisten ratkaisujen löytämiseksi erilaisiin kehityshaasteisiin, hän jatkaa.

Yhteisvastuu tukee Haitissa maaseudun kestävästä kehitystä

Tammikuun 2010 maanjäristyksen tuhot ja suuret telttaleirit leimaavat edelleen Haitin pääkaupungin Port-au-Princen katukuvaa.

– Kehitystä tapahtuu, mutta katastrofin jäljet tulevat näkymään Haitissa vielä todella pitkään, Kirkon Ulkomaanavun kehitysyhteistyöhankkeiden koordinaattorina Haitissa työskentelevä **Hanna Matinpuro** kuvailee.

Lokakuussa 2011 julkaistun, globaaleja riskikartoituksia tekevän Maplecroft-tutkimuslaitoksen raportissa Haiti todetaan maailman haavoittuvimmaksi alueeksi ilmastonmuutoksen vaikutuksille. Forêt des Pinsin alue Kaakkois-Haitissa lähellä Dominikaanisen tasavallan rajaa on yksi ympäristöltään erittäin haavoittuvista alueista, jossa maaseudun kestävä kehitys tuetaan vuoden 2010 Yhteisvastuuvaroin.

Viimeiset metsät vaativat suojelua

1 200 metrin korkeudella merenpinnasta sijaitsevalla vuoristoisella alueella kasvavat Haitin viimeiset mäntymetsät. Suomalaiselle vierailijalle alue tuntuu hämmästyttävän koitoisalta. Puiden juurilla kasvaa varpuja, joiden joukosta huomaa pian tähyilevänsä mustikoita.

Surullista on, ettei mäntyjä ole enää paljon jäljellä. Metsää on hakattu viljelymaaksi ja puuhiilen tuotantoon. Hakkuut ovat altistaneet maan eroosion vaikutuksille, jota viljely paljailla vuorenrinteillä kiihdyttää entisestään.

– Kun tulin tänne 20 vuotta sitten, metsä oli niin tuuhea, ettei aurinkoa nähnyt puiden latvuston läpi, alueella työskentelevä Luterilaisen maailmanliiton projektikoordinaattori **Zamor Ducasse** muistelee.

Ihmiset tietävät ilmastonmuutoksesta, mutta metsien suojelu on hyvin vaikeaa niin kauan kuin puuhiilen ja viljelymaan kysyntä ovat korkealla. Tarvitaan lisää koulutusta, taloudellista apua sekä sitovaa lainsäädäntöä, jotta haittilaiset oppisivat käyttämään

Haitissa Kirkon Ulkomaanavun rahoittamien kehitysyhteistyöhankkeiden koordinaattorina työskentelevä Hanna Matinpuro haastattelee Magonin kyläyhdistyksen naisia Macayan alueella.

metsiä kestävästi vaarantamatta tulevien sukupolvien elinolosuhteita.

Kestävät elinkeinot parantavat toimeentuloa

Ympäristönsuojelun lisäksi paikallisten elinkeinojen ja ihmisten toimeentulon vahvistaminen ovat alueen suurimpia haasteita. Käytännössä tämä tarkoittaa kestävästä maanviljelyn kehittämistä. Yhteisvastuun tukemana alueelle onkin perustettu taimitarhoja, annettu perheisiin eläimiä, kuten kanoja ja lampaita sekä aktivoitu asukkaita osallistumaan yhteisten asioiden kehittämiseen kyläyhdistyksissä.

– Kestävämmät elinkeinot tuovat perheille lisätuloja ja edistävät ympäristön tilan parantumista, Hanna Matinpuro selittää.

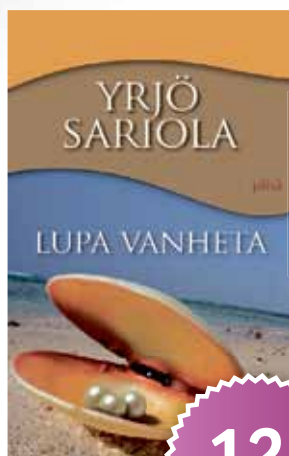
Hän pitää erityisesti paikallisten kyläyhdistysten toiminnan tukemista keskeisimpänä tekijänä muutoksen luomisessa. Työ on haastavaa, sillä Forêt des Pinsissa ihmisten koulutustaso on heikko ja osallistumiselle ei juurikaan ole perinteitä.

– SALLA PELTONEN
Suunnittelija

(kampanjat, viestintä, markkinointi)

Vanheneminen kielletty?

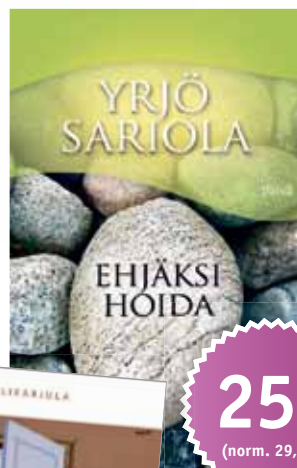
Kirjautumalla seurakunta-asiakkaaksi saat heti näkyviin seurakuntien omat tuoteryhmät ja seurakuntahinnat. Seurakunnan työntekijänä saat myös omat ostoksesi seurakuntahinnoin.

12,-
(norm. 27,00)

8,-

25,⁹⁰
(norm. 29,00)

16,¹⁰

Yrjö Sariola Lupa vanheta

Kirja puhuu vanhenemisestä todenmukaisesti mutta rohkaisevasti. Vanheneminen kuuluu elämään, ja vanhuus on myös antoisaa aikaa.

Päivä

Ellen Havukainen, Marjaana Kanerva Vanhusten ja muistisairaiden hengellinen kohtaaminen

Oppaassa annetaan vanhusten arjen kannalta tärkeäksi koettua tietoa muistihäiriöisen hengellisestä kohtamisesta ja esitellään käytännön työtapoja.

Yli 10 kpl 5,00

Yli 20 kpl 4,00

Koulutuskeskus Agricola

Ilmoituksen hinnat ovat seurakuntahintoja

26,-
(norm. 28,90)

Simo Ylikarjula Vanheneminen kielletty? Elämäkokemuksen puolustus

Kirja käsittelee elämän rajallisuutta, kunnon heikkenemistä ja yksinäisyyttä sekä vastapainoksi pitkäikäikäisyyttä, muistelemista, vanhuuden tuomaa viisautta, voimavaroja, hiljaista tietoa ja hengellisyyttä.

 KIRJAPAJA

Yrjö Sariola Ehjäksi hoida

Lämmihenkinen kirja hengellisyydestä ikääntyneen elämässä. Kirjassa pohditaan hengellisestä näkökulmasta muistisairaiden ja heidän omaisten tukemista.

Päivä

Eeva Eerola Voimia ja varjelusta

Kauniisti kuvitetun kirjan teksti ankkuroituu pienen ihmisen tavalliseen elämään, johon kuuluvat sekä hyvät että vaikeat päivät. Hieno lahja lukijalle, joka kaipaa kristillistä sanaa, muttei jaksakaan lukea paljon yhdellä kertaa.

Yli 20 kpl 13,50

 KIRJAPAJA

Kotimaakauppa on auki lauantaisin 17.12.2011 saakka.

KAIKKEA MAAN JA TAIVAAN VÄLILTÄ.

Cedesa Mason kaivaa Bonbergin koulun perustuksia Haitissa. Hän työskentelee kuukauden ajan Rahaa työstä-ohjelmassa, joka tarjoaa mahdollisuuden ansaita vähän rahaa. Masonin lapset pääsevät aikanaan uuteen kouluun.

Ulkomaanavun ja paikallisten kumppaneiden tuella 25 000 lasta on päässyt kouluun vuoden 2010 tuhoisan maanjäristyksen jälkeen. Kuva: Sari Kaipainen/Kirkon Ulkomaanapu.

Uudet koulut

tuovat tulevaisuuden toivoa maanjäristyksestä toipuvaan Haitiin

Léogânessa, 30 kilometriä länteen Haitin pääkaupungista Port-au-Princestä Cedesa Mason kaivaa ojaa kymmenen muun oranssi-kypäräisen lapiomiehen kanssa. He kaivavat perustuksia Bonbergin koulun neljälle uudelle luokahuoneelle. Koulusta tulee ympäristöstävällinen, kestävä ja turvallinen uusien maanjäristyksiä ja hurrikaanien varalle.

– Tämä koulu on merkki kehityksestä minulle ja yhteisölle. Minulle on suuri merkitys sillä, että voin tehdä työtä ja ruokkia perheeni, Cedesa Mason sanoo.

Masonilla on kaksi lasta ja vaimo. Perhe yrittää tulla toimeen viljelemällä vihanneksia. Koulunrakennushanke tarjoaa noin 35:lle yhteisön jäsenelle ja vanhemmalle töitä *Rahaa työstä* -ohjelmassa. Cedesa Mason unelmoi, että saisi osallistua lukion rakentamiseen

alueelle. Koulun johtajalla **Thelusma Aliesilla** on oma unelma.

– Tämä on maaseutualueutta ja olemme todella ylpeitä siitä, että meillä on tällainen koulu yhteisössämme. Näin historiallisena hetkenä on vaikea olla unelmoimatta lukiosta ja terveyskeskuksesta. Niin kuin teillä varmaan Suomessa on, Alies kertoo.

Kaksi vuotta sitten tammikuussa iskenyt maanjäristys tuhosi lähes 70 prosenttia Haitin kouluista. Se oli kova isku koulujärjestelmälle, joka oli jo entuudestaan heikossa jamassa. Koulutus oli yksi työn painopisteistä, kun Kirkon Ulkomaanapu avasi toimiston Haitiin keväällä 2010.

Ulkomaanavun ja paikallisten kumppanien tuella 25 000 lasta on päässyt takaisin kouluun. Lisää kouluja on tulossa. Näillä näkymin tarkoituksensa on rakentaa joka vuosi 10 koulua seuraavan viiden vuoden aikana.

Ei vain seiiniä

– Haitissa riittää tehtävää, ja tiesimme alusta pitäen, että moni perhe ei pys-

tynyt tarjoamaan lapsilleen riittävästi terveellistä ruokaa. Olemme aloittaneet kouluruokaohjelman, jotta lapset saavat ainakin yhden kunnollisen aterian päivässä. Ohjelma toimii syrjäisillä maaseutualueilla, jotka eivät ole YK:n toiminnan piirissä, kertoo Kirkon Ulkomaanavun Haitin maaedustaja **David Korpela**.

Mutta mikä on ehkä vielä tärkeämpää, Kirkon Ulkomaanapu ja Kirkollisten avustusjärjestöjen verkosto ACT-allianssi kouluttavat haitilaisia rakentamaan turvallisia ja ympäristöstävällisiä kouluja itse.

– Meillä on harjoitteluohjelma insinööreille, jotta haitilaisista tulisi omavaraisia rakentamisen tietotaidossa. Ikävä kyllä, huonosti rakennetut talot olivat yksi syy sille, että maanjäristyksen seuraukset olivat niin tuhoisat Haitissa, sanoo Korpela.

– THOMAS EKELUND

On pimeä marraskuinen maanantai-ilta, kun neljä helsinkiläistä nuorta aikuista on kokoontunut opiskelijajyksiöön keskustelemaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon roolista, sanomasta ja merkityksestä nyky-yhteiskunnassa.

Anton Stranden, Sara Vuorio ja Ella Virtanen.

Nuoret pohtivat kirkon sanomaa ja roolia

Kirkosta eroaminen on kaikkein yleisintä juuri nuorten aikuisten keskuudessa – ja erityisesti suurissa kaupungeissa. Kirkon ikäjakauma ja seurakunta-aktiivien keski-ikä kertovat, ettei seurakuntien toiminta kiinnosta valtaosaa nuorista aikuista.

Monia tuntuu ärsyttävän kirkon liian suvaitsematon ja epäselvä linja parisuhde- ja tasa-arvokysymyksissä. Kirkollisveron maksu ei tunnu mielekkäältä, kun ei usko kirkon oppeihin eikä kirkollisverolle saa vastinetta. Usein kuulee myös väitteitä siitä, ettei kirkko pal-

vele varoillaan köyhimpiä vaan kartuttaa omaa omaisuuttaan.

Valtiotieteellisessä tiedekunnassa Helsingin yliopistossa opiskelevat **Ella Virtanen**, 19 ja **Sara Vuorio**, 21 sekä välivuotta viettävä **Anton Stranden**, 20

”Kirkko ei saa aliarvioida itseään”

pohtivat, onko kirkko menettänyt kokonaan merkityksensä nuorten aikuisten elämässä.

Seurakunnalla oli suuri rooli teini-iässä Kerimäeltä kotoisin olevalle **Ellalle**.

– Perjantai-iltana ei juuri ollut muuta tekemistä kuin osallistua seurakunnan nuorten iltaan. Siellä sai vain olla ja se oli tärkeää, **Ella** toteaa.

Anton ei oikeastaan koskaan osallistunut seurakunnan nuorten toimintaan.

– En käynyt rippikoulua. Ehkä se oli jonkinlaista kapinaa. Haluaisin tosin

suorittaa rippikoulun näin vanhemmalla iällä.

Sara kastettiin vasta konfirmaation yhteydessä ja hän opiskeli koulussa uskonnon sijaan elämäntutkimustietoa.

– Elämäntutkimustieto oli erinomainen vaihtoehto. Se tarjosi kattavan kuvan erilaisista katsomuksista ja näkökulmista. Olen ollut rippikoulun lisäksi kirkon kanssa tekemisissä lähinnä partion kautta.

Lämminhenkinen sanoma

Kirkon sanoma ja viesti tuntuvat usein olevan kateissa. Ristiriidat ja konfliktit kirkon sisällä ovat saaneet enemmän huomiota kuin kirkon todellinen sanoma. Kuitenkin kaikille kolmelle kirkon sanoma on lämminhenkinen ja turvallinen. Lähimmäisenrakkaus ja huolenpito nousivat esille kohujen ja ristiriitojen sijaan.

Ella: – Ajatellessani kirkon sanomaa ja kristillisiä arvoja tulee ensimmäiseksi mieleen 'pidetään toisista ihmisistä huolta' Sitä kirkko tekee erityisesti diakonia-työn kautta.

Anton: – Mediassa esiintyy hyvin kärjistyneitä ja marginaalisia mielipiteitä. On vaikea hahmottaa, mikä todella on kirkon linja. Mielestäni kirkolla on kuitenkin yksi selkeä sanoma. Kirkko haluaa toivottaa jokaisen tervetulleeksi.

Sara: – Kyllä kirkon sanoma on yhä edelleen lähimmäisen rakkaus. Sitä sanomaa tulisi kuitenkin vahvistaa.

Lisää rohkeutta kannanottoihin

Kirkko on viime aikoina ollut paljon esillä mediassa. Homokeskustelun jälkeen kaikkia, myös kirkkoon kuulumattomia, tuntuu kiinnostavan, mitä kirkossa puhutaan. Hiljattain arkkkipiispa Kari Mäkinen antoi haastattelun Helsingin Sanomille, jossa hän totesi, ettei pahaa voi torjua rakentamalla muureja. Kirkon tulisi haastateltavien mukaan ottaa enemmän ja voimakkaammin kantaa yhteiskunnan epätasa-arvoon ja puhua ihmisoikeuksien puolesta.

Anton: – Tuntuu, että kirkosta puhutaan enemmän kuin koskaan ennen. Kaikkia tuntuu kiinnostavan, mitä salitaan ja mitä ei. Se, että kirkko on kaikkien huulilla, merkitsee sitä, että sillä on ihmisille merkitystä.

Sara: – Minua kiinnostavat kirkon sisältä tulevat lausunnot, vaikka kirkko ja kristillisuus eivät olekaan lähellä sydäntäni. Erityisesti silloin, kun mediassa esiintyy omien arvojen vastaisia, kirkon taholta tulleita kommentteja. Kirkko on osa yhteiskuntaa ja sillä on merkittävä rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa. On hyvä, että kirkko ottaa kantaa erilaisiin epäkohtiin. Se voisi kyllä olla vielä kärjekkäämpi.

Ella: – Ärsyttää, että kirkosta nostetaan esille vain marginaalisia näkemyksiä mediassa. Ihmiset suuttuvat kirkolle, vaikka kyse olisi vain yksittäisestä ihmisestä, joka on vielä poliitikko. Tuntuu, että kirkolla ei ole selkeää roolia ja mediasta saa helposti vääriä käsityksiä, esimerkiksi *Älä alistu* -kampanja antoi paljon negatiivista huomiota koko kirkolle, vaikka kyse oli vain marginaalisesta ryhmästä eikä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon virallisesta toiminnasta. Kirkon tulisi olla voimakkaammin mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa ja puolustaa ihmisarvoa, muistuttaa lähimmäisen rakkaudesta.

Kirkon sanoma on lähimmäisen rakastaminen.

Kannatusta uskontotiedolle

Yhteiskunnassa keskustellaan kiivaasti myös uskonnonopetuksesta. Monet haluaisivat karsia uskonnon opetusta peruskoulun opetussuunnitelmasta. Keskustelua on käyty myös uskonnon opetuksen muuttamisesta neutraalimpaan muotoon, uskontotietoon. Keskustelijat kannattivat varovasti uskontotietoa.

Sara: – Luulen, että uskonnon opetus on tärkeää lapsen kasvatukselle. Se antaa pienelle koululaiselle ensimmäinen kokemuksen hengellisiin asioihin, jos kotona ei puhuta uskonnoista tai harjoiteta mitään uskontoa. Koin elämäntutkimustiedon hyvin yleissivistävänä. Siinä ei ole näkökulmaa, vaan asioita katsotaan monesta näkökulmasta.

Anton: – Moni haluaa osallistua elämäntutkimustiedon opetuksen, koska aine on melko uusi ja se koetaan vaihtoehtoiseksi. Elämäntutkimustieto ja uskonnon opetus eivät saisi sulkea toisiaan pois. Uskonnon opetuksen tulisi olla yleisluontoista. Asioita voitaisiin kuitenkin lähestyä Raamatun kautta. Täytyy opettaa muita uskontoja, jotta voi peilata omaa katsomustaan muihin. On myös tärkeää löytää yhtäläisyyksiä eri uskontojen välillä. Nyt, kun vihapuheet ja rasismi tuntuvat koko ajan lisääntyvän, on tärkeää tuntee muita uskontoja.

Ella: – Uskonnonopetus tuntuu olevan paljon opettajasta kiinni. Itse olen kokenut uskonnonopetuksen enemmän uskontotietona ja se oli hyvä. Uskonnonopetusta ei saisi vähentää. Uskonnon tunteminen helpottaa eri kulttuurien ja maailmankatsomusten ymmärtämistä. Uskonnonopetus tukee mielestäni muita aineita, kuten historiaa ja yhteiskuntaoppia. Jos tietää toisista uskonnoista, ei tuomitse niitä niin helposti. Tieto lisää suvaitsevaisuutta ja ymmärrystä.

Hallinnon monimutkaisuus ihmetyttää

Nuoria aikuisia on yritetty saada mukaan toimintaan erilaisten kampanjoiden ja kehittämishankkeiden avulla. Vuosina 2006–2009 toteutetun *Nuori aikuinen kirkon jäsenenä* -projektin tarkoituksena oli vahvistaa nuorten aikuisten kristillistä identiteettiä ja tarjota seurakunnille neuvoja ikäryhmän

tavoittamiseksi. Kirkollisissa vaaleissa on lisäksi alennettu äänestysikärajaa 16 vuoteen.

Kirkon hallinto on monimutkainen. Se tuntuu monista hyvin epäselvältä ja hierarkkiselta. Seurakuntalaisen mahdollisuudet vaikuttaa ovat melko vähäiset.

Ella: – Äänestysiän laskeminen 16 vuoteen oli tosi hyvä juttu. Nuorilla on idealismia ja tavoitteita. Heidän ajatuksensa ovat usein tuoreita. Äänestysiän laskeminen merkitsee myös nuorten huomioimista. He ovat seurakuntien tulevaisuus.

Sara: – Voisi kuvitella, että 16-vuotiaana rippikoulun jälkeen nuoret ovat aktiivisesti mukana seurakunnan toiminnassa. On tärkeää, että myös heidän äänensä kuuluu. Kirkon hallinnon tulisi selkeytyä ja sen toiminnasta pitäisi tulla avoimempaa – seurakuntalaisilla on oikeus saada tietää heitä koskevista päätöksistä.

Anton: – En ymmärrä, miksi päätöksenteko on niin monimutkaista. Kukaan ei tunnu edes tietävän järjestelmästä. Miten se edes toimii? On naurettavaa, että hallintoelimä on niin paljon. Mielestäni kirkon hallinnon tulisi olla valtakunnallisempaa.

Ella: – On ikävää, että seurakunnilta menee niin paljon rahaa kiinteistöjen huoltamiseen. Kirkolla on menoja, joita ihmiset tuskin tulevat edes ajatelleeksi,

esimerkiksi juuri kiinteistöjen huolto ja hautauspalvelut.

Vapaa-ajattelijat provosoivat

Helsingin vapaa-ajattelijat julkaisi Uskomaton-liitteensä lokakuun Voimalehdessä. Uskomaton-liitteen pääteemana oli omantunnon ja vakaumuksen vapauden toteutuminen. Viime vuonna Vapaa-ajattelijat vaihtoivat tempauksensa Raamattuja pornolehtiin.

Ella: – Uskonnonvapautta tulee kunnioittaa puolin ja toisin. Vapaa-ajattelijoiden toteuttamat tempaukset eivät mielestäni ole paras tapa keskustelun synnyttämiseksi.

Anton: – Vapaa-ajattelijat eivät tunnustaa kunnioittavan uskonnonvapautta. Miettikääpä vaikka, millaisen vastaanoton saisi 'Uskovainen-liite', joka sisältäisi tilastotietoja siitä, miten kirkossa aktiivisesti käyvät voivat paremmin. Vapaa-ajattelijoiden toiminta ei mielestäni kuulu avoimeen, keskustelemaan yhteiskuntaan.

Sara: – Minusta kaikki vakaumukset ovat samanarvoisia. Vapaa-ajatteli-joillakin on oikeus esittää ja ajaa heidän arvojensa mukaisia asioita. Suomessa on kuitenkin uskonvapaas.

Kirkko on turva

Vuonna 2007 toteutetun *Usko toivo rakkaus* -kampanjan tavoitteena oli uudis-

taa kirkon sanomaa: kirkon tehtävä ei ole käyttää valtaa tai moralisoida vaan auttaa ihmisiä löytämään elämänsä uskoa, toivoa ja rakkautta. Viesti tuntuu menneen perille.

Anton: – Nykypäivänä yhteisöllisyys ei ole enää osa ihmisten arkea. Kaikki on tai kaiken pitäisi olla henkilökohtaista. Kirkko on yhteisö. Se on läsnä ihmisen tärkeimmässä hetkissä syntymästä kuolemaan, siksi se on tärkeä ihmiselle. Kirkko ei saa aliarvioida itseään. Tuntuu, etteivät meidän ikäiset tiedä tai ole kiinnostuneita siitä, mitä kaikkea kirkko tekee. Monet eivät edes tiedä, mitä diakoniatyö on. Se on sääli.

Sara: – Monet kirkon rituaalit ovat kulttuurisia. Joulukirkosta tulee mieleen lapsuuden muistot, samoin kuin suvivirrestä. En mene kirkkoon välttämättä hakemaan Jumalan läsnäoloa, vaan palatakseni muistoihin, hakemaan hartautta. En edes tiedä, mitä kaikkea kirkko ja diakoniatyö tekevät. En halua erota kirkosta siksi, että se tekee paljon yhteiskunnallisesti merkittävää työtä.

Ella: – Kirkon merkitys on siinä, että sinne voi aina mennä. Ihminen voi tilanteessa kuin tilanteessa mennä kirkkoon ja saada apua. Kirkon pitää mennä kaikkialle. Kirkon tehtävänä on olla läsnä. Se on turva.

– ELLI-ALINA HIILAMO
Valt. yo.

Leijonaemon otteella

– Kannustan ihmisiä olemaan jotakin mieltä asioista. Jos tulee epäkohtia vastaan, lähdetään puhumaan niistä yhteisössä ja otetaan kantaa, sanoo diakoni **Maija-Liisa Halme**.

Omaishoitajan epäoikeudenmukainen kohtelu sai Halmeen tarttumaan toimeen.

Tuttu omaishoitaja **Hannele Hakala** kertoi Maija-Liisa Halmeelle elokuussa 2007, että oli joutunut irtisanoutumaan työstään, koska työnantaja ei suostunut jatkamaan virkavapaata. Hakala halusi jatkaa iäkkään äitinsä hoitamista loppuun asti. Halme oli ihmeissään tällaisesta kohtelusta.

– Voiko olla totta, että joutuu irtisanoutumaan sen tähden, että haluaa tehdä yhteiskunnallisesti tärkeää hoitotyötä?

Soitto oman alueen kansanedustajalle **Arto Satoselle** kantoi heldelmää. Satonen lähti viemään lakialoitetta eteenpäin omaishoitajan aseman parantamiseksi. Sähköpostia lähti myös silloiselle peruspalveluministerille **Paula Risikolle**.

Satonen teki lakialoitteen, jonka alikirjoitti 122 kansanedustajaa. Marraskuussa 2010 hän soitti ja kertoi, että lakialoite viedään eduskunnan käsittelyyn. Aloitteeseen oli kirjattu työsopimuslain muuttamisesta niin, että jokaisella omaishoitajalla olisi subjektiivinen oikeus jäädä kotiin hoitamaan läheistään enintään kolmeksi vuodeksi.

Aivan tässä muodossa lakialoite ei mennyt läpi, mutta työsopimuslakiin kirjattiin uusi perhevapaata koskeva säännös, jonka mukaan työntekijä voi jäädä määrääjäksi pois työstä hoitaakseen läheistään. Lakimuutos ei tuonut subjektiivista oikeutta, mutta työnantaja joutuu perustelemaan, jos ei suostu myöntämään vapaata. Lakimuutos tuli voimaan 1.4.2011.

– Tuntui ihan mahtavalta, Halme kuva.

Vuoden diakoniatyöntekijäksi valittu Maija-Liisa Halme on valmis taistelemaan, jos ruohonjuuritasolla tulee vastaan epäkohtia.

Luova ja intuitiivinen

Maija-Liisa Halmeen yhteiskunnallinen vaikuttaminen palkittiin, sillä Diakoniatyöntekijöiden Liiton hallitus valitsi hänet Vuoden diakoniatyöntekijäksi. Valinta julkistettiin Diakoniatyöntekijöiden päivillä Oulussa syyskuun lopussa. Valintaperusteluissa todetaan, että Halme näkee epäkohtia ja puuttuu niihin. Hän on ottanut vastuuta yhteiskunnallisista asioista, on rohkea ja ennakkoluuloton uudistaja ja arjen ahertaja.

– Minähän en mitenkään rakasta lakeja ja byrokratiaa vaan olen luova ja intuitiivinen, sielunhoitoon painottunut ihminen. Mutta sitten jos ruohonjuuritasolta nousee asioita, olen valmis taistelemaan. Diakoniaa tehdään kädet savessa ja sydän taivaassa, Halme sanoo.

Hän on toiminut Sastamalan seurakunnassa diakonina 22 vuotta ja saa tehdä omien sanojensa mukaan maailman upeinta työtä – maailman surimmalla palkalla tosin.

– Kun sain kuulla valinnasta, teki mieli lähteä pömppimaan ja hihkua

työkavereille, mutta en voinut tehdä sitä, koska asia oli vielä silloin salaisuus, Halme hymyilee.

Vuoden diakoniatyöntekijä tapaa mielellään ihmisiä arjessa.

– Maaseudulla monet tärkeät kohtaukset käydään kaupan pihassa tai torilla, Halme toteaa.

Akuutti ongelma tänä päivänä on köyhyys, ja siihen pitäisi löytää ratkaisu.

– Raamattu antaa meille jakamisen mallin. Jos minulla on kaksi paitaa, voin antaa toisen sellaiselle, joka on ilman. Ahneus ja itsekkyyks ovat pahasta.

Lunkisti laiskotellen

Maija-Liisa Halme on parhailaan vuorotteluvapaalla.

– Oman jaksamiseni tae on pätkitty työura. Minä olen ollut esimerkiksi kotiäitinä monta vuotta, opiskellut välillä ja sitten pitänyt vuorotteluvapaata.

1990-luvulla hän nautti osa-aikaliisää, jossa oli töissä kaksi viikkoa ja vapaalla kaksi viikkoa.

Toimettomana Halme ei lepää vuorotteluvapaallakaan. Hän käy Helsingissä hoitamassa lastenlapsiaan ja ehtii harrastaakin. Voi käydä kirjansidontakurssilla, louskuttaa kangaspuita ja keilla muita kädentaitoja.

– Osaan kyllä ottaa lunkistikin. Tässä iässä tarvitsee palautumista, eikä jaksa painaa putkeen. Osaan laiskotella, tuijotella tuleen ja olla tekemättä yhtään mitään.

Omaishoitajien aseman parantamisessa on vielä paljon tehtävää. Halmetta kaihertaa, että omaishoitajat ovat eriarvoisessa asemassa asuinkunnan mukaan. Omaishoidon tuen suuruus riippuu kunnan maksukyvyistä. Jos maksaminen siirtyisi Kelalle, kaikkia omaishoitajia kohdeltaisiin samanarvoisesti. Ehkä Maija-Liisa Halme jatkaa leijonaemon taistelua.

– TUUJA METSÄÄHO

Kulisseista estradille Oulu 26.–28.9.2011

◀ Piispa Mikko Heikka jakoi kunniamerkit.

Juontajapari
Jouko Lankinen ja
Mirva Kuikka.

▲ Oulun hiippakunnan pohjoisten seurakuntien työntekijöistä muodostettu lauluryhmä esitti lauluja Lapista.

▲ Oululainen kristillinen tanssiryhmä Elliots.

▲ Pastori Carl-Erik Sahlberg kertoi Tukholman Santa Klaran seurakunnan toiminnasta.

▲ Tekstari kommentointi herätti paljon keskustelua.

▲ Juhlailillisella teatterissa.

▲ Ansiomerkillä palkitut Liisa Rahkola ja Johanna Kerola.!

▲ Työntekijäpäivillä nähtiin varsin eri-ikäistä osallistujaa.

Turussa Diasporassa

Sisar Helvi Versaillesin kappelissa.

Marja Aho

Sisar Helvi Pulla muutti takaisin Suomeen viime kesänä. Sitä ennen hän vietti Ranskassa protestanttisessa diakonissayhteisössä kolme vuosikymmentä. Sisar Helvi on tehnyt pitkään esimerkiksi saattohoitotyötä.

Sisar Helvi Pulla, 69, vietti viisi edellistä vuotta Pariisissa Reuillyn pieniyhteisössä, jossa oli neljä sisarta. Sitä ennen hän oli 25 vuotta Versailles'ssa sijaitsevassa Reuillyn diakonissayhteisön pääluostarissa, jossa asuu 30 sisarta. Äskettäin Sisar Helvi vieraili Ranskassa juhlan merkeissä.

– Meillä on vuosittain loka–marraskuussa kaikkien sisarten yhteinen retki. Tänä vuonna tuli kuluneeksi 25 vuotta minun ja erään toisen sisaren vihkimyksestä. Ohjelmassa oli hetkirukous, jossa meille pidettiin pieni pu-

he ja mekin käytimme puheenvuoron. Tämän jälkeen oli juhla-ateria ja juhlat jatkuivat sen jälkeen koko iltapäivän.

– Ennen Suomeen muuttoa en ehtinyt käytännön syistä tavata kaikkia ystäviäni. Nyt pidin huolta siitä, että ehdin tavata heidät.

Reissuun sisältyi myös työtä.

– Edustin yhteisöäni Ranskan luterilaisen kirkon Pariisin “hiippakunnan” synodaalikokouksessa. Vuonna 2013 Ranskan evankelis-luterilainen kirk-

ko ja Ranskan reformoitu kirkko yhdistyivät yhdeksi kirkoksi. Synodaalikokouksessa oli monenlaista dokumenttien pyörittämistä ja asioiden työstämistä.

Ranska tutuksi jo lapsena

Ranskaan ja ranskankieleen Helvi Pulla tutustui jo lapsena. Helvin isällä, kirjailija **Armas J. Pullalla**, oli asiassa ratkaiseva merkitys.

– Ranskasta kovasti tykännyt isäni laittoi minut Helsingissä ranskankieliseen kouluun. Isä ajatteli, että minun olisi kieltä lisää oppiakseni hyvä viettää aikaa myös Ranskassa. Hän kysyi Helsingissä asuneelta dominikaani-isältä, minne minut kannattaisi lähettää. Tämä suosittelee Pariisin esikaupunkialueella ollut-

ta dominikaanisisarten luostarikoulua.

Helvin 9-vuotiaana tekemä vierailu kesti vain kuukauden, mutta osoittautui merkittäväksi.

– Dominikaanisisaret vaikuttivat iloisilta ja onnellisilta. Myöhemmin olen ymmärtänyt tuon lyhyen vierailun vaikuttaneen ratkaisevasti siihen, että menin myöhemmin ranskalaiseen luostariin.

Koulussa Helvin lempiaineitani olivat uskonto ja voimistelu.

– Olenkin sanonut huumorimielellä, että kannattiko uskonnosta kiinnostunutta lasta lähettää luostarikouluun. Olisihan minut voitu lähettää esimerkiksi ranskalaiseen perheeseen, jossa olisi ollut ikäisiäni lapsia. Ehkä isäni ajatteli minun olevan luostarikoulussa hyvässä turvassa. Niinhän siinä sitten kävi, että myöhemmin menin luostariin, Pulla naurahtaa.

Helvi kävi lapsena kirkossa yksin. Rippikoulun käytyään hän meni mukaan Helsingin Vanhan kirkon seurakuntanuorten toimintaan. Helvi halusi kirkollisen ammatin ja hankki diakonikoulutuksen sekä nuorisohjaajakoulutuksen.

Tämän jälkeen Helvi työskenteli vuorotellen Suomessa ja Ranskassa. Ranskassa hän toimi protestanttisessa lastenkodissa vapaaehtoisena, tulevan sisaryhteisönsä ylläpitämässä kehitysvammaisten kodissa sekä Ranskan reformoidussa kirkossa seurakunta-assistenttina. Suomessa hän teki diakonia- ja nuorisotyötä Askolan ja Lemu-Askaisen seurakunnissa.

Sisaryhteisö suuntautuu myös ulospäin

1970-luvulla Helvi työskenteli Hangon seurakunnan diakoniatyöntekijänä seitsemän vuoden ajan.

– Mietin ja kyselin tuolloin, mikä oli Jumalan tahto minun kohdallani. Päädyin siihen, että paikkani oli Ranskassa protestanttisessa sisaryhteisössä. Ranska oli minulle tuttu maa ja olin vuosien mittaan ollut paljon yhteydessä siskäläisiin sisariin. En myöskään halunnut vaihtaa kirkkokuntaa, vaan pysyä luterilaisessa kirkossa.

Reuilyn yhteisössä sisaret rukoulevat, tekevät työtä, viettävät aikaa yhdessä sekä omissa huoneissaan yksin. Yhteisö on suuntautunut myös ulos-

päin. Sillä on sairaaloita, vanhainkoteja ja kehitysvammaisten koteja eri puolilla Ranskaa. Aikoinaan monet sisarista olivat niissä töissä. Nykyään henkilökunta tulee pääosin muualta.

Sisar Helvin mukaan on tärkeää pohtia, mitä kirkko ja ihmiset odottavat sisaryhteisöltä.

– Tällä hetkellä yhteisömme halutaan tarjoavan paikan, jonne ihmiset voivat tulla yksin tai ryhmittäin saamaan hengellistä ohjausta. Mutta edelleen meidän halutaan omistavan myös laitoksia. Monet ihmiset ovat sanoneet arvostavat sitä, että niissä on kristillistä henkeä.

– Hengellisen ohjauksen lisäksi sisaristomme tekee edelleen vapaaehtoista sairaalasielunhoitotyötä. Itsekin toimin saattohoitosairaalassa 14 vuoden ajan. Viime vuosina tein luterilaisessa seurakunnassa vapaaehtoisena kotikäyntejä.

Sisar Helvi kotikäynnillä.

Minulle on ollut tärkeää tehdä työtä, joka tapahtuu yhteisön ulkopuolella, mutta liittyy kirkkoon.

Monet yhteisön sisarista ovat kirkon erilaisissa johtokunnissa ja neuvostoissa.

– Itse olin pitkään sikäläisen lähetysseuran johtokunnassa. Ihmiset toivovat meiltä myös tällaista vastuunkantoa.

Aktiivista vastuunkantamista

Nyt Turun Tuomiokirkkoseurakunta on kutsunut Sisar Helvin Suomeen.

– Yhteisöni sanoi, että Suomeen palaaminen oli oookoo. Olen täällä yhteisöni jäsenenä, diasporassa elävänä sisarena.

Sisar Helvillä on Suomessa monenlaisia aktiviteettia ja vastuunkantoa.

Keskeisin tehtävä on vapaaehtoisena saattohoitajana toimiminen Karinkodissa, jossa hän käy kahdesti viikossa. Turun tuomiokirkossa on maanantaita perjantaihin iltavesper, jonka taustaryhmässä Sisar Helvi toimii. Hän kuuluu myös Turussa toimivaan ryhmään, joka antaa hengellistä ohjausta.

Lisäksi Helvi aikoo toimia aktiivisesti Yhteisvastuukeräyksen parissa. Häntä on pyydetty myös puhumaan Turun seurakuntien toimintapiireihin.

– Ja on ollut puhetta, että voisin liittyä kouluilla aamunavauksia pitävään rinkiin. Tähänkin toimintaan menisin hyvin mielelläni mukaan. Siinä näkisi samalla nuorempaakin väkeä. Lähinäähän minua pyydetään erilaisiin vanhuspiireihin.

Sisar Helvi käyttää vakituisesti sinistä nunna-asuaan.

– Minulla on mahdollisuus pitää esillä myös sitä, että luterilaisiakin nunnia on olemassa. Taatusti Suomessakin joillain on luostarikutsuusta, mutta he eivät oikein tiedä, miten asiassa voisi edetä.

Sisar Helvi iloitsee siitä, että hänellä on nyt enemmän aikaa kirjojen lukemiseen. Sisaryhteisössä pitkäjänteiseen lukemiseen ei ollut paljon aikaa. Lukulistalla on muun muassa *Maigret*-sarjan kirjoja sekä lapsuudesta tuttuja tyttökirjoja, kuten *Anna*-sarja. Etsinnässä on myös jumpparyhmä. Versailles'ssakin Helvi veti liikunnallisia retriittejä.

Vaikka Suomessa elämänrytmi on erilaista kuin sisaryhteisössä, Sisar Helvi on säilyttänyt tuttuja elementtejä.

– Hetkirukoukset ovat tärkeä osa luostarielämää. Olen harjoittanut niitä täällä Suomessakin. Lisäksi järjestän aikoja, jolloin vetäydyn syrjään maailman menosta. Olen mennyt välillä viikoksi Valamon luostariin ja minulla on myös Turussa paikka vetäytymiseen. On tärkeää, että ihminen voi kerätä itseään ja olla rauhassa Jumalansa edessä.

Sisar Helvi asuu tällä hetkellä Suomessa vakituisesti, mutta aikoo palata Ranskaan myöhemmin.

– Sitten kun en pysty olemaan enää terveydellisistä syistä yhtä aktiivinen kuin nykyään, palaan Ranskaan. Sisaryhteisö on minun kotini.

– JUHANA UNKURI

Diakonian ammattilaisen jännitteinen paikka kirkossa

Diakoniatyöntekijät työskentelevät kirkon toimintaympäristössä, johon oman jännitteensä tuo se, että kirkko ja seurakunnat voidaan käsittää niin eri tavoin.

Ammatillista ja vapaaehtoista

Kirkolla on sekä ammatillista auttamistoimintaa että seurakuntalaisten auttamistoimintaa. Nyky-yhteiskunnassa Suomen evankelisluterilaisen kirkon voidaan nähdä institutionaalisesti sijoittuvan sekä julkiselle sektorille että ns. kolmanteen sektoriin. Kirkon vapaaehtoistoiminta korostaa kirkon kansalaisyhteiskunnallista luonnetta.

Kolmas sektori on osa yhteiskunnan aatteellista, moraalista ja yhteisvastuun infrastruktuuria. Se ei ole lainsäädännöllisesti velvollinen tuottamaan palveluita vaan on vapaaehtoinen toimija. Vaikka kolmannen sektorin toimijoiden työ on myös ammattimaista palkkatyötä, kolmannen sektorin toimijoita ei voi velvoittaa avun ja palvelujen tuottami-

seen. Tutkimusten mukaan diakonia-työntekijät ovatkin kuvanneet työtään vapaaksi, luovaksi ja innovatiiviseksi, jossa korostuu suhteellisen itsenäinen työtapa ja päätöksenteko. Kansalaisyhteiskuntaan kytkeytyvä luonne antaa diakoniatyön suunnitteluun enemmän joustavuutta kuin puhtaasti julkisoi-keudelliselle organisaatiolle. Historian saatossa tällainen vapaa tehtäväkuva on kuitenkin näyttäytynyt yksittäiselle diakoniatyöntekijälle myös työnku- van epämääräisyytenä.

Seurakuntadiakonian tehtäväku- vaan on vaikuttanut evankelisluterilai- sen kirkon rooli hyvinvointipalvelui- den tuottamisessa eri aikoina. Neuvot- teluissa seurakuntien diakoniatyönte- kijöiden tehtäväkuvasta näkyy kirkon paikka pohjoismaisessa järjestelmässä; hyvinvointivaltion rakentamisessa kir- kon rooli jäi marginaaliseen asemaan hyvinvointipalveluissa. Diakoniatyön- tekijät ovat menettäneet tehtäväaluei- ta ja joutuneet etsimään vapaana ole- via tehtäviä. Osa diakoniatyöntekijöis- tä on kyseenalaistanut roolinsa yhteis- kunnallisten palveluiden täydentäjinä ja ”sosiaalityön jatkeena” sanoen, ettei seur- akuntadiakonian tulisi lainkaan tehdä hyvinvointivaltiolle kuuluvia tehtäviä vaan keskittyä ihmisten henkiseen ja hengelliseen tukemiseen sekä etsivään ja ennaltaehkäisevään työhön. Dia- koniatyöntekijöiden puheista on kuulu- nut se, että diakoniatyöntekijät haluavat toimia itsenäisesti, eivät muuttua aliste- tuksi julkishallinnon jatkeeksi.

Toisaalta, osa diakoniatyöntekijöis- tä on ollut sitä mieltä, että 90-luvul- la lisääntynyt taloudellinen avustami- nen on mahdollistanut kirkon antaman valtuutuksen toteuttamisen auttaa nii-

tä, ”joiden hätä on suurin ja joihin muu apu ei yllä”.

Diakonia on vapaaehtoista myös siinä mielessä, että sitä tekee laaja joukko vapaaehtoisia työntekijöitä. Omassa tutkimuksessani olen havainnut sen, että raja ammattilaisten ja vapaaehtoisten välillä halutaan kirkossa pitää matalana. Näin halutaan korostaa kirkon kansankirkko-luonnetta. Tämä aiheuttaa jännitteitä, kun puhutaan diakoniatyöntekijöiden asemasta kirkossa.

Hengellistä ja maallista

Seurakunta on myös hengellinen yhteisö, millä on vaikutusta diakoniatyöntekijöiden tehtäväkuvaan ja asemaan seurakunnassa ja kirkossa. Mitä seurakunta hengellisenä yhteisönä tarkoittaa diakoniatyöntekijälle työnjaon näkökulmasta?

Tutkimuksessani olen havainnut sen, että seurakuntadiakonia yhtäältä määritellään jo nykyisellä työnkuvalla hengelliseksi työksi. Toisaalta on väitetty, että osana kirkon virkaa diakonian virka saisi hengellisen viran statuksen. Diakonaattiuudistuksessahan on kaavailtu diakoniatyöntekijöiden tehtäväalueen laajentamista perinteisesti papeille kuuluneisiin tehtäviin. Mutta millaisin ehdoin? Ainakin osa diakoniatyöntekijöistä näyttää pelkäävän tehtävien laajentumisen myötä työnsä autonomian heikkenemistä ja joutumista pappien aputyövoimaksi. Uusia tehtäviä vastustavat diakoniatyöntekijät ovat myös arvioineet, että uusien tehtävien myötä ihmisten auttaminen arjessa jäisi huonosti hoidetuksi.

Miksi sitten kirkon ammatteja kategorisoidaan? Diakonaattia käsittelevässä aineistossa hengellisille työntekijöille – etenkin osana kirkon virkaa – tarjotaan mahdollisuutta osallistua kirkon ja seurakunnan päätöksentekoon. Toiseksi, työn hengellisen statuksen sanotaan nostavan diakoniatyön arvostusta. On väitetty, että hengellisenä työntekijänä kirkon työntekijä saattaa kokea olevansa arvostettu ja tekevänsä kirkon ”varsinaista työtä”. Diakoniatyöntekijät itse kokevat kuitenkin tekevänsä jo nyt kirkon perustehtävää arjen ammattilaisina. Tutkimukseni aineistossa diakoniatyöntekijät sanovat, että työn arvostus tulee saada muutoin kuin työn hengell-

listämisen kautta. Näyttää siltä, että silloin kun puhutaan työnkuvista korostetaan diakoniatyön hengellistä luonnetta. Silloin kun taas puhutaan vallasta, korostetaan diakoniatyön maallikoluonnetta.

Koska diakoniatyö toteutuu Suomessa pääosin kirkossa ja seurakunnissa, teologiaa käytetään ideologisenä tehtäväkuvan ja työnjaon perusteluna. Kirkon oppiin vetoaminen ei kuitenkaan yksiselitteisesti ratkaise seurakuntadiakonian tehtäväkuvaa, sillä diakonian teologisista perusteluista ja tulkinnoista on esitetty monenlaisia käsityksiä. Diakonian kirjallisuudessa on suuri hajanaisuus diakonian periaatteellisissa ymmärtämisessä.

Työyhteisö kirkon normien ja työläinsäädännön jännitteessä

Kirkon tekijäjoukko koostuu kirjavasta ammattilaisten joukosta. Kirjavasta myös siinä mielessä, että eri ammattiryhmillä on erilainen asema kirkossa ja sen hallinnossa. Diakoniatyöntekijät eivät ammattikuntana ole perinteisesti olleet kirkossa osa päätöksentekojärjestelmää. Diakonaattia käsittelevässä tutkimusaineistossani hallinnolliset oikeudet liitetään ns. kirkon virkaan. Ammatin valta-asema nojaa näin ollen hengelliseen asiantuntijuuteen. Toisaalta rovastikuntien ja ammattijärjestöjen taholta on esitetty kirkollisten päätöksentekooikeuksien laajentamista kos-

kemaan muitakin kuin pappeja vetoamalla työntekijöiden tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen. Diakoniatyöntekijät työskentelevät kirkon normien ja työelämän pelisääntöjen jännitteessä.

Mistä puhutaan kun puhutaan

Kamppailuissa diakoniatyöntekijöiden tehtävistä neuvotellaan samanaikaisesti useista erilaisista asioista. Diakoniatyöntekijän tehtäväkentän paikantaminen näissä keskusteluissa riippuu siitä, mistä juuri silloin neuvotellaan, kenen kanssa, mitä vastaan ja minkä puolesta. Keskustellaanko tehtävistä vai valasta? Puolustetaanko asemaa tai autonomiaa? Mitä ongelmaa yritetään loppujen lopuksi ratkoa? Tutkimuksessani on nähtävissä, kuinka seurakuntien diakoniatyöntekijöiden tehtävämäärittelyt ovat joustavia ja neuvoteltavia. Tämä aiheuttaa jännitteitä sekä yksittäiselle diakoniatyöntekijälle että diakoniatyöntekijöiden ammattikunnalle.

– RAIJA PYYKKÖ

Raija Pyykön väitöskirja *Hengellisen ja maallisen rajalla – kamppailu seurakuntien diakoniatyöntekijöiden sosiaalisesta ja kulttuurisesta toimialueesta* tarkastettiin 3.12.2011 Tampereen yliopistossa. Se on löydettävissä osoitteesta <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8606-7>

Taloudellisen avustamisen jännitteet ja mahdollisuudet

Uusimman diakoniabarometrin tulosten mukaan diakoniatyöntekijöille ihmisten köyhyys näyttäytyy heidän entistä monimutkaisempina elämäntilanteinaan. Köyhyys näkyy diakoniatyössä siten, että taloudellinen avustaminen ja ruoka-avustusten jakaminen ovat keskeinen osa diakoniatyötä koko maassa. Syksyllä 2008 alkaneen uuden taloudellisen taantuman seurauksena diakoniatyön paineet kohdistuvat jälleen taloudelliseen avustamiseen, vaikka avustaminen jäi keskeiseksi osaksi diakoniatyötä jo 1990-laman jälkeen.

Mikä on diakoniatyöntekijöiden itseymmärrys taloudellisesta auttamisesta?

Taloudellisen avustamisen jäädessä diakoniatyön pysyväksi ja keskeiseksi työmuodoksi on avustaminen herättänyt erilaisia jännitteitä. Taloudelliseen avustamiseen on suhtauduttu diakoniatyössä kriittisesti silloin, kun apu on kohdistunut julkisen sosiaaliturvan aukkojen paikkaamiseen. Diakoniatyöntekijät ovat muistuttaneet, että sosiaaliturvan järjestäminen on yhteiskunnan tehtävä, joka tulee toteuttaa universaaliperiaatteen mukaisesti. Diakoniatyön taloudellisen avustustyön jännitteet eivät johdu kuitenkaan vain hyvinvointivaltion palveluiden aukkojen paikkaamisesta. Kyse on myös siitä, mikä on diakoniatyöntekijöiden itseymmärrys taloudellisesta auttamisesta ja sen asemoitumisesta suhteessa asiakkaan avun tarpeeseen, yhteiskunnan auttamisjärjestelmään tai diakoniatyön ammatillisiin erityispiirteisiin ja vaatimuksiin.

Väitöskirjatutkimuksessani olen keskittynyt diakoniatyöntekijöiden kokemuksiin ja näkemyksiin taloudellisesta auttamisesta. Tutkimukseni osajulkaisussa tarkastelin diakoniatyöntekijöiden kokemuksia taloudellisesta auttamisesta työmotivaation, valtautumisen eli ihmisen voimavaraistamisen, asiantuntijuuden ja auttamiseen sisältyvien jännitteiden näkökulmista. Edelliset näkökulmat jäsentävät diakoniatyöntekijöiden itseymmärrystä taloudellisen auttamisen erilaisista tehtävistä ja ammatillisuudesta sekä diakoniatyön erityisyyttä yhteiskunnallisen ja seurakunnallisen työn konteksteissa. Tutkimukseni osajulkaisuissa käytin toisis-

taan erilaisia tutkimusaineistoja ja aineiston analyysijä. Osajulkaisujeni tutkimusmetodologisena punaisena lankana on nostaa esille diakoniatyöntekijöiden kokemukset aineisto- tai teorialähtöisellä laadullisella sisällönanalyyysillä.

Kokemukset taloudellisesta auttamisesta ammatillisuuden ja jännitteiden ilmentäjänä

Diakoniatyöntekijöiden kokemukset ja näkemykset osoittavat taloudellisen auttamisen, mutta myös koko diakoniatyön ammatillisuuden erityispiirteitä. Auttaminen edellyttää diakoniatyöntekijöiltä joustavaa asiantuntijuutta suhteessa asiakkaan avun tarpeen yllätyksellisyyteen ja ennakoimattomuuteen, ammatillista itsenäisyyttä tukevaa työmotivaatiota sekä asiakkaan voimavaraistamiseen perustuvaa vahvaa psykososiaalista ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tähtäävää työorientaatiota.

Taloudellisen avun jännitteinen perusvire muodostuu siitä, että osa diakoniatyöntekijöistä kokee taloudellisen avun vieraaksi työmuodoksi, joka vie voimavaroja henkiseltä ja hengelliseltä auttamiselta. Osa työntekijöistä ei miellä taloudellista avustamista henkisen ja hengellisen auttamisen tavoin diakonian ytimeen kuuluvaksi tehtäväksi. Taloudellinen apu on kuitenkin diakoniatyön periaatteisiin kuuluvaa, kun sitä verrataan kirkkojärjestyksen määritelmään: *Seurakunnan ja sen jäsenten tulee harjoittaa diakoniaa, jonka tarkoituksena on kristilliseen rakkautteen perustuva avun antaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta* (Kirkkojärjestys 4:3). Jännitteisyyttä luovat myös työnte-

kijöiden vaikeudet tiedostaa pirstaleisilla toimintakentillä, mitä he avustamisen tehtävillään tavoittelevat tai mihin he itse ammatillisesti kuuluvat ja liittyvät. Tilannetta selittää ainakin se, etteivät diakoniatyön ominaislaatuista piirteitä taloudellisessa avustustyössä hallitsevasti määrittele seurakunnallinen, mutta eivät myöskään hajanaiset sosiaali- ja terveysalojen kontekstit. Diakoniatyöntekijöiden työyhteisöissä ei ole löydetty yhteisiä käsityksiä esimerkiksi taloudellisen avun luonteeseen tai moniammatillisen yhteistyön laajuuteen liittyen. Rajalla tai rajoilla toimiessaan diakoniatyöntekijät luovat mahdollisesti kolmatta vaihtoehtoa, joka on yhdistynyt useasta erilaisesta ammatillisesta kontekstista.

Tilanelähtöisyys avustamisen lähtökohtana

Viimeaikaiset diakoniatyötä koskevat tutkimukset ovat sanoittaneet ja käsitteellistäneet diakoniatyötä sen omien ammattikäytäntöjen, hiljaisen tiedon ja esimerkiksi moniammatillisen ja verkostotyön näkökulmista. Nykyisessä diakonaattikeskustelussa eli diakoniatyöntekijän hengellisen työn virkaa koskevassa keskustelussa käydään diakonian ammatin rajankäyntejä suhteessa pappuuteen ja muihin kirkon ammatteihin. Diakoniatyötä koskevaa keskustelua on luonnehtinut kuitenkin se, että auttamistyötä on tarkasteltu usein seurakuntaorganisaatiosta käsin tai työtä määritellään suhteessa seurakunnalliseen työnjakoon ja sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Edellisten näkökulmia perusteella voi kysyä, mitä on diakoniatyön jäsentäminen ja profilointi ensisijaisesti asiakkaiden kautta. Tutkimukseni perusteella voi alleviivata sitä, että diakoniatyöntekijöiden mielestä vaikuttavaa taloudellista auttamistyötä toteuttaessaan diakonian keskiössä on asiakkaan elämäntilanne, joka tukee asiakkaiden erilaisuuden kohtaamista ja kunnioittamista. Tällöin diakonia ei vain tunnista ryhmien välisiä eroja, vaan on eettisesti sitoutunut asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin, identiteetteihin ja ainutkertaiseen ihmisarvoon. Taloudellinen auttamistyö vastaa siis viime vuosina sosiaalipolitiikassa esille nos-

tettuun moninaisuuden yhteiskunnan (*varied society*) ideologisiinkin tavoitteisiin, joissa huomioidaan yksilön yhtäaikaista mutta myös vaihtuvat identiteetit. Moninaisuuden yhteiskunnan palvelujärjestelmässä jokaista arvostetaan kokonaisuutensa kansalaisena huomioiden yhtäaikaista muun muassa hänen ikänsä, sukupuolensa, sairautensa, varallisuutensa jne. Kun useat kansalaisen yksilölliseen tilanteeseen vaikuttavat tekijät huomioidaan samanaikaisesti ja kokonaisvaltaisesti, vältetään ehkä tilanne, joka toistuu diakoniatyön taloudellisen avun asiakkailla: Asiakkaiden ongelmat ovat yleensä menneet niin syviksi ja monitahoiseksi, että niiden selvittäminen koetaan erittäin vaikeaksi.

Diakoniatyön erityislaatuisuus nousee spiritualiteetista

Diakoniatyön vahvuus ja erityislaatuisuus ovat siinä, että asiakkaan yhteiskunnallisten, paikallisten, sosiaalisten ja kulttuuristen sidosten lisäksi työntekijöillä on mahdollisuus olla kosketuksissa asiakkaan spirituaalisiin kokemuksiin. Spiritualiteetin ymmärtäminen on sikäli tärkeää, että spiritualiteetin tukemana ihminen rakentaa omaa maailmasuhdettaan, hakee elämäänsä syvällisiä merkityksiä ja luo oman elä-

mänsä tarinaa. Toisin sanoen spiritualiteetti toimii ihmisen maailmansuhteen yhtenä jäsentäjänä, ja se tukee ihmistä kokemaan jotkut elämän asiat erityisen merkityksellisinä. Asiakkaan auttamistyöhön spiritualiteetti tarjoaa niin yksilöllisen kuin yhteisöllisen voimavaran. Keskeinen kriittinen kysymys on kuitenkin se, miten tätä resurssia tunnustetaan ja sovelletaan sosiaalisen työn kentillä yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia tuettaessa.

– ELINA JUNTUNEN

Teksti perustuu Elina Juntusen väitöskirjaan, joka tarkistettiin Helsingin yliopistossa 21.10.2011.

Vain hätäapua? Taloudellinen avustaminen diakoniatyön professionaalisen itseymmärryksen ilmentäjänä.

Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja; 2011:3.

Kirjallisuus

Hiilamo, H.

2009 Yhteiskunnalliset muutokset ja diakoniatyön haasteet. Teoksessa: Lahtinen, M. & Toikkanen, T. (toim.) Anno Domini 2009: Diakoniatieteen vuosikirja. Lahti: Lahden diakoniasäätiö, 43–57.

Holmes, P.R.

2007 Spirituality. Some disciplinary perspectives. Teoksessa: Flangan, K. & Jupp, P. C. (toim.) A Sociology of spirituality. Burlington VT: Ashgate, 23–42.

Houten, D. V. & Jacobs, C.G.

2005 Empowerment of marginals: Strategic paradoxes. *Disability & Society*, 20 (6), 641–654.

Juntunen, E.

2006 Diakoniatyön taloudellinen apu ja viimesijaisen sosiaaliturvan aukot. Teoksessa: Juntunen, E.; Grönlund, H. & Hiilamo H. Viimeisellä luukulla. Tutkimus viimesijaisen sosiaaliturvan aukoista ja diakoniatyön kohdentumisesta. Helsinki: Kirkkohallitus, 51–176.

Ubani, M.

2005 Spirituaalinen maailmasuhde: Spirituaalinen kokeminen Buberin todellisuuskäsitysten valossa. Teologinen aikakauskirja, 110 (2005), 321–331.

Anna Juntunen

Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa

Diakoniatyön tutkimus on lisääntynyt vauhdilla. Oma kiinnostukseni aiheeseen nousee henkilökohtaisesta kokemuksesta diakoniatyöstä. Olen toiminut sekä diakoniatyöntekijänä että diakoniatyön opettajana. Kun nuorena diakoniatyöntekijänä kohtasin asiakkaita, jotka hakivat taloudellista apua, mietin, miksi heidän kohtaamiseensa liittyi erilainen suhde kuin niihin, jotka hakivat sielunhoitoapua. Ymmärsin tuolloin epämääräisesti, että kysymys oli suhteen erilaisuudesta ja että tuolla erilaisuudella oli jotakin tekemistä vallan kanssa.

Väitöskirjassani ”*Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa*” pohdin diakoniatyön merkitystä asiakkaille. Tarkastelukulmanani on asiakkaan näkökulma. Olen lähtenyt tutkimuksessani tarkastelemaan asiakkaiden ja työntekijöiden arkisista kokemuksista avautuvia diakoniatyön valtasuhteita. Tutkimuksessani olen käyttänyt kahdenlaista aineistoa: kyselyä, joka on kerätty diakoniatyöntekijöiltä sekä yhdestä seurakunnasta kerättyä etnografista aineistoa. Etnografisella jaksolla seurasin diakoniatyöntekijöiden ja asiakkaiden keskusteluja, haastattelin sekä asiakkaat että diakoniatyöntekijät sekä keräsin erilaisia diakoniatyöhön liittyviä dokumentteja.

Asiakas ja taloudellisen avun hallinnan käytännöt

Taloudellisessa avustamisessa kenttä-tutkimusseurakunnassa käytettiin pääasiassa pieniä 10–20 euron kerta-avustuksia. Käytäntö on vastaava yhtymän muissa seurakunnissa. Vastaavanlaisia pientä avustustoimintaa harjoitetaan myös monissa muissa seurakunnissa ympäri Suomea. Avustusta varten asiakkaat selvittivät tulonsa ja menonsa erilaisten dokumenttien avulla. Avustaminen perustui pääasiassa osto-osoitukseen lähisiin kauppoihin.

Osto-osoitus on yksi selkeä esimerkki diakoniatyöhön sisältyvästä vallasta, vaikka vallankäyttöä onkin mahdollista pehmentää empaattisen kohtaamisen avulla. Kun asiakas tulee diakoniatyöntekijän luokse taloudellisissa vaikeuksissa, tietää hän pyytää useimmiten osto-osoitusta kauppaan. Hänen arkensa organisoiuun tämän tarpeen ja pyynnön kautta. Hänen on tuotettava tilanteestaan sellainen tarina, joka on uskottava

ja selvittää hänen tarvitsevan taloudellista tukea. Diakoniatyöntekijä arvioi tilanteen ja päättää, myöntääkö hän asiakkaalleen avustusta. Jos asiakas saa avustuksen, hän menee läheiseen kauppaan ostamaan sitä, mitä annettulla pienellä avustuksella on mahdollista saada. Näin osto-osoitus organisoii yhteen diakoniatyöntekijän, asiakkaan ja myyjän arjen. Analyysiin on mahdollista liittää myös seurakuntayhtymän hallinto, joka koordinoi pieniä avustuksia ja jossa on määritelty avustamisen normit ja käytännöt. Siihen on myös mahdollista liittää kanssaihmiset kaupassa, jotka pääsevät osalliseksi osto-osoitusta käyttävän asiakkaan tilanteesta erityisesti silloin, kun asiat eivät hoidu hienotunteisesti. Osto-osoitus organisoii samaan yhteyteen myös tavarantoimittajat, jotka tuovat elintarvikkeita kauppaan.

Valta-analyysiä on mahdollista jatkaa myös tarkastelemalla asiakassuhteeseen piiloutuvaa valtaa. Valta tulee esille yhtäältä siinä, päätyykö työntekijä avustamaan. Toisaalta se tulee ilmi siinä, miten rajoitettu valinnanvapaus asiakkaalla on tämän valitessa ostoksia kymmenen euron osto-osoitukseksi kaupasta. Mikäli asiakas tulee diakoniatyöntekijän luokse vasta, kun tilanne ruuan suhteen käy kriittiseksi, vaatii kaupassa asiointi erittäin rationaalisia ostospäätöksiä, jotta osto-osoituksesta saa parhaan hyödyn.

Osto-osoitukseen kätkeytyy myös nöyryyksen mahdollisuus. Asiakas joutuu nöyrytykseen jo ensimmäisen kerran huomattessaan, ettei pärjää yksin vaan tarvitsee apua. Toisen kerran hän joutuu nöyrytykseen kaupassa esittäessään myyjälle osto-osoituksen. Nöyryydestä voi pahentaa se, että kassajonos-

sa on muita asiakkaita, jotka seuraavat mielenkiinnolla tilanteen kehkeytymistä. Jos myyjä on ammattitaitoinen, hoitaa hän tilanteen huomaamattomasti. Pahimmillaan osto-osoitus kuitenkin tarjoaa myyjälle mahdollisuuden käyttää valtaa. Tässä prosessissa asiakkaan on mahdollista stigmatisoitua poikkeavaksi ja oudoksi. On myös mahdollista, että diakoniatyöntekijä epää avun. Tällöin asiakkaan kokemus saattaa olla nöyryyttävä, sillä hän on hakenut apua, jota ei ole voinut saada. Asiaa monimutkaistaa vielä se, että hän saattaa joutua anomaan jatkossa apua uudelleen.

Asiakas, henkinen ja hengellinen tuki sekä hallinnan käytännöt

Haastattelemani diakoniatyöntekijät halusivat profiloitua kokonaisvaltaisen tuen antajiksi. Eräs diakoniatyöntekijöistä määrittäi myös taloudellisen avun hengelliseksi läsnäoloksi ihmisten arjessa. Asia on kuitenkin jännitteisempi kuin ilmaisu antaa ymmärtää. Seurakunnan diakoniatyöntekijät kohtasivat paljon taloudellisen avun asiakkaita ja tekivät heidän kanssaan tärkeää työtä. Sen sijaan diakoniatyöntekijöiden puheessa jännitteisyys ilmeni monin eri tavoin.

Diakoniatyön sanoitettiin olevan erityisesti henkistä ja hengellistä auttamista. Sama asia korostui myös diakoniatyön kausiesitteessä, josta puuttui kokonaan maininta taloudellisesta auttamisesta. Tämä herättää kysymyksen siitä, arvotetaanko hengellisyys ruumiillista korkeammalle diakoniatyössä. Käytännössä taloudellisen avun asiakkaat kohdattiin kyllä empaattisesti ja paneutuen, mutta diakoniatyöntekijöiden toiveissa ilmeni halua keskittyä enemmän ihmisten henkisiin ja hengellisiin kriiseihin.

Hengellisen ja henkisen arvottuminen korkeammalle on sukua sosiaalityön tutkimuksissa esille tulleen ”oikean sosiaalityön” arvostamiselle toimeentulotuki-sosiaalityötä korkeammalle. Asiakkaista osa valikoituu syvemmälle menevään sosiaalityöhön. Sama koskee myös diakoniatyötä. Usein intensiivisimpiin suhteisiin valikoituneet ovat niitä, joilla on kykyä käsitellä omaa elämäänsä syvemmin. Diakoniatyössä ristiriita nousee siitä, että kirkko-

järjestyksessä diakoniatyössä sitoudutaan kohdistamaan työ erityisesti sinne, missä hätä on suurin ja missä muulla tavoin ei auteta. Usein heikoimmasa asemassa olevat eivät kykene tuottamaan edes sellaista puhetta, joka täyttäisi syvemmälle menevän keskustelun vaatimukset. Heidän ahdinkonsa voi myös olla niin suuri, ettei energiaa riitä jokapäiväisen elämän asioiden ulkopuolelle. Hengellisen ja henkisen arvottuminen ruumiillista korkeammalle on myös vallankäyttöä. Imu yleiseen kriisityöhön kenen tahansa kanssa on vahva. Silti diakoniatyöntekijät ovat seurakunnissa niitä, joilla on asiantuntemus kaikkein haavoittuneimpien ja alaspainetuimpien kohtaamiseen.

Julkisen sektorin ja diakoniatyön hallinnankäytäntöjen kohtaaminen

Monet diakoniatyön asiakkaat ovat tulleet poiskäännytyiksi muista palveluista. Diakoniatyöntekijässä he kohtaavat henkilön, joka on ihmisläheinen. Siksi monet asiakkaista kertoivat haakeutuvansa juuri diakoniatyöntekijän vastaanotolle eikä kasvottomaksi jäävään sosiaalitoimeen. Paineet diakoniatyön puolella kasvavat, sillä sosiaaliturvan vähimmäistason reaalinen taso on laskenut. Julkisen sektorin voimavarojen niukentuminen näkyy myös muilla auttamisen sektoreilla, kuten päihde- ja mielenterveyspalveluissa. Näin ollen diakoniatyö näyttäisi asiakkaiden ja diakoniatyöntekijöiden huolen ja koke-

muksen perusteella paikkaavan entistä enemmän virallista sosiaalityötä.

Asiakkaiden asioissa diakoniatyöntekijät toimivat puolestapuhujina, jolla yksilötasolla on ollut asiakkaalle merkittävää vaikutusta. Sen sijaan laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ei diakoniatyöntekijöillä juurikaan ole resursseja.

Pohdintoja

Kun diakoniatyötä tarkastellaan asiakkaan ja diakoniatyössä olevan vallan näkökulmasta, nousee diakoniatyöstä väistämättä rosoisempi kuva kuin mitä monissa aiemmissa tutkimuksissa on tuotu esille. Diakoniatyön merkitykset saavat uusia sävyjä tässä tarkastelussa. Valta-analyysi pakottaa tarkastelemaan diakoniatyötä kriittisesti. Eteen avautuvat hallinnan käytännöt, kuten osto-osoitukseen piilevät nöyryyttävyyden ja valinnanvapauden rajoittamisen elementit, asiakkaiden valikoituminen intensiivisempään suhteeseen tai hengellisen arvottuminen ruumiillista korkeammalle, laittavat pohtimaan kunnioitettavaa kohtelua tarkemmin. Richard Sennettin (2004) mukaan vastavuoroisuus on ratkaisu kunnioittavan kohtelun toteutumiseen. Kunnioittavan kohtaamisen merkitys korostuu erityisesti silloin, kun on kysymys epätasa-arvoisesta suhteesta, kuten auttamissuhteessakin on kysymys. Sennettin ajattelua vasten vastavuoroisuuden elementtien lisääminen diakoniatyössä olisi tärkeää. Diakoniatyössä asiakasta kunnioitetaan, mutta sen käytänteissä piilee alaspainavia elementtejä, jotka voivat kumota kunnioittavan kohtelun vaikutusta. Herkkyyys nähdä asiakkaitten kokemusten takana oleva valta ja niiden kautta avautuvia diakoniatyön merkityksiä asiakkaille, on olennaista diakoniatyön kehittämiseksi.

– ULLA JOKELA

Maarit Valtionen

Jokela, Ulla 2011: Diakoniatyön paikka ihmisten arjessa. A Tutkimuksia 34. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sennett, Richard 2004: Kunnioitus eriarvoisuuden maailmassa. Tampere: Vastapaino.

Ulla Jokela väitteli Helsingin yliopiston valtiotieteellisessä tiedekunnassa 28.10.2011.

Seurakunnallista hoitotyötä ja luterilaisuutta

– kansainvälinen parish nursing -seminaari ja opintomatka Australiassa

Suomessa seurakuntadiakoniaan työhön ovat kuuluneet jo yli sadan vuoden ajan terveydenhoitoon ja edistämiseen liittyvät tehtävät. 1970-luvulta lähtien tämän työn osuus on pienentynyt kansanterveyslain muuttua. Sen sijaan erityisesti Yhdysvalloissa ja muualla englanninkielisessä maailmassa terveyden edistäminen seurakunnan kontekstissa on yleistynyt vasta viime vuosikymmeninä.

Parish nursing -työssä sairaanhoitajat toimivat seurakunnassa tarjoten osaamistaan ihmisten käyttöön. Seurakunnassa toimivien sairaanhoitajien koulutus seurakuntatyöhön vaihtelee lyhyistä kursseista tutkintoon johtavaan koulutukseen. Kaikki ovat kuitenkin pätevydeltään rekisteröityjä sairaanhoitajia.

Seurakunnallisen hoitotyön koulutuksen yhteistyö käynnistyy

Diakonia-ammattikorkeakoulun pohjoisen toimipaikan toimesta aloitettu yhteistyö diakonissakoulutuksen ja yhdysvaltalaisen parish nursing -koulutuksen välillä käynnistyi jo vuonna 2006. Yhteyshenkilönä Yhdysvalloissa on alusta asti ollut tohtori Marcia Schnorr. Aluksi koulutusyhteistyö tapahtui lähinnä videoluentojen kautta. Yhteistyö on ollut hyvää ja vilkasta. Marcia Schnorr on ollut vierailevana

luennoitsijana Diak Idän ja Diak Pohjoisen toimipaikoissa. Suomalaiset kouluttajat ovat vierailleet puolestaan Concordia-yliopiston vuosittaisessa Parish nursing -konferenssissa.

Yhteistyön ja kansainvälisen verkottumisen edistämiseksi on perustettu Lutheran Parish Nurses International (www.lpni.org) -verkosto. LPNI:n tarkoituksena on edistää ja kehittää kansainvälistä koulutus- ja tutkimusyhteistyötä ja tarjota tukea seurakunnassa toimiville sairaanhoitajille ja diakonissoille. LPNI-verkoston vuosittaisia kokoontumisia on ollut Yhdysvalloissa,

Palestiinassa ja vuonna 2011 Australian Adelaidessa. Seuraava LPNI verkoston kokoontuminen on Oulussa syyskuussa 2012. Siitä löytyy lisätietoja vuoden 2012 Kirkon koulutuskalenterista.

Suomen edustajina syyskuussa Adelaidessa Australiassa järjestetyssä kansainvälisessä parish nursing -seminaarissa olivat yliopettajat **Lea Rättyä** ja **Kari Ruotsalainen** Diakonia-ammattikorkeakoulusta sekä hiippakuntasihteeri **Mirva Kuikka** Oulun hiippakunnan tuomiokapitulista. Seminaarin osallistumisen lisäksi matkalla luotiin yhteyksiä kansainvälisen seurakunnal-

Kari Ruotsalainen

Tohtori Anna van Loon
Australiasta hoitamassa asiakkaan jalkoja.

lisen hoitotyön eri tahoihin ja tutustuttiin Australian tilanteeseen.

Yhteisöllistä terveyden edistämistä

Yksi tärkeistä uusista kontakteista tuolla matkalla oli tohtori Anne van Loon, joka on väitellyt yhteisöllisestä sairaanhoidosta ja on tutkinut erityisesti parish nursing -työtä. van Loon toimii aktiivisesti Australian Faith Community Nurses -järjestössä. Hän on tällä hetkellä päätoimisena tutkijana, mutta opettaa myös Australian Lutheran Collegessa, johon ollaan luomassa yhteyksiä myös Suomesta.

van Loonin kanssa käytyjen keskustelujen pääpaino oli parish nurse -koulutuksen opetus suunnitelmatyössä ja sen toteutuksessa. Hänen lähtökohtansa työhön on yhteisöllisyyttä korostava. Tapaamiseen liittyi myös tutustuminen Blackwood Hillsin baptistikirkon toimintakeskukseen sekä Flindersin yliopiston sairaanhoitajakoulutukseen. Osallistuimme Adelaiden esikaupunkialueella kirkon mielenterveyskuntoutujien ryhmään. Ryhmässä pyritään tarjoamaan sosiaalisia suhteita sairaalasta kotiutuville ihmisille ja edistämään kokonaisvaltaisesti ryhmään osallistujien mielenterveyttä. Ryhmää veti tehtävään koulutettu vapaaehtoinen sairaanhoitaja omissa kodissaan.

Yhteistyötä ja luterilaisuutta

Kun muut seminaarin osallistujat vasta saapuivat Australian muista osista ja Yhdysvalloista, olimme jo saaneet hyvän katsauksen Australiassa tehtävään terveyden edistämiseen sekä luterilaisessa kirkossa että muualla. Se antoi paljon pohdittavaa. Suomessakin olisi syytä selvittää se, kuinka paljon diakonista hoitotyötä vastaavaa toimintaa on muissa kristillisissä kirkoissa. Työkentelemme ilman, että tiedämme toisistamme ja osaisimme yhdistää voimiamme. Joskus on mentävä kauas, että näkee lähelle.

Varsinaisen seminaarin järjestelyvastuussa olivat pastori Robert Wiebusch ja parish nursing -kouluttaja Lynette Wiebusch. He vastasivat myös seminaaria edeltävästä opintomatkasta, johon opintomatkaan sisältyi lukuisia vierailuja ja tutustumiskäyntejä eri kohteisiin. Osa

Kari Ruotsalainen

Seminaarilaiset kävivät tutustumassa mielenterveyskuntoutujien ryhmätoimintaan Adelaidessa.

niistä liittyi luterilaisuuteen, joka oli tullut mantereelle vuonna 1838 saksalaisten pakolaisten mukana. Australiassa kyseessä on yksi kirkkokunta muiden joukossa ja luterilainen identiteetti on kirkon jäsenille tärkeämpi kuin meille ”lupakorva-luterilaisille”, joille luterilaisuus on niin arkaista ja itsestään selvää, ettei siitä juuri puhuta.

Tutustumiskohteista vanhusten asumis- ja palveluyksikkö, Lutheran Homes Inc, teki vaikutuksen suuruudellaan ja monipuolisilla palveluillaan. Vierailimme myös paikallisessa St Peterin luterilaisessa seurakunnassa, jossa nuorten parissa tehtävässä diakonisessa hoitotyössä oli keskitytty nuorten masentuneisuuden, päihteiden ja yksinäisyyden tuomiin haasteisiin.

Yhteistä tarinaa luomassa

Kaksipäiväinen seminaari otsikolla ”Telling the Story” keräsi myös paikallisia sairaanhoitajia yhteisen pöydän ääreen jakamaan kokemuksia eri puolilla maailmaa tehtävästä hoitotyöstä ja niiden takana olevien ihmisten tarinoista. Ensimmäinen seminaaripäivä koostui asiantuntijaluennoista liittyen seurakuntaan ja kirkkoon toimintaympäristönä. Toisena päivänä keskityttiin kokemusten jakamiseen eri puolilta maailmaa myös kehittyvistä maista, etenkin Aasiasta.

Seminaarissa Lea Rättyä kertoi Suo-

nessa meneillään olevasta ”Terve sielu terveessä ruumiissa – diakonissat terveyden edistämisen toimijoina” -hankkeesta ja keräsi seminaarissa kyselylomakkeilla aineistoa kansainvälisestä parish nursing -toiminnasta ja seurakunnissa tapahtuvasta terveyden edistämistyöstä. Suomalaisten trio esitteli lisäksi suomalaista diakoniaa työtä ja -koulutusta. Seminaari huipentui yhteiseen jumalanpalvelukseen Betlehemin luterilaisessa kirkossa.

Oli rikastuttavaa tavata kollegoita eri puolilta Yhdysvaltoja ja Australiaa. Työnäky ja innostus diakoniseen hoitotyöhön yhdistivät. Työtä voi tehdä niin monella tavalla. Useille parish nursing -työ oli osa-aikaista tai vapaaehtoistyötä, vaikka he olivat ammattilaisia ja koulutautuneet pitkälle. Huomasimme, miten etuoikeutettuja olemme Suomessa, kun jokaiselle kuukausipalkka on itsestään selvyys. Mielenkiintoisinta oli nähdä diakoniatyön heittävä innostusta maissa, jossa se on vasta alkamassa. Meillä on paljon oppimista toisiltamme. Tärkeintä on, että työ jatkuu!

– MIRVA KUIKKA
hiippakuntas sihteeri
– KARI RUOTSALAINEN
Diakin yliopettaja
– LEA RÄTTYÄ
Diakin yliopettaja

Työpäivä, päivän työt

Päivän ensimmäinen asiakas astuu ovesta sisään. Napsautan päälle punaisen valon. Asiakas istuu tuolille minua vastapäätä.

Mikä sinut tänään toi tänne?

Rahat on loppu, ei ole ruokaa. Rahat ei riitä laskuihin. Tarvitsen ruokakassin.

Onko sinulla sossun päätös mukana? Tai muut dokumentit tuloista ja menoista?

Päivän toinen asiakas kävelee ovesta sisään. Punainen valo palaa. Asiakas nyhtää lakkinsa reunaan, istuu toiselle pakaralleen.

Mikä sinut tänään tänne toi?

Tota, noi sano että täältä saa ruokaa. Rahat ei riitä. Laskuja on paljon.

Onko sinulla sossun päätös mukana? Tai kuitit tuloista ja menoista?

Päivän kolmas asiakas työntyy ovesta toimistoon. Punainen valo värisee. Asiakas hengittää raskaasti päin naamaani eikä suostu istumaan.

Mikä sinut tänään tänne toi?

Mää tartten ruokaa. Ei oo rahaa, en oo syönyt kolmeen päivään.

Onko sinulla sossun päätös mukana? Entä tiliote tai muita tositteita?

Mikä saatanan natsi sää oikein olet?

Päivän neljäs asiakas rojahtaa ovesta sisään ja jää lattialle makaamaan. Raahaan hänet istumaan.

Punainen valo on väsähtänyt, palaa himmeästi.

Mikä sinut tänään tänne toi?

Mullei oo rahaa eikä ruokaa, muija lähti ja vei kersat, mää oon vetänyt viinaa viikon. Mää tarviin ruokaa ja uuren muijan.

Onko sinulla sossun päätös? Tulo- ja menotositteet?

Etkö sää ny yhtä pusua anna, mää oon niin onneton?

Päivän viides asiakas ryskyttää oven takana. Punainen valo vilkkuu. Asiakas irrottaa saranat ja kampeaa karmit kaulassa tuolille.

Mikä sinut tänään tänne toi?

Mää tapan itteni ihan just, jos mää en saa ruokaa. Mää en saa mistään rahaa, tuli karenssi ja lääkkeet on loppu, muori sano ettei se enää auta mua. Sossusta ei tuu latin latia. Mää sain viime kuussa liikaa toimeentulotukea ja nysse peritään takasi.

Onko sinulla siitä päätös mukana? Tai ihan mitä tahansa papereita?

Päivän viimeinen asiakas on lähtenyt ruokakassi kädessään. Konttaan ylös työpöydän alta ja sammutan punaisen valon. Kävelen parkkipaikalle ja avaan auton oven. Ajan kotiin.

Avaan oven. Lapset juoksevat vastaan.

Äiti, mitä meillä on tänään ruokana?

Onko teillä sossun päätös mukana? Tehkää kirjallinen anomus tai näyttäkää tositteet.

Äiti miksi sinä puhut niin kummallisesti?

Laittakaa punainen valo palamaan, minä menen lepäämään.

Kävelen makuuhuoneeseen, työnnyin ovesta sisään, rojahdan sänkyyn ja jään sinne makaamaan. Illalla mies tunkeutuu viereeni murrettuaan lukot, karmit kaulassa.

Hei rakas! Oliko rankka päivä?

Ihan tavallinen.

– KATRI IKONEN

Tampereen Hervannan seurakunnan diakoniatyöläinen

Huijari kirkon työssä

Hämmästyttäviä tyyppejä nämä valelääkit. Osaavat esiintyä lääkäreinä ja tehdä lääkärin työtäkin ilman alan tutkintoa. Miten sellainen oikein on mahdollista? Täytyyhän lääkärin tietää tosi paljon sellaista, jota ilman ei yksinkertaisesti pärjää työelämässä.

Onkohan kirkossa valetyöntekijöitä? Valepappeja? Valediakoneja? Valekantoreita? Valenuorisotyöntekijöitä?

Ainakaan se ei olisi vaikeaa, sillä virka kantaa ja asema antaa anteeksi.

Ajatellaanpa pappeja. Ei heidän työnsä hirmuvaikavaa ole. Kysellään kuulumisia ja ollaan kiinnostuneita ihmisistä. Kirkolliset toimitukset ja liturgiat löytyvät käsikirjasta. Eivät ne mitään rakettitiedettä ole, äkkiä ne oppii.

Eikä puheiltakaan paljoa vaadita. Kirjoitetaan kotona ja luetaan papruista. Perushengellisyyttä. Ollaan kilttejä -kamaa. Pikunäppäriä irtohuomioita siitä ja tästä. Näillä pärjää jo hyvinkin.

Monikin kristillisen vakaumuksen ihminen pystyy siis papin työhön pienten alkuvaikeuksien jälkeen. Ja jos vakaumus on vähemmän kristillinen, voi esiintyä muodikkaasti radikaalipappina, jolloin häntä luullaan jopa tavallista fiksummaksi teologiksi.

Diakoniksi on vaikeampi tekeytyä. Niihän hommia ahkerakaan seurakuntaelämän harrastaja ei opi ihan vaan sivusta seuraamalla, koska se ei ole samalla tavalla julkista työtä.

Ikäihmisten ryhmiä ja sielunhoitoa pystyy kyllä tekemään, mutta avustusasioita täytyy vähän osatakin. Huijari herättäisi huomiota sillä, ettei näytä juurikaan tuntevan sosiaalipuolen toimintaa.

Yksi ihmislaji tosin löytyy, joka voisi onnistuakin huijauksessaan. Diakoniatyön vakkariasias. Puolisyrjäytymisen ammattilainen.

Nämä siipeilijät – anteeksi ruma ilmaus – tuntevat hyvin yhteiskunnan tukijärjestelmät ja omat oikeutensa. Kun he ovat tähän

asti täyttäneet omia avustushakemuksiaan, miksi eivät ryhtyisi tekemään niitä muille?

Muutamia huijarikantoreita on jo – anteeksi taas. He osaavat kyllä soittaa, mutta muuten he ovat ihan pihalla kirkon asiasta. Onneksi siitä ei jää kiinni, kun kanttorin ei juuri tarvitse pitää vakaumuksellisia puheita.

Nuorisotyön puolellakin pärjäisi ilman koulutusta. Toisaalta taas pitkälle lukee neetkaan eivät aina osaa olla nuorten kanssa. Enkä ihmettele ollenkaan. Nuoret ovat aivan oma lajinsa.

Vielä on yksi kirkollisen huijauksen laji. Huijariseurakuntalainen. Luulen, että monikin kirkon penkissä istuva luulee itse olevansa sellainen.

Kun hän istuu kirkon penkkiin, piinaavat ajatukset pyörivät mielessä. Nuo muut ovat varmasti paljon uskovampia kuin minä. Pappi näkee, kuinka huono minä olen. Ja Jumala myös.

Samaa ajattelee se vieressä istuva mukoskavaisempi. Huijareita me olemme – tässä rehellinen uskontunnustus.

Diakoniaa nuorisotyöntekijän identiteetillä

On päivänavauksen aika kehitysvammaisten palvelukeskuksessa. Hartautta pitämään tullutta diakonia tervehditään iloisesti ja lämpimästi. Kuulumisia vaihdetaan ja nauretaan välillä hyväntulisesti. Nuorisotyöntekijätaustan omaava diakoni tuntee olonsa erittäin kotoisaksi. Hyväntuulisuus on tarttuvaa.

Toimittuani neljätoista vuotta kirkon nuorisotyöntekijänä opiskelin diakoniksi. Ajattelin diakonin ammatin olevan minulle ”vanhuuden turva”. Mikäli joskus kyllästyisin jatkuvaan ilta- ja viikonlopputyöhön tai minusta tulisi väsynyt nuorisotyöntekijä, voisin vaihtaa työtä. Pidin nuorisotyössä usein läsnä olevasta ilosta ja huumorista, leikkillisyydestä ja hulluttelusta yhdistettynä kasvatuksen kysymyksiin, pedagogisiin pohdintoihin ja nuorten kanssa teologisiin syväsu-

kelluksiin. Tietysti nuorisotyö on myös läsnäoloa elämän kipeissä kysymyksissä ja kriiseissä, perheen solmukohdissa ja kelpaanko -kysymyksissä. Ennen kaikkea pidin nuorista ja heidän välittömästä tyylistään. Minulla oli vahva nuorisotyöntekijän identiteetti, joka on sekoitus kasvattajaa, pedagogia, ongelman ratkaisijaa, hyvän mielen tuojaa, eettistä pohdiskelijaa ja hengellistä matkakumppania. Luulin, että en siirry diakoniatyöhön diakoniksi valmistumiseni jälkeen vielä moniin vuosiin.

Toisin kuitenkin kävi. Olen nyt ollut diakoniatyössä neljä vuotta. Se on lyhyt aika verrattuna nuorisotyössä viettämäni aikaan. Varmasti osaksi siksi koen monesti olevani nuorisotyöntekijän identiteetillä varustettu diakoni. Olen kokenut yhdeksi voimavaraksi työssäni sen, että saan katsella kahta eri seurakunnan tärkeää työalaa samaan aikaan ja olla tekemässä yhteistyötä näiden työalojen välillä. Olen miettinyt paljon, mitä opittavaa näillä kahdella työalalla olisi toisiltaan ja missä asioissa olisi antoisaa tehdä yhteistyötä.

Mikä heitä erottaa?

Nuorisotyöntekijät ovat tunnettuja siitä, että kokouksissa ja koulutuksissa he ovat kirkon vaikeimpia ammattiryhmiä. Nuorisotyöntekijät ovat helposti mielestään lähes kaikkien alojen asiantuntijoita, johtuen ehkä siitä, että nuorisotyössä joutuu tekemään aivan kaikkea, ehkä laajemmin kuin monissa muissa seurakunnan työalassa. Kun nuorisotyöntekijä turhautuu liian pitkässä kokouksessa, hän aloittaa usein sisäisen leikkimiesensä ja vapauttaa lapsenmielisyytensä viihdyttääkseen itseään ja naapureitaan. Huomaan tämä edelleen itsessäni.

Diakoniatyöntekijät ovat yksi seurakunnan kuuliaisimmista työntekijäryhmistä. Mikäli seurakunnassa on joku toimintaa ohjaamaan tarkoitettu sääntö, noudattavat diakoniatyöntekijät todennäköisimmin sitä, vaikka sääntö ei olisi kovin tarkoituksenmukainen. Nuorisotyöntekijät ohittavat ohjeen, mikäli kokevat sen epätarkoituksenmukaiseksi. Diakoniatyöntekijät löytävät itsensä palvelemasta kahvinkeitossa, tarjoilujen järjestämisessä ja tilaisuuk-

sien loppusiivouksista sen jälkeen, kun muut työntekijäryhmät ovat jo poistuneet paikalta. Diakoniahan tarkoittaa palvelua.

Diakoniatyö voisi hyötyä nuorisotyön kyseenalaistavuudesta ja leikki-mielisyydestä. Koska diakoniassa on vahvasti kysymys ihmisten oikeuksista, olisi diakoniatyössä käyttöä nuorisotyön äänekkyydelle ja rohkeudelle niissä tilanteissa, joissa olisi syytä miettiä seurakunnan omia, työalan omia tai yhteiskunnan käytäntöjä suhteessa heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin ja heidän oikeuksiinsa. Rämöpäisyyttä tarvitaan kuuliaisuuden sijaan silloin, kun valtaa yritetään käyttää alistamiseen tai kyykyttämiseen. Rämöpäisyys yhdistettynä diakoniatyöntekijöiden sitkeyteen ja toista ymmärtävään käytökseen on vahva valtti haastavissa tilanteissa.

Diakoniaan lisää ilottelua

Diakonia tarvitsisi myös palasen nuorisotyön ilottelua ja hulluttelua. Diakoniatyön asiakkaat elävät monesti rankkoja elämäntilanteita, ja retket ja leirit ovat hyviä mahdollisuuksia tuoda myös sydämestä kumpuavan naurun hetkiä haastavan arjen keskelle. Tämä tulee tietenkin tehdä jokaiselle ryhmälle sopivalla tavalla. Diakoniatyöntekijät voisivat rohkeammin tehdä yhteistyötä nuorisotyöntekijöiden kanssa erityisesti leiri- ja retkitoiminnassa. Nuorisotyöntekijät ovat leirimäärän runsauden takia leiritoiminnan todellisia asiantuntijoita ja voisivat tuoda raikkaita tuulia myös diakonian leiritoimintaan. Tämä vaatisi diakoniatyöntekijöiltä hieman rohkeutta soveltavaan kokeiluun ja lopputulokseen, joka ei ole etukäteen tiedossa.

Nuorisotyöntekijän identiteetillä varustettu diakoni joutuu pohtimaan paljon, saako kirkossa myös toimia pedagogina suhteessa aikuisiin tai itseään huomattavasti iäkkäämpiin ihmisiin. Nuorisotyössä on tottunut käymään nuorten kanssa keskustelua mm. siitä mikä on hyvää käytöstä suhteessa toisiin. Joskus olenkin miettinyt, voiko samanlaista keskustelua käydä esimerkiksi eläkeläisten tai kuurojen kanssa. Saako huonosti käyttäytyvälle aikuiselle sanoa hänen käyttöksensä olevan huonoa suhteessa muihin läsnä oleviin? Millä

Taina Korhonen

tavalla aikuisuus tai vanhuus ovat tässä asiassa meille enemmän tabu kuin nuoren käyttäytyminen, jota kaikki saavat neuvoa ja ohjata? Pohdin tätä samaa kysymystä suhteessa seurakunnan kansainvälisyyskasvatukseen ja suvaitsevaisuuskasvatukseen. Löytyisikö esimerkiksi dialogisessa rippikoulumallissa käytettävistä keskustelutavoista ja metodeista vastauksia näihin kysymyksiin myös diakoniatyön kohderyhmien keskuudessa?

Diakonia kohtaa kokonaisvaltaisesti

Toimiessani diakonina rippikoulussa huomaan toimivani eri tavalla kuin aikaisemmin nuorisotyöntekijänä ollessani. Kynnys lastensuojeluilmoitusten tekemiseen on madaltunut huomattavasti, kuuntelen myös nuorten kertomuksia kotioloista, suhteesta vanhempiin ja päihteisiin hieman erilaisella korvalla. Olen kiinnostunut niistä nuorista, jotka lopettavat rippikoulun jostakin syystä kesken. Pyrin siinä tapauksessa selvittämään, mistä on kyse, onko perheessä kenties tilanne, joka vaikuttaa nuoren rippikoulun lopettamiseen ja onko perhe jo avun piirissä, jos sitä tarvitaan. Työotteeni muututtua rippikoulussa huomaan myös kuulevani ja törmääväni entistä useammin tilanteisiin, joiden hoitaminen ja läpikäyminen jatkuu nuoren tai hänen perheensä kanssa joskus pitkäänkin rippikoulun jo päätyttyä. Muutos johtuu varmaan siitä, että diakoniatyö on tuonut minulle valmiuksia työntekijänä pohtia erilaisia ratkaisumalleja haastaviin per-

hetilanteisiin. Tietotaitoni näissä asioissa on monipuolistunut. Nuorisotyö voisikin oppia diakoniatyöltä lisää kokonaisvaltaista nuoren ja hänen perheensä kohtaamista sekä tapoja tukea vanhemmuutta. Näen erittäin tärkeänä sen, että myös diakoniatyöntekijät ovat mukana rippikoululeireillä eivätkä vain piipahda pitämässä diakoniatunteja rippikoulussa. Diakoniatyöntekijöiden on hyvä muistaa, että ”heitä, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta” löytyy aikuisten lisäksi myös nuorten joukosta.

Vapaaehtoistyöntekijät ovat diakonian tärkeitä toteuttajia seurakunnissa. Myös nuorten joukosta löytyy paljon heitä, jotka haluaisivat auttaa niitä, jotka apua tarvitsevat. Siksi on tärkeää, että diakoniatyöntekijät tulisivat tutuiksi myös seurakunnan nuorille. Avustajaksi on helpompi lähteä tutun ihmisen johdolla, niin aikuisen kuin nuorenkin. Mikäli haluamme, että myös tulevaisuudessa diakoniatyössä riittää vapaaehtoistyöntekijöitä ja että nuoret hakeutuvat diakonian aloille, ei diakoniatyö saa vaikuttaa vain aikuisten keskuudessa.

Olen iloinen siitä, että ajatukseni diakoniatyöhön siirtymisestä vasta vuosien päästä ei toteutunut ja koen rikkautena kahdesta eri ammatista nousevan osaamisen yhdistämisen. Näiden yhdistäminen ei vaadi kahta eri ammattia vaan yhteistyötä eri ammattikuntien kesken ja toisilta oppimisen halua.

– ANNE IMMONEN
Diakoni
Riihimäen seurakunta

Diakonia-idea 2012 -kilpailu etsii diakonian innovatiivisuutta

Diakonia-idea 2012 -kilpailu nostaa esiin parhaita suomalaisia diakoniahankkeita.

Hyvät ideat ja käytännöt halutaan kilpailun kautta yhteiseen käyttöön, arjen keskelle.

Kilpailu käynnistyi Diakoniatyöntekijöiden päivillä Oulussa 26.9.2011 ja voittajat julkistetaan Kuopion Diakoniapäivillä lokakuussa 2012.

Löydät lisätietoja osoitteesta

www.diakonia-idea.fi.

*On jouluyö, sen syvä rauha
leijuu sisimpään
kuin oisin osa suurta kaikkeutta.*

*Vain kynttilät ja kultanauhat
loistaa hämärään,
vaan mieleni on täynnä kirkkautta.*

*Näin sydämeeni joulun teen ja
mieleen hiljaiseen
taas Jeesus-lapsi syntyy uudelleen.*

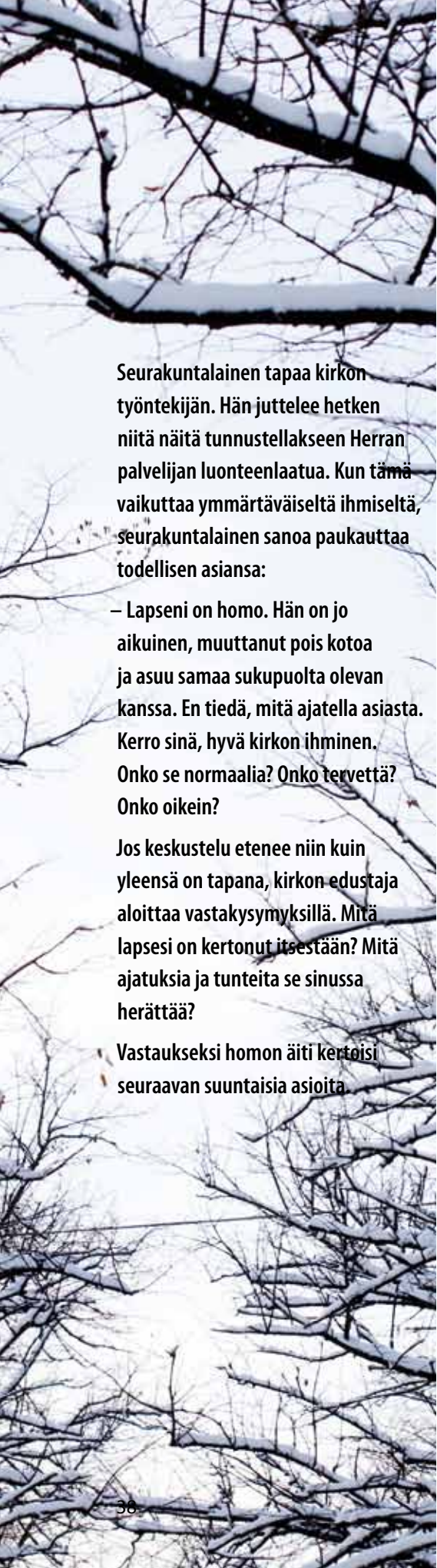
*Rauhallista joulua ja
siunattua uutta vuotta kaikille lukijoille*

toivottavat Diakonia-lehti ja
KDY:n henkilökunta

Vaikea pala

**kirkossa ja kotona
– homoseksuaalisuus**

Seurakuntalainen tapaa kirkon työntekijän. Hän juttelee hetken niitä näitä tunnustellakseen Herran palvelijan luonteenlaatua. Kun tämä vaikuttaa ymmärtäväiseltä ihmiseltä, seurakuntalainen sanoa paukauttaa todellisen asiansa:

– Lapseni on homo. Hän on jo aikuinen, muuttanut pois kotoa ja asuu samaa sukupuolta olevan kanssa. En tiedä, mitä ajatella asiasta. Kerro sinä, hyvä kirkon ihminen. Onko se normaalia? Onko tervettä? Onko oikein?

Jos keskustelu etenee niin kuin yleensä on tapana, kirkon edustaja aloittaa vastakysymyksillä. Mitä lapsesi on kertonut itsestään? Mitä ajatuksia ja tunteita se sinussa herättää?

Vastaukseksi homon äiti kertoisi seuraavan suuntaisia asioita

Yksinäinen tie

Ei ole helppoa olla homoseksuaali. Mediassa homoutta melkein pä juhliin, mutta ei tosielämässä. Heteroseksuaalinen valtaenemmistö ei tiedä, miten suhtautua homoihin. Asiaan ei ole vielä totuttu. Jos joku tiedetään homoksi, häntä seurataan ”sillä silmällä”.

Siksi terve itsesuojeluvaisto saa homon vaikenemaan niin töissä kuin harasteipiireissäänkin. Kun muut kertovat kotioloistaan ja kuulumisistaan, homo miettii tarkasti, mitä tohtii paljastaa asioistaan. Ja toivoo, etteivät ihmiset kyselisi liikaa.

Joskus työtoverit aavistavat asian, mutta eivät hienotunteisuuttaan kysele mitään. Näin homo saa olla turvassa ja rauhassa, mutta samalla melko yksin.

Kun joutuu elämään kaikkien tietämättömyyden kanssa, ihmissuhteet muuttuvat väkisin hieman kummallisiksi. Ympäri muodostuu kupla, johon kukaan ei tohdi koskea.

Tilanne on sama silloin kun läheinen tekee itsemurhan tai tapahtuu jotakin muuta kipeää. Muut tietävät asian, mutta eivät ota sitä puheeksi, asianosaisten ympärillä liikutaan sukkasiltaan, varovasti.

Arvoitus itselleenkin

Joskus homoseksuaali kokee, ettei lainkaan ymmärrä itseään. Hän haluaisi olla kuin muutkin, mutta ei voi mitään todelliselle luonnolle. Heteroparisuhdetakin on yritetty, mutta se on mennyt pieleen.

Tosiasian tunnustaminen on lopulta ollut vapauttavaa. Olen homo ja elän sen mukaan.

Sen sijaan lähipiiri ei aina osaa hyväksyä asiaa. Sukupuolisuus tulee niin lähelle, että meidän on hyvin vaikea ymmärtää omastamme täysin poikkeavaa suuntautuneisuutta. Kun hetero yrittää asettua homon asemaan, tunnejärki saattaa mennä lukkoon. En osaa kuvitella olevani toisen miehen kanssa, se olisi minulle aivan vieras ajatus. Ihmisen luontainen empatiakyky ei siis ai-

na auta ymmärtämään toisenlaista sukupuolisuutta.

Tätä taustaa vasten ymmärtää, miksi kirkoltakin kysytään sen mielipidettä homoseksuaalisuuteen. Asia ei ole niin helppo kuin sivistynyt, suvaitsevainen virallinen linja antaa ymmärtää. Homous on arvoitus homoille ja heteroille. Siksi moni kysyy, mitä vuosisatoja ihmisympäristön mysteeriiin keskittynyt kristikunta ajattelee asiasta.

Tylytystä Raamatusta

Mitä siis kirkon työntekijä voisi kertoa kysyjälle? Oletetaan, ettei hän etene pelkästään sielunhoidollista väylää pitkin vaan antaa myös asiavastauksia.

Jos työntekijällä on perinteinen homokielteinen peruskanta, ehkä hän lähtee liikkeelle Raamatusta. Siellä samaa sukupuolta olevien seksi torjutaan jyrkästi ja päättäväisesti. Joka makaa miehen kanssa kuin naisen kanssa, tekee kauhistuksen ja hänet on poistettava kansansa keskuudesta, sanotaan kolmannessa Mooseksen kirjassa.

Paavaliin mukaan taas homosuhteisiin ryhtyneet ovat vahtaneet luonnollisen suuntansa luonnottomaan. He ovat ”harhautuneet harjoittamaan keskenään säädyttömyyttä ja saavat ansaitsemansa palkan”. Ehkä tuo palkka on se, etteivät he peri Jumalan valtakuntaa eli joutuvat kadotukseen, kuten apostoli sanoo heistä toisaalla.

Lisäksi Raamattu näyttää määrittelevän parisuhteen vastakkaisten sukupuolten väliseksi asiaksi. Kaikki parisuhdeviitaukset näet kohdistuvat mies-nais-pareihin eikä missään edes vahingossa vihjata positiivisessa valossa homoseksuaaliseen elämäntapaan.

Raamattu siis tuomitsee homoseksuaalisen toiminnan kovin sanoin. Se on syntiä.

Ei-linjan argumentaatio

Tämän jälkeen homokielteinen kirkon työntekijä voi ottaa esiin luontoargumentin. Sukupuolten fysiologia ja anatomia osoittavat heteronormatiivisuuden suuntaan: mies ja nainen on tarkoi-

tettu toisilleen, sillä vain eri sukupuoleta olevat voivat saada lapsia keskenään.

Lisäksi luomisteologia puhuu homoseksuaalisuutta vastaan. Ihminen on tarkoitettu Jumalan työtoveriksi niin, että hän luo uusia ihmisiä saamalla lapsia. Homoiltahan tämä ei onnistu, joten Jumala ei ole varta vasten luonut ketään homoksi – homous on siis jonkinlainen vika tai sairaus.

Vielä voidaan ottaa esiin traditioarumentti. Kristikunta – samoin kuin pääsääntöisesti inhimillinen kulttuuri ylipäättään – on suhtautunut kielteisesti homoseksuaalisuuteen miltei koko historiansa ajan. Näin yleinen mielipidekin on sitä mieltä, ettei homous ole oikein ja normaalia.

Homokielteinen linja kuulostaa melko tyllyltä. Siksi sen puoltajat kiirehtivät toteamaan, etteivät homoseksuaalit ole silti ihmisiä yhtään huonompia kuin muutkaan. Kaikki me olemme jollakin tavalla rikkoutuneita ihmisiä. Homoisissa rikkoutuneisuus näkyy seksuaalisessa suuntautumisessa, meissä muissa taas muilla tavoilla. Homous ei siis tee kenestäkään erityisen suurta syntistä tai poikkeuksellisen vikaantunutta yksilöä.

Pitäisikö homojen sitten olla toteuttamatta homoseksuaalista elämäntapaa? Tämän kysymyksen edessä ei-linjan edustaja joutuu kiperään paikkaan. Hän toki sanoo aluksi, että kyse on kunkin omasta asiasta. Mutta jos hän rohkenee olla johdonmukainen kannassaan, hän jatkaa sanomalla suoraan: homon ei pitäisi toteuttaa homouttaan vaan ainakin yrittää elää selibaatissa. Tätähän kristikunta on perinteisesti suosittelut homoille.

Homous on ok

Suurin osa kirkkomme työntekeijöistä suhtautuu kuitenkin positiivisesti homoseksuaalisuuteen. Todennäköisesti neuvoa kysyvä seurakuntalainen kohtaa siis sellaisen ihmisen. Miten sitten pro-gay-kristitty perustelee kantansa?

Raamatun homokohdat voidaan kiertää kahdella tavalla. Jotkut vetoavat niin sanottuun kohdistumisongelman:

Raamatun homotekstit eivät tarkoita homoseksuaalisuutta sellaisena kuin me sen ymmärrämme. Niiden laatijat torjuivat heteroihmisten satunnaiset homoilut, mutta he eivät ottaneet kantaa siihen, mitä ajatella silloin, kun joku on oikeasti homoseksuaali ytimittäin myöten. Raamatun homokielteiset kohdat eivät siis kohdistu aidosti homoihin, ne korkeintaan torjuvat heteroiden homokokeilut.

Toisten mielestä kohdistumisongelman ei ole todellinen, joten Raamatun homokielteiset kohdat on selitettävä toisella tavalla. Ne ovat pyhän kirjan inhimillistä aineistoa, jossa tulevat näkyviin sen ajan ihmisten kulttuurisidonnaiset uskomukset. Ne eivät siis ole Jumalan ikuisia säädöksiä vaan samanlaisia aikansa käsityksiä kuin Paavalin ohjeet naisten tukan pituudesta tai Vanhan testamentin patriarkkojen ja kuninkaiden moniavioisuus.

Tästä syystä Raamatun homokielteisiä kohtia ei oteta lukuun silloin kun mietitään, mitä ajatella kristittyinä homoseksuaalisuudesta. Asia päätetään teologisten, eettisten ja osin käytännöllisten näkökohtien nojalla.

Teologisia perusteluita

Homomyönteinen teologinen argumentointi etenee näin. Ensinnäkin todetaan, että on otettava vakavasti se tosiasia, että jotkut ovat homoja. Tämä ei kuitenkaan millään tavalla loukkaa tai kavenna heteroseksuaalisuuden arvoa.

Sitten jatketaan näin: Kristinuskon mukaan ihmiseen on luotu halu löytää kumppani, jonka kanssa elää, jota rakastaa ja jonka kanssa kokea seksuaalista läheisyyttä. Näin tapahtuu myös homosuhteissa. Homotkin rakastavat, huolehtivat ja nauttivat seksistä. Siksi raamatullis-kristillinen parisuhteen idea toteutuu myös heissä.

Entä sitten homojen anatominen yhteensopimattomuus ja kyvyttömyys saada lapsia? Tässä voidaan ajatella, että homoseksuaalisuus toteuttaa ihmisen parisuhteisuutta ”murretulla” tavalla. Sana murrettu voi kuulostaa loukkaavalta, mutta se ei ole tarkoitus. Sillä

ilmaistaan se tosiasia, että anatomian ja lisääntymisen osalta homoseksuaalisuus ei toteuta täydessä muodossa ihmisen seksuaalista ulottuvuutta. Tämä ei kuitenkaan vähennä homoseksuaalisten ihmisten arvoa tai himmennä heidän pyhyyttään.

Lopuksi muistutetaan, ettei homoseksuaalisuus vahingoita ketään. Homoudesta ei ole minkäänlaista harmia kenellekään, joten sitä ei voi pitää syntinä (eri asia ovat muun yhteisön vastustuksesta johtuvat vaikeudet). Päinvastoin, homoseksuaalista elämää toteuttaessaan homo on onnellisimmillaan.

Näillä näkökohdilla kirkon työntekeijä voi rohkaista homoseksuaalin äitiä. Lapsesi on erilainen, mutta hänessä ei ole mitään vikaa Jumalan ja ihmisten edessä.

Vaikea asia

Mikä sitten on Suomen luterilaisen kirkon virallinen kanta? Riippuu siitä, miten se määritellään. Kun kirkko ei ole missään virallisessa lausumassaan selvästi torjunut kristikunnan perinteistä kielteisistä peruskantaa, joidenkin mielestä kirkko pitää siitä edelleen kiinni. Kirkon virallinen kanta pitää homoseksuaalisuutta ei-toivottavana asiana ja suosittelee homoille selibaattia.

Toisten mielestä tätä ei voi enää pitää kirkon yksiselitteisenä näkemyksenä, vaikka sitä ei olekaan virallisella tasolla torjuttu. Esimerkiksi arkkiepiispa on todennut suoraan, ettei homous ole syntiä. Kirkolliskokous on hyväksynyt homojen kanssa vietettävän rukoushetken. Nämä ja monet muut merkit osoittavat, että kirkon linja on muuttumassa, joskin hitaasti.

Asiasta tullaan keskustelemaan kirkossa vielä pitkään. Ei tarvitse profeetan lahjaa sen ennustamiseksi, että tästä kipukohdasta tulee kirkolle krooninen särky.

– KARI KUULA

TT, Puijon seurakunnan kappalainen

Jari Valtonen

Minä riitän

ajatuksia työuran alkutaipaleelta

Viime keväänä istahdin erään laitapuolenkulkijan viereen ja nojasin selkääni auringon lämmittämää puupenkkiä vasten. Mies tarjosi huikkaa, josta kieltäydyin, ja kysyi, mitä ajattelen elämästä. Kerroin, että maailma tuntuu avoimelta, sillä olen juuri saanut opiskeluni päätökseen. Mies naurahi ja totesi, että minulla onkin vielä kermakakua suupielissä.

Tänään on yksi marraskuun synkimistä päivistä ja kermakakun rippeet on pyyhitty suupielistä jo ajat sitten. Maailma, joka näytti keväällä niin avoimelta ja kevyen lempeältä, on saanut tummempia ja syvempiä sävyjä. Olen astunut Diakonia-ammattikorkeakoulun ovesta ja kävellyt suoraan kirkkoon töihin. Vielä viime keväänä asuin kotikaupungissani Helsingissä ja leikitteilin erilaisilla tulevaisuudensuunnitelmillä. Haaveilin vapaaehtoisprojektista Tansaniassa, vakituisesta sairaanhoitajan toimesta Helsingissä, yövuoroista ja matkustelusta sekä lukemattomista muista vaihtoehdoista, joilla olisin voinut elämänkulkuani suunnata. Kirkko oli pysytellyt yhtenä vaihtoehtona, mutta lähinnä taka-alalla. Selailin toisinaan

evl.fi-sivustoa etsien jotain, joka olisi saanut kipinää aikaiseksi. Kirkko ei tuntunut missään vaiheessa helpolta tai mukavalta vaihtoehdolta vaan lähinnä haasteelta, johon en ollut vielä valmis vastaamaan. Eräänä yönä kipinä kuitenkin syttyi, kun olin jälleen eksynyt selailemaan työpaikkailmoituksia: vuorotteluvapaan sijaisuus, vastavalmistuneet huomiodaan, työalana kehitysvammatyö. Hakemuksien ja haastattelun jälkeen kävi kuten pelkäsinkin. Elokuun lopulla pakkasin elämäni ja muutin sen Mikkeliin – kaupunkiin, josta en tiennyt mitään tai tuntenut ketään.

Sairaalaan vai seurakuntaan?

Päätös lähteä kirkkoon töihin ei tullut itsestäänselvytyksenä. Opiskelujen ai-

kana kävin läpi kymmenen työharjoittelujaksoa, joista vasta toiseksi viimeinen tapahtui seurakunnassa. Näin olen olin ehtinyt hankkia työkokemusta ja suhteita lähinnä sairaalamailmasta. Sairaanhoidajan identiteettini oli saanut kasvaa ja vahvistua. Valmistumisen jälkeen olisin voinut jatkaa työskentelyä osastolla, jonka henkilökunta ja asukkaat olivat tulleet tutuiksi muutaman vuoden keikkailun jäljiltä. Tähän ratkaisuun moni valmistunut diakonissa on päätenyt: sairaanhoidajan ammatti-identiteetti tuntuu tutummalta ja vaikei raha ratkaisisi, sairaanhoidajana tietää enemmän kuin diakonissana. Pohdin myös, tarvitseeko kirkko sairaanhoidajia. Viikkoa ennen töiden alkua soitin opiskelutoverilleni ja henkäisin puhelimeen epätoivoisella äänellä: ”Pelkään eniten sitä hetkeä, kun istun työhuoneessani yksin, tuijotan puhelinta ja kalenteria, kurkkuani kuristaa enkä tiedä mitä minun pitäisi tehdä.” Tiesin, että sellaisia hetkiä taatusti tulisi. Myös diakoniatyön rajattomuus pelotti ja lisäksi tuntui vaikealta astua jonkun toisen saappaisiin. Itselläni on aina ollut voimakas mielikuva diakonissasta, joka on uhrannut elämänsä seurakuntalaisten vuoksi. Tämä diakonissa on aina tavoitettavissa, osaa sanoa oikeat sanat oikealla hetkellä ja on kaiken lisäksi myös suunnattoman tehokas. Pelkäsin, etten pystyisi täyttämään edellisen työntekijän jättämää aukkoa. Opiskelujen aikana meille puhuttiin useasti työn rajaamisen taidosta, vapaa-ajan merkityksestä ja omasta jaksamisesta. Vaikka Diakin turvallisten seinien sisäpuolella omien rajojen veto kuulostaa ammatilliselta ja helpolta pelkäsin silti, että seurakuntatyö uuvuttaisi minut kokonaan.

Aikaa ihmiselle

Työn aloittamiseen ei liittynyt kuitenkaan pelkästään pelkoja. Odotin paljon työskentelyä työpaikassa, jossa aika ei kahlitsisi samalla tavalla kuin terveystalalla. Minulla voisi vihdoinkin olla aikaa ihmisille. Odotin myös paljon sitä, että pääsisin käyttämään omaa luovuuttani työn toteuttamisessa. Viimeisten vuosien aikana törmäsin usein lauseeseen: ”Tätä työtä tehdään omalla persoonalla.” Turvauduin ajatukseen, että riittää, kunhan minä olen valmis ja halukas palvelemaan tässä työssä. Jumala

kyllä hoitaisi loput ja käyttäisi persoonaani parhaaksi katsomallaan tavalla.

Aloittaessani työt tunsin itseni välittömästi tervetulleeksi. Hyvin pienet asiat saivat sen aikaan. Ihmiset olivat vilpittömän iloisia, minua halattiin ja kotini täyttyi kukista sekä pienistä korteista. Ratkaisevin ele tuli kuitenkin seurakuntakeskuksemme sunnitiolta, joka pari viikkoa aloittamisen jälkeen kysyi minulta ohimennen portaissa, kuinka jaksan ja ovathan ihmiset ottaneet minut hyvin vastaan. Myös seurakuntalaisten tuki on lämmittänyt ja kantanut. Toisinaan kotikäynniltä palatessani olen pohtinut, että kumpi tässä sai ja kumpi antoi. Vaikka paperityöt ja puhelut vievät turhauttavan paljon työaika, löytyy jokaisesta viikosta hetkiä, jolloin ymmärrän olevani tärkeällä paikalla.

Arjen kommelluksia

Vaikka olosuhteet työnteolle ovat olleet hyvät, eivät ensimmäiset kuukaudet diakoniatyössä ole kuitenkaan olleet helppoja. Haastavinta on ollut se, että en tunne ihmisiä enkä kaupunkia. Ensimmäisinä viikkoina pyöräilin useita kertoja harhaan, karttani kastui vesisateessa ja olin aina liian ajoissa paikalla, sillä laskin etäisyyksiä väärin. On myös kysymyksiä, joita en osaa kysyä, ja sen seurauksena huomaan perjantaina klo 14, kun kaikki muut ovat jo lähteneet, että minun pitäisi sen päivän aikana kirjoittaa kirje, laatia leirimainos ja postittaa ne 72 seurakuntalaiselle. Saatan tehdä kolme päivää töitä enkä kuitenkaan saa mitään aikaan. Viikonloppun koittaessa mielessä jäytää pelko ja epävarmuus siitä, että joku tärkeä asia on taatusti unohtunut. Monesti olen ajatellut, että sairaanhoidajana sain aikaan jotain näkyvää parannusta. Tiesin, milloin olin tehnyt työni hyvin ja kun lähdin kotiin, tuli seuraava vuoro jatkamaan työtäni. Vapaalla olin todella vapaalla, mutta nyt saatan kotona illalla lukaista Mikkelin kaupungin vammaispalveluiden kuvausta ja pohtia samalla, onko tämä nyt sitten työtä vai ei.

Sairaanhoidajana tein töitä ikäisten joukossa. Siksi olen myös toisinaan tuntenut itseni yksinäiseksi elämäntilanteeni vuoksi. Vertaistukea olen kuitenkin saanut Espoon hiippakunnan järjestämän ordinaatiokoulutuksen kautta, jossa olen päässyt tutustumaan vihittävien

pappien lisäksi kolmeen vastavalmistuneeseen diakoniin. Olen joukon ainut diakonissa, joten sairaanhoitajuuteni kanssa olen ryhmässä yksin. Koulutuksen aikana käymämme keskustelut ja pohdinnat ovat kuitenkin rohkaisseet ja tukeneet minua tämän päivän työssäni.

Iloitsen ja luotan

Tämä työ vaatii uskoa pyhään Jumalaan, toivoa paremmasta huomisesta sekä rakkautta seurakuntalaisia ja itseä kohtaan. Ordinaatiokoulutuksessa meiltä kysyttiin, että mistä me iloitsimme seurakunnassa ja siinä työssä, missä me olemme. Vastasin, että minä iloitsen työtovereistani, jotka tukevat ja kannustavat minua. Iloitsen siitä, että minulla on ihmisiä, joiden kanssa rukoilla. Iloitsen siitä, että joku koputtaa työhuoneeni oveen ja kysyy, mitä minulle kuuluu. Iloitsen siitä, että vieressä on joku joka sanoo, että ei se määrä vaan laatu. Tehty työ riittää. Minä riitän.

– TIINA LAIRIKKALA

Vs. diakonissa

Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta

Anita Teittinen

Lapsuus evakkona ja evakon lapsena

– kahden sukupolven kokemuksia taidelähtöisillä menetelmillä

Yhteisöllisyyttä pidetään terveyden ja hyvinvoinnin kannalta kantavana tekijänä. Meille on jokseenkin luontaista hakeutua samaa kulttuurista koodia noudattavien pariin. Yhteisöllisyyden ja taiteen voimaan uskovat myös monet ryhmämuotoisen toiminnan ja työskentelyn muodot. Evakkotaustaisten kahden eri sukupolven ryhmä syntyi Helsinkiin noin 6 vuotta sitten evakkoyhdistyksen vuosittaisen taidepajatyöskentelyn jatkeena ja innoittamana. Evakkopäivien kokoontumisissa ryhmäläiset olivat saaneet taidepohjaisesta työskentelystä kokemuksia ja elämyksiä, jota työskentelyä haluttiin jatkaa Helsingin evakkoryhmässä yhteisesti. Vähitellen kevättalvella 2006 rakentui 9 hengen suljettu ryhmä, jonka tavoitteena oli taidelähtöisesti työskennellä elämänsä kaarta löyhästi kehikkona käyttäen omien evakkouteen ja toiseuteen liittyvien tunteiden ja kätkettyjen kipujen parissa.

Alku – Virkki-gallerian tarinallinen muistoesinenäyttely

Ryhmän muodostumisen alkuna ja pohjustuksena toimi pienimuotoinen tarinallinen muistoesinenäyttely Virkki-Galleriassa syksyllä 2005. Näyttely koostui evakkotaustaisten ikääntyneiden itselle merkittävistä, evakkomat- kalle mukaan otetusta esineistä. Esineet olivat aitoja esineitä, jotka oli otet-

tu evakkomat- kalle mukaan joko ensimmäisessä lähdössä tai seuraavassa. Esineeseen kytkeytyi lisäksi asianomaisen tarina siitä mitä esine merkitsi, miten se tuli otetuksi mukaan ja mikä suhde ikääntyneellä oli muistoesineeseen tänä päivänä.

Näyttely oli koskettava ja loi pohjaa ja luottamusta jatkotyöskentelylle evakkomat- kan ja ryhmätyöskentelyn parissa. Näyttely tavallaan antoi ihmisille lu-

van muistaa, tuntea ja kohdata kipua ja kertoa tarinaa, jota oli yhteiskunnan ilmapiiriin paineesta joutunut vaientamaan 60 vuotta. Kuviin ja tarinoihin suhtauduttiin työskentelyssä arvostavasti, väheksynnän ja pilkan sijaan, jota monet olivat vuosia kokeneet.

Näyttely synnytti paljon tuntemuksia, jossa kunkin erilliset muistot alkoivat pikkuhiljaa kutoutua yhteneviksi ajankuviksi, joka toi ryhmäläisille lohtua, ymmärrystä ja vertaistukea.

Työskentelyä taiteen keinoin

Kevään 2006 aikana ryhmälle löytyivät työskentelytilat Diakonia-ammattikorkeakoulun tiloista. Ryhmä toimi vertaistukiperiaatteella siten, että kuka tahansa ryhmäläisistä sai ohjata ryhmäkerran niin halutessaan. Ryhmän työskentelyyn kuuluivat aina samat, ryhmään turvallisuutta tuovat ja karjalaiseen kulttuuriin pohjaavat rutiinit. Ryhmä alkoi kahvilla ja karjalanpiirakoilla, sen jälkeen hiljentyminen ja eteneminen lyhyeen kuulumiskierrokseen, jonka jälkeen alkoi varsinainen taidepohjainen työskentely jakamisineen. Lopuksi yhteinen rukous.

Ryhmän ytimen muodostivat jo varsin ikääntyneet evakkoihmiset, joiden lisäksi ryhmään kuului 4 seuraavan sukupolven edustajaa. Tämä oli varsin toimiva yhdistelmä; nuoremmat, ns. toisen polven evakot eivät varsinaisesti olleet aikaisemmin hahmottaneet oman perheensä traumatarinaa. Tämä vanhempien kätketty traumatarina oli ollut vaikuttamassa lasten kasvuympäristöön ja perheen emotionaaliseen ilmapiiriin koko lapsuuden ja aikuiseksi kasvun ajan. Kun toisen sukupolven evakot kuuntelivat lähes isiensä ja äitiensä ikäisten tarinaa sodasta, sodan seurauksista, evakkomatkoista lähtöineen ja paluineen, niin samalla heille

avautui uusia käsityksiä ja näkökulmia oman perheen elämäntavasta. Tarinoiden kautta oli mahdollista saada lisää ymmärrystä omien vanhempien vanhemmuudesta. Omat vanhemmathan olivat pääsääntöisesti vailleneet evakkoikäisistä oloista, ja sodan trauma oli näin ollen koteloitunut koteihin.

Elämänkaaren ja siihen kytkeytyvien tarinoiden käsittelyssä ryhmä käytti monia taidelähtöisiä työskentelymuotoja. Muistelutyössään ryhmä käytti mm. draamaa, eri tavoin kuvaa, runoja ja näihin kiinteästi liittyvää keskustelua. Esim. psykodraamatyöskentelykerralla ryhmä lähti lapsuuden evakkomatkan lähtöhetkeen Hannilan kylään, josta kaksikin ryhmäläistä oli kotoisin. Psykodraaman lisäksi ryhmä työskenteli myös sosiodraaman avulla muutamia kertoja. Kaikkein suosituin työskentelymuoto oli kuitenkin kuvallinen asioiden näkyväksi tekeminen. Erityisen mieluisaksi ryhmä koki vasemman käden maalaustekniikan, jolla tekniikkala tuotiin näkyväksi omaa kipua, ikävää, surua. Kuvien ja mielikuvamatkojen avulla saatiin näkyväksi myös toivoa, unelmia ja voimavaroja, jotka kumpusivat omasta sisäisestä puutarhasta.

Naamiotyöskentely – oman roolin tarkastelua

Ryhmä toteutti kokoontumisten keskivaiheilla ns. naamiotyöskentelyn. Työs-

kentelyn avulla haluttiin lähteä tarkastelemaan elämän eri vaiheisiin liittyviä rooleja. Vuosikymmeniä kestänyt vaikeneminen ja *ilo-pintaan vaik syän märkänis* -asennetta haluttiin lähestyä tekemällä näkyväksi sitä, millaisia naamioita itse kukin oli joutunut kantamaan. Naamiotyöskentelyssä kuulteltiin sitä, miten nämä naamiot olivat toisaalta peittäneet, toisaalta suojanneet. Monilla sisäinen suru, arkuus, kelpaamattomuus ja oma sisäinen kokemus huonomuudesta oli saanut olla turvassa naamion takana. Ulkoinen tarina oli kuitenkin monilla selviytymistarina; koulutettuna ja hyvässä akateemisessakin ammatissa.

Naamiotyöskentely toi myös osalle näkyväksi sitä mitä oli vaikea kuvata puheen avulla. Maalatuilla kipsinaamioilla työskentely toi myös muistoa ja nuoruudesta ja kouluajan evakkojen kiusaamistilanteista ja roolista, johon toisuus pakotti. Naamiotyöskentely johdatti myös kiltteiden teemaan, rooleihin, jotka toistuvat käsikirjoituksenomaisesti yli sukupolvien; on oltava muita varten, kiltti ja huomaamaton.

Onko kaikelle sanoja

Taidelähtöisen työskentelyn voima on siinä, että se ei osoittele vaan on hienovarainen. Sen avulla voi pohtia: onko kaikelle sanoja? Taidetyöskentelyn kautta on mahdollisuus yllätyk-

siin, pois urista. Ryhmässä jokaisella oli lupa edetä ja työskennellä omia rajojaan kuunnellen. Lupa siihen, että voi ryhmässä kerta toisensa jälkeen kantaa mukanaan ”mustaa säkkiä”. Yhtenä kertana kuitenkin runotyöskentely koskettaa osallistujaa, avaa säkin nyörit – salaisuuden taakka on vihdoinkin poissa.

Läsnäoleva häpeä toiseudesta, toisenlaisuudesta karjalaisuudesta, osattomuus, salailu, kätkeminen, piilottelu, puhumattomuus, vaikeneminen olivat pitkään tunteita, joita ryhmässä työstettiin sanallistamalla sekä draaman, kuvan ja runojen avulla. Työskentelyn viimeisinä vuosina ryhmän työskentely on alkanut painottua voimauttaviin asioihin nykypäivässä, ja tapaamiskerrat ovat alkaneet muodostua yhteisten, raskaiden kokemusten jakamisen jälkeen voimia antaviksi hetkiksi.

Evakkotaustainen ryhmä jatkaa edelleen kokoontumisiaan muutamia kertoja vuodessa ryhmäläisten kodeissa. Jotkut tapaamiset ovat kuulumiskierroksia, ryhmäläisten syntymäpäiväteemalle rakentuvia juhlia tai runoteemalle rakentuvia tapaamisia.

– KIRSTI NIEMINEN
YTM, lehtori, sosiaaliala
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Kätketyt kivut

– puhumisesta apua sotamuistojen käsittelyyn

”Sodasta palasi hermonsä menettäneitä henkisesti vammautuneita isä, joista monet olivat arvaamattomia, äkkipikaisia, juroja, alkoholisointuneita, masentuneita ja/tai välivaltaisia: sotatrauma kotoitui koteihin ja lapset säilöivät vanhempiensa tunteita.” (Kivimäki/Näre) Syntyi ”Kannattelijasukupolvi: varhainen vastuunotto ja kova työnteko.” (Näre)

Tuntuuko tutulta? Oletko se vanhempi, lapsi vai lapsenlapsi?

Muistojen kertominen turvallisessa joukossa auttaa ymmärtämään omaa

elämää ja purkamaan kipeitä kokemuksia. Siksi kirkon diakonian ja yhteiskuntatöiden piirissä herätellään ryhmätyötaimistoja työntekijöitä perustamaan keskusteluryhmiä, joissa voi puhdistaa sodan jättämiä jälkiä. Sodan vaikutukset ihmisiin voi ottaa puheeksi myös yleisökeskusteluissa, aamupuuroilla, toistuvissa ryhmissä.

Hankkeessa on mukana kirkon lisäksi Lottaperinneliitto, Mielenterveyden keskusliitto, Suomen Mielenterveysseura, Nuorisotutkimusseura ja Vanhustyön keskusliitto.

Katso <http://sakasti.evl>Toiminta>Yhteiskunta>Kätketyt kivut>

Rakasta, kärsi ja elä...

Kun rakkaus murtuu, moni ihminen särkyy. Jotkut myös tuhoutuvat tai tuhoavat itsensä, pahimmillaan myös entisen rakastettunsa. Tai tämän uuden rakkauden. Se on kammottavaa, mutta kertoo samalla, miten syvä rakkauden ote sisimästämme on. Kun elämän ydin, sen kiintopisteet – mies, vaimo, koti, perhe, kaikki yhdessä koettu ja jaettu, uskottu ja toivottu, rakkaus ja kiintymys – revitään hajalle, jää jäljelle pimeys ja tuho. Rakkauden kääntöpuoli on viha. Viha, joka onneksi aika harvoin ja silti pelottavan usein saa jätetyn mielessä arkaistiset mittasuhteet. En tiedä, tietääkö ihminen sisäisessä autiudessaan ja pimeydessään, mitä hän silloin tekee tai mikä häntä johtaa.

Petetyt tai jätetyn pettymyksen, turhautumisen, surun ja raivon voin ymmärtää. Sillä on oltava oikeutuksensa, tilansa ja aikansa. En silti koskaan ole voinut ymmärtää, miksi joku päätyy tappamaan ihmisen ja jopa ne ihmisen lapset, joita väittää tai on ainakin juuri väittänyt rakastavansa. Tappaminen, sanoillakaan tappaminen – toisen perimmäisen ihmisyyden ja ihmisarvon kieltäminen – ei ole rakkautta, ei edes totta. Eikä meistä kukaan lopulta omista rakastettuaan, hänen elämäänsä tai rakkauttaan.

Rakkaus on vapauden lintu. Armoa ja lahjaa. Oikeastaan ihmiselämämme suurin ihme on ehkä siinä, että jokainen rakastava näkee rakkautensa koh-

teen kauniina, ihmeellisenä, merkityksellisenä. Ehkä hän rakastaessaan todellakin näkee syvemmälle, kirkkaammin toisen ihmisen sisimpään kuin kukaan muu. Siksi rakastetuksi tuleminen on kaunista, ehkä kauneinta, mitä meille voi tapahtua. Siksi rakastuminen muistuttaa niin usein taivaan aukeamista maan päällä, Jumalan kosketusta, jonka jälkeen sisimpäni on toinen.

Viha saattaa pyyhkäistä jopa muistotkin tuosta kokemuksesta. Totta on, että rakkaus on väkevä kuin kuolema, kiivas ja kyltymätön kuin tuonela. Siksi ja juuri siksi hyljätyn ihmisen sisimpään saattaa repeytyä pimeyden vyöhyke, jonne kenellään ulkopuolisella ei ole pääsyä. Ja pimeässä yksinäisyydessä mittasuhteet katoavat. Oma kärsimys ja pettymys näkevät vain oman kärsimyksensä ja pettymyksensä, niiden ainutlaatuisen häpeän ja kivun, ja eksyy tuhoavaan katkeruuteen. Silti maailmamme on tulvillaan rakkaudessaan pettyneitä, petettyjä ja pettäjiä, jättäjiä ja jätettyjä. Yksin ei kukaan kohtaloaan kannan.

Sen myöntäminen ei tarkoita kivun vähättelyä. Kun rakkaus murtuu, yhteisen elämän mennyt ja tuleva katoavat, tosin eri tavalla. Kuviteltu tai odotettu tulevaisuus katoaa ja sulkeutuu – peruuttamattomasti. Ehkä usko ja toivo kannattavat jonkin aikaa sen avoimuutta, mutta lopulta siitäkkin – silloin jo väärästä uskosta ja toivosta – on luovuttava. Se saattaa olla kuitenkin vapau-

tuksen alku. Tai kertoa jo saavutetusta uudesta vapaudesta. Suostumisesta tämän hetken, tämän elämän arvoon ja merkitykseen.

Menneisyys arvottuu ja jäsentyy väkivaltaisesti uudelleen. Se ei tee mitään elettä, koettua tai jaksettua merkitykselliseksi – vaikka siltä toki voi tuntua – mutta moni asia ja muisto on syytä hyvästellä heti kun voimat siihen riittävät. Useimpien elämässä ja kuitenkin jäljelle paljon, mistä kiittää.

Minä jäin yllättäen yksin avioeron jälkeen noin kolme vuotta sitten. Jäin yksin ulkomaille, suurkaupunkiin, ilman lastamme, mieli täynnä kysymyksiä, joihin en koskaan ole saanut vastauksia. Päätin olla vastuullinen ja järkevä. Päätin pitää huolta itsestäni, ostaa kukkia pöydälle, pitää yksinäisen asuntoni sistinä, syödä hyvin, käydä – nyt kun tyhjääkin aikaa oli – elokuvissa, teatterissa, hitusen nauttia Berliinin rikkasta elämänvirrasta. Yksin on helppo kulkea, niin ajattelin.

Ei se onnistunut. Tyhjiys ja suru oli liian syvä. Oli pelottavaa havaita, että epätoivo ei ollut hallittavissa. Ikään kuin virran nielu vain veisi – olit sitten itse päättänyt mitä tahansa. Elämän reuna tuli tutuksi ja säikäytti. Kaikki ei olekaan hallinnassani, vaikka kuinka yritän ja tahdon – ei edes omassa elämässä. Kun kaikki on mustaa ja tyhjää, saattavat tietoisuus ja vastuuntunto ka-

dottaa otteensa ja uskottavuutensa. Pelottava kokemus, jota en vieläkaan mielelläni muistele.

Minut pelasti lapsi. Lapsi joka joka kuukausi tahtoi tulla isänsä luokse ja viipyä mahdollisimman monta päivää. Hain hänet joka kerta Suomesta ja lensin hänen kanssaan sinne takaisin. Hän ei uskaltanut lentää yksin. Se tuli kalliiksi, mutta oli varmuudella elämäni paras sijoitus. Suomalainen koulu ymmärsi ja jousti – siitä olen vieläkin kiitollinen.

Oli tärkeää, että joku tarvitsi minua. Turvallisuus ja läheisyys, jota murroksen keskelle haluamattaan joutunut lapsi minusta etsi ja etsiessään myös minulle lahjoitti, sitoivat minut yhä uudelleen ja yhä lujemmin takaisin elämään. Lapsen halaus välitti uskoa, toivoa ja rakkautta, joka ei enää tuijottanut tyhjin silmin yksin menetettyyn vaan näki sen, mikä on. Tässä ja nyt, aivan lähellä.

Hänelle olen edelleen maailman paras isi. Arvio on epäilemättä täysin subjektiivinen, mutta täysin oikea. Hänelle. Ja hänen kokemuksensa on minulle se usko, jota on kuvattu linnuksi, joka laulaa jo pimeässä. Turha lienee mainita, että hän on minulle maailman ihanin tytär.

Lapsen rinnalle asettuivat vähitellen myös ystävät. Ei heitä monta tarvitse olla, muutama kuitenkin. Kuuntelijoita, tukijoita, yhteisten hetkien jakajia. Kaikki olivat aikuisia miehiä, niitä

puhumattomia, tunteensa kätkeviä suomalaisia miehiä. Siihen virteen en enää koskaan usko. Tätä matkaani ovat saattaneet ensisijaisesti miehet. Ja se on ollut suoraan sanoen – aika miehekästä! Luottamus ja ystävyys tuskin ehtii yhden ihmiselämäni aikana unohtua. Jälkeenpäin on ollut helppo nähdä myös se arvo, mikä on työllä ja koiralla. Molemmat estävät käpertymästä koloonsa

– pakottavat liikkelle, ihmisten ilmoille, liikkeelle oman haudan pimeydestä.

Uskonko uskoon, toivoon ja rakkautteen? Kyllä minä uskon. Siihen suurimpaankin. Ei siihen paljon tarvita, yksi lapsi ja joukko paimenia. Jossain kaukana voi kuulla enkelienkin laulavan.

– KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Onko susi lähimmäinen?

Luomakunnan diakoniasta

Tähän diakoniatyötä tekevät tietävät vastauksen – ja sen, että suttakin on autettava, olemme samaa sukua.

Mutta voisiko eläimistä puhua lähimmäisinä? Jopa sudesta, tuosta aikojen saatossa lähes kirotuksi tulleesta luontokappaleesta – ja kuitenkin olennota, jolla on aivan oma paikkansa ekosysteemissä.

Yellowstonen kansallispuiston alueella Yhdysvalloissa sudet metsästettiin aikoinaan kokonaan. Viime vuosina on toteutettu eräs luonnonsuojelun räväköimmistä hankkeista: susia on tuotu takaisin alueelle. Seurauksena on ollut muutoksia jopa jokien eliökuntaan. Suurnisäkkäiden läsnäolo on tarpeensa, jotta koko eliöyhteisö voi hyvin.

Harva ihminen sen sijaan kaipaa suttu, etenkin takapihalleen, vaikka saman eliöyhteisön jäseniä olemmekin. Kuitenkin edellinen todennettu tapaus Suomessa, jossa susi on tappanut ihmisen, on 1800-luvulta. Kotieläinten surmia on kyllä ollu, mutta niitä voidaan onneksi ehkäistä hyvillä aitauksilla.

Mutta mistä kumpuavat perimmäitään suuret ongelmat ihmisten ja eläinten välillä? Tilanne oli menneisyydessä toinen.

Vanha testamentti ja Ilomantsi

”Sinäkö metsästä leijonalle saaliin, sinäkö ruokit sen pennut, kun ne kyyristelevät luolassaan tai odottavat tiheikössä?” (Job 38:39-40)

Vanhan testamentin aikana pedoista oli todellista vaaraa. Paimenilla oli vaarallinen tehtävä.

Kuitenkin Vanhan testamentin tekstit monin kohdin ihailevat petojen vahvoja ominaisuuksia, vaikka voisi kuvitella, että niitä enemmänkin kirottaiisiin. Mistä tämä kertoo?

Metsänhoidollisia toimenpiteitä - kirjassa eräs pohjoiskarjalainen nainen kertoo lapsuudestaan 1950-luvulla. Tietä pitkin mentiin yleensä kaksittain, koska ”se susi usein tuli siihen tien viereen katsomaan”.

Miten nainen, silloin pieni tyttö, reagoi? ”Koskaan ei silti tullut mieleen, että se susi pitäisi tappaa.”

Vanhan testamentin ja Ilomantsin vanhat maailmankuvat kohtaavat tässä. Lähtökohta on, että susikin kuuluu tähän maailmaan ja ympäristöön. Vanhan testamentin juutalainen ja Uuden testamentin kristitty voivat yhtä lailla ymmärtää, että Jumala on luonut sudenkin. Sillä täytyy olla jokin tarkoitus – tai ainakin oikeus olla olemassa. Se kuuluu Jumalan todellisuuteen.

Arvon me sudetkin ansaitsemme

Eläinten oikeudet ovat kohtalaisen moderni ilmiö, mutta eläinten hyvä tai huono kohtelu on ikiaikainen kysymys.

Karjan suhteen Vanha testamentti ottaa tähän kantaa, tiivistetysti sananlaskussa: *”Kunnon ihminen muistaa karjansa tarpeet, jumalaton ei sääliä tunne.”* (12:10) Aina on ollut ihmisiä, jotka kunnioittavat muita olentoja, ja aina on ollut niitä, jotka purkavat omaa paaha oloaan vahingoittamalla muita. Sekä eläimiä että ihmisiä.

Varhaiset eläinten oikeuksien puolestapuhujat 1600-luvun lopusta alkaen vetosivatkin useimmiten juuri eläinten huonon kohtelun ihmistä raaistavaan vaikutukseen. Julmuus elävää olentoa kohtaan antoi pahan ennusteen käytöksestä muita ihmisiäkin kohtaan. Toinen keskeinen perustelu oli uskonnollinen: koska Jumala oli luonut myös eläimet, ei niitä saanut kohdella miten tahansa.

Eläinten puolestapuhujilla oli edessään pitkä ja kivinen tie. Kuitenkin vaikutukset alkoivat näkyä. Ensiksi kotieläinten kohteluun alettiin puuttua ja etenkin julkisessa tilassa, kotona tapahtuvaan ”omaisuuden” käsittelyyn oli suurempi kynnys puuttua, mikä on näkynyt monenlaisena kurjuutena myös ihmistenkeskeisissä suhteissa. Vähitellen myös muut kuin miehenin perheensä ovat saaneet subjektin oikeudet.

Useat ajattelijat näkevät kehityskulun yhtenä kokonaisuutena: (luonnon) oikeuksien laajenemisena. Historian alkuhämärissä oikeudet ja velvollisuudet koskivat vain perhettä ja heimoa. Vähitellen ne laajenivat kansakuntaan, ”rotuun”, lopulta jopa toisiin ”rotuihin” ja vähitellen erilaisiin vähemmistöryhmiin. Kuten tiedämme, ovat monet ihmisvähemmistöt saaneet oikeuksia vasta aivan viime vuosikymmeninä – eivätkä kaikki vieläkään.

Kyse on lähimmäisyyden piirin laajenemisesta. Kuka on lähimmäiseni? Ketä kohtaan minulla on velvollisuuksia? Evankeliumissa lainopettaja kysyi tätä suoraan Jeesukselta, yrittäen raja-

ta niitä kohteita, joita hänen tulisi ottaa huomioon. Jeesus käänsi kysymyksen toisinpäin: älä yritä rajata rakastamisen kohteita, vaan muista, että lähimmäinen on se, joka auttaa! Vertaus laupiaasta samarialaisesta on vastaus kysymykseen: lähimmäinen auttaa sinua. Tee sinä samoin. Kaikilla on oikeus elää.

Diakonia: heikoimpien puolella

Kristillinen palvelu, diakonia, on ollut keino pyrkiä auttamaan erityisesti niitä, jotka ovat heikoimmassa asemassa. Lukuisat kerrat ovat diakoniaa toteuttavat henkilöt ja yhteisöt menneet niiden luokse, joiden arvoa ja oikeuksia ei (vielä) yhteiskunnassa laajemmin tunnusteta, ohjenuoranaan Kristuksen käsky rakastaa.

Nykyaikaisessa ympäristökeskustelussa yhä useampi ääni on puhunut luontokappaleiden oikeuksista. Läpi historian kulkeva oikeuksien kehän laajeneminen on saavuttanut uuden leveyspyrkimyksen – joka merkitsee aina taistelua. Ne, jotka saavat välitöntä (ja usein suurta) hyötyä jonkin olentoryhmän alistamisesta, vastustavat yleensä viimeiseen asti oikeuksien myöntämistä tuolle ryhmälle. Tämä on nähty orjuuden lakkauttamispyrkimyksissä ja monissa muissa. Kenties ihmisen vastustus muutosta kohtaan on kaikista suurin silloin, kun hän jo sisimmässään aavistaa, että muutos olisi oikein, muttei pysty (ainakaan vielä) myöntymään siihen.

Jos kristityt uskovat, että Jumala on luonut kaiken, eikö voida katsoa, että eläimilläkin on itseisarvo? Ja eikö itseisarvo viittaa tietynlaiseen lähimmäisyyteen, vaikkei samalla tavalla kuin ihmisten kesken? Ihmisten ja (muiden) eläinten välillä on kuitenkin suuri laadullinen ero, joka sisältyy myös kristinuskon lähtökohtiin: ihminen luodaan yhdessä muun luonnon kanssa ja sen yhteyteen, mutta kyvyiltään suuremmaksi. Suurempien kykyjensä mukana ihmiselle on langennut myös suurempi vastuu, hyvässä ja pahassa. Moni onkin huomauttanut, että vanha lausuma ”ihminen on ihmiselle susi” ei tee oikeutta asialle. Ihminen on osoittautunut historiassaan huomattavasti sutta julmemmaksi, minkä 1900-luku karusti osoittaa sekä toisten ihmisten että muun luonnon tuhossa.

Ääni äänettömille

Diakonian olennaiseksi tehtäväksi on nähty äänen antaminen äänettömille: heidän asiansa ajaminen, jotka eivät jostain syystä itse pysty edustamaan itseään täysivaltaisesti. Intiaan liittyen puhutaan kastittomien (dalitien) puolesta, koska heitä ei päästetä mukaan päätöksentekoon. Entä soveltaen susiin ja muihin luontokappaleisiin: voitaisiinko nähdä, että he ovat tietyllä tavalla lähimmäisiä, jotka eivät itse pysty nostamaan ääntään epäoikeudenmukaisuuksia vastaan? Voisiko kristillisen diakonian yksi tehtävä olla heidän äänensä toimiminen?

Pitäisikö siis jättää joku alkoholisti oman onnensa nojaan, ja ihmisen sijaan auttaa eläimiä? kysyy joku vastalauseena. Ei tietenkään ole tarkoitus hylätä ihmisiä. Mutta on tarkoitus palvelella Jumalan koko luomakuntaa. Jos odotettaisiin, kunnes ihmiskunta saa ”keskinäiset asiansa” kuntoon, ennen kuin tehdään mitään muun luonnon hyväksi, saataisiin odottaa saman tien Jeesuksen toiseen tulemiseen saakka. On säädettyä prioriteetteja: ja niiden valitsemisessa keskeinen peruste on juuri ollut äänettömien auttaminen.

Eliösystemin pienet tai suuret, yhtä lailla arvokkaat osaolennot eivät itse pääse puhumaan ihmisparlamenteissa tai liikepöydissä. Se on meidän ihmisten tehtävä, metsänvartijoina. Onneksi tätä puolestapuhumista tapahtuu kasvavassa määrin, mutta työtä ja nopeuden tarvetta on paljon. Luonnon monimuotoisuus hupenee huolestuttavaa vauhtia.

Suomessa Luonto-Liitto on nostanut nimenomaan sudet huomion kohteeksi. Susiin liittyy paljon myyttistä pelkoa ja vihaa: susi on vertauskuvallisesti usein pahuuden ruumiillistuma. Esimerkiksi Yhdysvalloissa kojootit surmaavat enemmän karjaa, mutta sudet saavat ylivoimaisen huomion. Kuitenkin vapaaehtoiset esimerkiksi partioivat karjaseutuja, varoittaen karjanomistajia susien liikkeistä. Toiminta vaatii tekoja.

Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa diakoniatyöntekijät ovat monessa seurakunnassa kunnostautuneet ympäristöasioiden esilläpitämisessä. Diakoniaväki ymmärtää usein asioiden yhteiskunnallisen laajuuden ja ennen kaikkea pyrkii palvelemaan kokonaisvaltaisesti. Toivottavasti lähimmäisyyden käsitteen pohdinnasta eläimiin liittyen voisi olla apua ja ”kättä pidempää” siinä haastavassa työssä, kun paikallisseurakunnan ja seudun väkeä yritetään kannustaa toimimaan ekosysteemin – luomakunnan! – parhaaksi. Kunnioittamaan oikeuksia, noudattamaan velvollisuuksia.

– PANU PIHKALA

Kirjoittaja on tutkija ja pastori, joka valmistee väitöskirjaa luterilaisesta ekoteologiasta Joseph Sittlerin ajattelun kautta.

Hyvinkään Vanhassa kirkossa järjestettiin kehitysvammaisten joulukirkko 9.12.2010.

Kuvat: Jorma Ersta

Leikin varjolla

Hyvinkään seurakunnassa ollaan toteutettu jo runsaan vuosikymmenen ajan draamadiakoniaa. Sen avulla erityisryhmät ovat voineet työstää haastaviakin elämänskysymyksiä. Myös esittävä draama on draamadiakonian tärkeä muoto. Draamadiakoniaa on mahdollista toteuttaa seurakunnissa jo vähäisilläkin satsauksilla

Hyvinkää on maamme ainut seurakunta, jossa on päätoiminen kirkkoteatteriohjaajan virka. **Jouni Laine** on ollut työssään päätoimisesti vuodesta 2000 lähtien. Virka vakinaistettiin vuonna 2007.

Hyvinkään seurakunnan kirkko-draamatyö on monipuolista. Joul-, pääsiäis- ja kesäteatterinäytelmät edustavat täysmittaista kirkkoteatteria. Niiden lisäksi seurakunnan kirkkoteatteriryhmä esittää nuorisoteatteria, nukketeat- teria sekä jumalanpalvelukseen tar- koitettua liturgista kirkkdraamaa.

Draamadiakonialla on Laineen työs- sä tärkeä rooli.

– Lähdimme jo työni alkaessa vuon- na 2000 kehittämään yhdessä seura- kunnan diakoniasihteerin kanssa mal- lia siihen, miten draamatyöskentely voi- si palvella diakoniatyön tarpeita ja mi- ten voisimme olla kohtaamassa erityis- ryhmiä, Laine kertoo.

Yleisölle esitettävä draama on ollut yksi draamadiakonian keskeinen muo- to.

– Harrastajanäyttelijöistä koostu- va kirkkoteatteriryhmämme on käy- nyt esiintymässä esimerkiksi vanhain- kodeissa, terveyskeskusten vuodeosas- toilla, mielenterveyskuntoutujien lei-

reillä sekä seurakunnan palvelevan pu- helimen henkilökunnan koulutuksis- sa. Kehitysvammaisten rippikoulussa olemme esittäneet muun muassa nuk- keteatteria.

Draamadiakoniaa on toteutettu myös erityisryhmille suunnatuissa ju- malanpalveluksissa.

– Kirkkoteatteriryhmämme on esiin- tynyt myös näissä jumalanpalveluksissa. Lisäksi erityisryhmät itse ovat tehneet niihin omia pienimuotoisia esityksiä. Esittävä draamadiakonia on saanut poikkeuksetta myönteistä palautetta.

– Pääviesti on ollut se, että tällaista toivotaan lisää.

Asioiden työstämistä ja seikkailua

Laineen mukaan draamadiakonian ehkä keskeisin muoto on draamatyö- kentely, joka palvelee ryhmien sisäi- siä tarpeita. Tähän draamadiakonian

muotoon ei sisälly yleisölle esitettäviä asioita.

Ryhmän sisäistä draamatyöskentelyä on järjestetty Hyvinkäällä esimerkiksi kirkon eri työntekijäryhmille, sairaalohenkilökunnalle, vammaisille, miehille ja maahanmuuttajille.

Ryhmän sisäisellä draamatyöskentelyllä on kolme eri päämetodia. Yksi niistä on prosessidraama, jonka avulla voidaan käsitellä erilaisia yksilön tai yhteisön kohtaamia asioita.

- Draamadiakoniassa käytettävässä prosessidraamassa voidaan pohtia vaikkapa sitä, miten erilaisuus vaikuttaa yhteisöön. Prosessidraamassa osallistujat vaikuttavat mielenkuvituksensa avulla tapahtumien kulkuun ja rakentavat erilaisia tapoja reagoida elämässä vastaan tuleviin asioihin.

Tarinatteen avulla voidaan käsitellä osanottajien elämäkokemuksia.

- Tarinatteen avulla on mahdollisuus nähdä omassa elämässä oikeasti eletty tapahtuma ryhmän esittämänä. Käsiteltävät muistot voivat liittyä esimerkiksi lapsuusvuosiin, teinivuosien seurusteluun, varhaisen työelämän muistoihin ja niin edelleen.

Draamatarinassa ryhmäläiset voivat seikkailla historiallisessa tai fiktiivisessä kertomuksessa.

- Draamatarina voi liittyä vaikkapa Raamatun maailmaan, antiikkiin, keskiaikaan tai sotaan. Tarina voi liittyä myös legendoihin tai olla muuten fiktiivinen. Osallistujat vaikeuttavat omalla toiminnallaan tarinan tapahtumiin, kertoo Laine ja toteaa myös ryhmässä toteutetun draamadiakonian saaneen paljon myönteistä palautetta.

Rooli tuo suojaa

Laineen mukaan draamatyöskentelyssä tavoitteita ei tarvitse asettaa ennakoon.

- Ryhmä voi työskentelyn kuluessa itse hakea ne kysymykset, joihin se haluaa vastaukset. Vastaukset hahmotuivat vähitellen.

Laine toteaa draaman olevan kätevä tapa käsitellä erilaisia vaikeita asioita,

esimerkiksi parisuhdeongelmia, irtautumiskriisiä, velkaantumista tai pelkoja. Draaman avulla voidaan myös pohtia suhtautumista vaikkapa vammaiseen, maahanmuuttajaan, paluumuuttajaan tai tyttären uuteen poikakaveriin.

- Roolin suoja- vaikeita teemoja on turvallis- ta käsitellä. Ryhmäläinen voi kätevästi pohtia erilaisia ratkaisumalleja roolihenkilön kautta.

Asioiden työstämistä helpottaa se, että ryhmässä on vaihtolovelvollisuus.

- Sääntönä on, että ryhmäläiset saavat kertoa ulkopuolisille siitä, millaisia työskentelymalleja ryhmässä on ollut. Sen sijaan ryhmässä puhutuista ja käsitellyistä asioista ei saa kertoa eteenpäin.

Draamaryhmissä huomioidaan myös yksilöllisyys.

- Innokkaampien annetaan koheltaa vapaasti ja ujommilla on lupa jäädä vähän hiljaisempiin tehtäviin. He voivat halutessaan tulla näkyvämmiin mukaan, kunhan ensin vähän lämpenevät.

Leikki on olennainen osa draamatyöskentelyä.

- Monesti aikuisten maailmas- sa sanotaan, että asioita ei saa laittaa leikiksi. Minun mielestäni aikuisten pitäisi päinvastoin opetella leikkimään. Leikin avulla solmuja voi saada auki.

Oppikirja tulossa

Laineen tietojen mukaan draamaelementtien hyödyntäminen on seurakunnissa varsin yleistä.

- Seurakunnissa on paljon työntekijöitä, jotka ovat saaneet koulutusta luovaan ilmaisuun ja pedagogiseen draamaan. Muissa seurakunnissa toiminta ei ole kuitenkaan ollut yhtä laajamittaista kuin meillä Hyvinkäällä, koska

muualla ei ole draamatyöskentelyyn erillistä virkaa.

Laine korostaa, että draamadiakoniaa voi toteuttaa jo varsin vähäisillä satsauksilla.

- Muutamallakin draamatyöskentely- metodilla pääsee pitkälle. Rimaa ei kannata ylipää- tään asettaa liian korkealle. Suomessa ajatellaan usein niin, että pitäisi olla maailmanmestari ennen kuin voi kokeilla ja tehdä jotain uutta. Tämä on mielestäni väärä asenne.

Laine muistuttaa, että draamadiakoniaan tai muuhun draamatyöskentelyyn ei myöskään tarvita erillisen viran perustamista.

- Seurakunta voi valita keskuudestaan henkilön, jolla on kiinnostusta, taipumusta ja halua lähteä kehittämään draamadiakoniaa. Hän voi olla esimerkiksi diakonia-, lapsi- tai nuorisotyöntekijä. Olisi hienoa, jos hän saisi työnjakokirjaansa draamadiakoniasta selkeän työtehtävän. Näin hän saisi mahdollisuuden hankkia asiassa kokemusta ja palvella seurakunnan eri työaloja.

- Jos seurakunnissa ei haluta tai voida tehdä satsauksia, draamaan liittyviä virkoja voitaisiin perustaa vaikkapa ro- vastikuntatasolle, Laine ehdottaa.

Draamadiakoniassa käytettäviin työmenetelmiin voi hankkia koulutus- ta ja osaamista erilaisilta ilmaisutaidon kursseilta. Niitä tarjoavat esimerkiksi useat kristilliset oppilaitokset ja Har- rastajateatteri liitto.

- Ja ensi helatorstaina Järvenpään seurakuntaopistolla pidetään kirkko- draamakatselmus, jonka yhteydessä julkaistaan kirkkodraamaoppikirja. Siinä tullaan kertomaan helposti omaksuttavalla tavalla myös draamadiakonian eri perusmetodeista.

Laineen mukaan draamadiakonia on ollut Hyvinkään seurakunnan diakoniatyöntekijöiden keskuudessa arvostettu työala.

- He pitävät sitä hyvin tärkeänä palveluna diakoniatyölle.

- JUHANA UNKURI

Bibliodraama ja diakonia

Auttajan rankka rooli

Työstettäessä jaksamista omassa työssä näyttäytyi ryhmissä yhä uudestaan, miten auttamisen palvelutehtävä Jeesuksen seuraajana tässä monenlaista kärsimystä ja eriarvoisuutta täynnä olevassa maailmassa on itselle yleensä tärkeä ja arvostettu valinta. Työkseen jatkuvasti antavana osapuolena oleminen on kuitenkin uuvuttavaa. Tunnollisen auttajan omat tarpeet saattavat ajautua toisarvoisina sivuun ja jopa tulla uhratuik-

si lähimmäisten ja työn hyväksi, jolloin työkyky voi ennen pitkää olla uhattuna. Paraskaan koulutus ja ammattitaito eivät aina riitä suojaamaan kuormittuvaa kirkon työntekijää varsinkaan diakonian haasteellisessa ja laajassa kentässä. Seurakuntatyölle on lisäksi ominaista monitasoinen rajattomuus ja ajattomuus. Avuntarve on rajaton; tuleehan diakoniatyön olla olemassa etenkin kaikkia heitä varten, joiden hätä on suu-

rin ja joihin mikään muu apu ei ulotu. Työaikakin on toisinaan rajaton ja ajaton. Kun ihminen uupuu ja alkaa voida huonosti, kehokin reagoi.

Martta ja Maria meissä

Bibliodraama on menetelmään koulutetun ohjaajan johdolla ryhmässä tapahtuvaa luovaa raamattutyöskentelyä, jossa koko keho kaikkine aisteineen on läsnä. Tekstiin astutaan sisälle: kertomuk-

Vieraillessani useita vuosia työelämän asiantuntijan tehtävissä monilla, eri puolilta Suomea tulleiden kirkon työntekijöiden varhaiskuntoutus- ja TYK-kursseilla, tapasin ryhmissä myös diakoniatyöntekijöitä. Kursseilla käsittelimme työssä jaksamisen kysymyksiä, oman perustehtävän selkiinnyttämistä ja kutsumustyön haasteellisuutta paljolti bibliodraamatyöskentelyjen kautta. Työskentelytapa koettiin yleensä antoisana ja arvokkaita oivalluksia herättävänä.

sen henkilöihin, vuorovaikutussuhteisiin ja tapahtumiin. Eläytymisen apuna ohjaaja voi käyttää erilaisia harjoituksia, kuvataiteen keinoja, musiikkia, liikettä ja tanssia, värikkäitä kankaita, symbolisia esineitä yms.

Kuntoutuskursseilla samaistuttiin Raamatun tekstien kautta avuntarvitsijan osaan, mikä avarsi ymmärtämään sitä entistä syvemmin monilta eri puolilta. Samalla aukeni mahdollisuus tun-

nistaa omaa tarvitsevuuttaan ja rajallisuuttaan ihmisenä. Viipyminen rooleissa, joissa sai luvan itse olla korostetun tarvitseva, hankala, vaativa, avuton – tai muuta vastaavaa, jollaista työntekijä työssään kohtaa, mutta jota harvemmin voi sallia itselleen, antoi terapeuttisina ja vapauttavina koettuja elämyksiä. Tällaiseenkin draamatyöskentely voi suoda turvalliset puitteet.

Osallistujille merkittävää oli käsitellä auttamisen problematiikkaa työntekijän näkökulmasta yhdessä. Millaista onkaan olla oman elämänsä Martta, jonka elämäntehtäväksi on muodostunut vastuun ottaminen ja joka on tottunut aina emännöimään ja vallitsemaan koko taloa kaikkien muidenkin puolesta – ja joka itse tarvitsisi apua ja lepoa? Miten voisi paremmin antaa tilaa sisäiselle Marialleen, toisenlaiselle naiselle, jolla on oikeus olla passiivinen oppilas, vähemmän vastuuta kantava kuuntelija ja vastaanottaja?

Tai millaista sisäistä kamppailua liittyykään tilanteeseen, jossa yllättäen ja valmistautumattomana, kovin epäsovivana aikana työntekijä joutuu kohtaamaan tuntemattoman autettavan? On ratkaistava, tuleeko pysähtyä autamaan jopa oman turvallisuutensa ja muiden velvollisuuksiensa kustannuksella – vai ko kieltäydyttävä ja jätettävä asia toisten vastuulle. Tehtäessä bibliodraamaa kertomuksesta laupiaasta samarialaisesta on puhutteleva kokemus tavoittaa omat papin, leeviläisen ja samarialaisen tuntemuksensa nykypäivän tilanteissa – ja kuulla niitä kaikkia. Entä mitä sanottavaa voisi olla armollisella Jumalalla, joka näkee tapahtumat?

Saarnaajan kirjan kolmannelta luvusta ”Kaikella on määrähetkensä” lähdettiin liikkeelle katsomaan oman elämän tärkeitä jaksoja ja vaiheita. Minkä aika on nyt? Mikä on jäänyt tai jäämässä taakse? Mitä kohti olen kulkemassa; mitä näkyy edessäpäin? Mitä itse tarvitsen juuri tällä hetkellä? Ja minkä olisi tarpeen muuttua?

Bibliodraama menetelmänä

Raamatun teksti ja oman elämämme todellisuus kohtaavat bibliodraamassa. Työskentely kestää yleensä pari kolme tuntia ja sen aikana luetaan valitua tekstiä useaan kertaan. Osallistu-

jilta ei vaadita näyttölemisen taitoja eikä erityistä raamattutuntemusta. Jokainen draama toteutuu ainutkertaisena tässä ja nyt. Se, mikä on läsnä, on totta – ja siinä piilee tapahtumisen vaikuttavuus ja usein yllätyksellisyys.

Draaman jälkeisellä yhteisellä keskustelulla on tärkeä merkitys. Se on heränneiden tunteiden ja ajatusten tiedostamista ja jakamista. Siinä pohditaan, mitä yhteistä kertomuksen henkilöillä ja tapahtumilla on oman elämämme, itsemme ja tämän maailman kanssa. Osallistujan itseymmärrys voi kasvaa, armollisuus omaa itseä ja toisia ihmisiä kohtaan lisääntyä, ja uusia oivalluksia syntyy usein vielä paljon jälkeenpäinkin.

Lähes kaikkia Raamatun tekstejä voidaan työstää bibliodraamaohjaajan johdolla toiminnallisin menetelmin. Diakoniatyön arkea lähelle tulevia kertomuksia ja tekstikohtia löytyy. Elämän ilot ja surut sekä sairauden, kärsimyksen ja syyllisyyden ongelmat tulevat vastaan evankeliumien kertomuksissa, joissa Jeesus opetuslapsineen kohtaa apua tarvitsevia ja taakoitettuja ihmisiä. Erilaisuudesta, yhteiskunnallisista epäkohdista ja monikulttuurisuudesta kertovia kohtaloita esiintyy Raamatussa paljon. Ihmissyys ja ihmishuheet kaikkine inhimillisine tunteineen pysyvät aikakaudesta toiseen. Niitä kaikkia voidaan katsoa bibliodraaman kautta.

Toimiessani bibliodraamakouluttajana Seurakuntaopistolla olen koulutajakollegani kanssa saanut havaita, että menetelmää opiskelemaan hakeutuu seurakunnista joka vuosi teologiensa ja nuorisotyöntekijöiden ohella myös useita diakoniatyöntekijöitä. Heiltä sittemmin saatu palaute menetelmän käytökelpoisuudesta työssään vahvistaa entisestään näkemystäni siitä, miten rikkaalla tavalla bibliodraama avaa meille oven Raamattuun – ja samalla omaan itseemme. Se on paitsi avain Raamatun tutkimiseen, myös aina antoisa löytöretki itsetuntemukseen niin työntekijälle kuin seurakuntalaiselle.

– EVA-LISA LINDSTRÖM

Bibliodraamaohjaaja ja
-kouluttaja, psykodraamaohjaaja,
työnohjaaja, työyhteisönkehittäjä,
diakoniapappi, Helsinki

Kipsinen lapsuus ja muita rakkaita kipuja

Nastolassa, Salpausselän lastenparantolassa, makaa pieni tyttö, Riti. Vartalo on kipsattu vyötäröstä varpasiin, pinnasängyn ja huoneen kokoinen maailma on karu. Hoitajat kulkevat korot kopisten käytävillä, kädet täynnä työtä. Riti pelkää pakolla syöttämistä, mitä usein tapahtuu, ja vielä enemmän rangaistusta, joka odottaa huonosti syönyttä. Pimeään huoneen yksinäisyys, missä joutuu odottamaan kädet ja jalat sängyn laitoihin kiinni sidottuna, on kauhun paikka.

Myöhemmin samassa hoitolaitoksessa olot paranevat, hoitajat vaihtuvat. Saara-täti laulaa ja kertoo Jeesuksesta, lukee iltarukouksen. Pieni Riti kuulee rakastavasta Taivaan Isästä ja lapsen usko alkaa elää. Eräänä yönä Ritin ystävä kuolee ja kun häntä viedään sairaalan kappeliin, Riti näkee pitkän käytävän päässä valoenkelin.

Paluu

Kotiin paluu seitsemän parantolavuoden jälkeen, 11-vuotiaana, on ahdistava. Äiti ja sisarukset ovat vieraita, isä on ainoa, joka ymmärtää Ritiä. Isän kanssa Riti pääsee kirkkoon ja hengellisiin tilaisuuksiin. Lempäälän kirkossa olo tuntuu taivaalliselta! Vähitellen Riti pääsee huomaamaan, ettei Jumala sittenkään jäänyt lasten parantolaan, vaikka aluksi siltä tuntui.

Koulunkäynti ei ole helppoa. Viimeiset luokat ja rippikoulun Riti suorittaa Helsingissä. Ammattikoulussa Riti laitetaan laitoskeittäjän oppiin, vaikka Riti itse haaveilee pukuompelijan urasta. Lääkärit päättävät, Ritin on sopeuduttava. Sitten sairaus iskee taas voimalla ja ammattiin valmistuminen jää kokematta. Sisukas Riti ei anna periksi. Oma osaaminen löytyy lastenhoidosta, vauvojen kanssa Riti pärjää ja saa useista työsuhteistaan hyvät arvioinnit ja todistukset.

Rakkaus

Rakastuminen vie jalat alta. Ekin kanssa Riti kulkee illat ja puhuu, puhuu, ihan kaikesta! Eki jakaa Ritin haaveet omasta perheestä ja kodista, kaikki tuntuu oikealta. Naimisiin mennessä Riti on 19-vuotias. Saman vuoden aikana

syntyy esikoinen. Kukaan ei onnittele. Nuori aviomies ja kuolleenä syntyneen lapsen isä pysyy poissa.

Riti makaa turtana, valkoiseen pyyhkeeseen kääritty täydellinen poikavauva kainalossaan. Kukaan ei osaa seilitä, miksi pienen ihmisen elämä katkesi jo äidin kohtuun. Ennenaikaisesta synnytyksestä toipuminen on hidasta. Riti viiptyy sairaalassa kymmenen päivää. Lopulta koittaa kotiin paluun päivä ja sairaalamaksu pitää hoitaa ennen lähtöä. Kolmesataa markkaa on suuri summa ja Ritin pyynnöstä huolimatta Eki ei saavu rahan kanssa eikä ilman. Huone-toverina oleva maalaistalon emäntä näkee Ritin tuskan ja pettymyksen. Tuo viisi keskenmenoa läpikäynyt nainen antaa kolmesataa markkaa, antaa lahjaksi. Silloin Riti muistaa taas enkelit ja Jumalan, joka pitää huolta.

Suru

Suru ei jää viimeiseksi sanaksi. Seuraavana vuonna Riti synnyttää taas. Nastolan parantolan Saara-täti osuu sairaalassa samalle osastolle, missä Riti harjoittelee vastasyntyneen hoitoa. Jälleen näkemisen riemu ja yllätys on valtava!

Vuodet pienen pojan kasvaessa täytyvät äitiyden ilosta, mutta varjostuvat

synkemmiksi avioliiton käydessä vaikeammaksi. Eki ryyppää, käyttää palkkarahansa ravintolailtoihin, pettää vaimoa. Riti pitää pientä perhettä kasassa, antaa anteeksi kerta toisensa jälkeen, uskoo parempaan huomiseen. Eki joutuu vaihtamaan työtä ja asuinpaikkakuntaa. Vauhti kiihtyy, Riti huomaa toistuvasti aloittavansa alusta. Rakkaus ja yhteiset haaveet murtuvat väkivaltaisena ja arvaamattomana riehuvan Ekin koviin nyrkkeihin, pelosta tulee joka-päiväinen perheen jäsen.

Eron jälkeen Riti löytää paikkansa Invalidien työtuen ompelimesta. Poika käy koulua ja asuu kahdestaan äidin kanssa. Elämä saa uuden käänteen, kun Tane, työtuen hitsaaja, valloittaa Ritin. Tane on eronnut ja neljän aikuisen lapsen isä. Yhteisen elämän alku tuntuu ensimmäisen avioliiton pettymysten jälkeen jopa liian hyvältä ollakseen totta. Uudessa suhteessa Riti saa kaipaamaansa huomiota ja pääsee yhteisille matkoille.

Poika muuttaa kotoa ja perustaa oman perheen. Ritin ja Tanen suhteessa tapahtuu muutoksia ja erilleen muuttoa. Lopulta he asettuvat asumaan tamperelaiseen lähiöön. Tane ryyppää aika ajoin hyvin rankasti, pelaa rahapelejä, muuttuu häijyksi ja mustasukkaiseksi. Ritin kunto huononee vähitellen, liikuminen vaikeutuu.

Ritin elämä kapenee kaiken aikaa. Tanen omistushaluiseksi ja aggressiiviseksi muuttunut käytös ajaa ystävät ja sukulaiset pois ja Riti kokee syvää yksinäisyyttä, aika ajoin toivottomuutta. Rahasta on tiukkaa ja sairaudet lisääntyvät. Kuulo on ollut huono jo lapsesta alkaen, kuulolaitteet täytyy olla molem-

missa korvissa, että pärjää. Olo tuntuu epävarmalta, kun Tane kontrolloi kaikkea ja on aina oikeassa. Riti kaipaava muita ihmisiä ja kärsii Tanen arvaamattomuudesta. Iloa arkeen tuovat pojan perheen vierailut.

Oivallus

Radiosta tulee ohjelma, jossa kerrotaan narsistien uhreista. Riti oivaltaa, että Tanen käytöksessä on piirteitä, jotka viittaavat narsismiin. Seuraavalla lääkärikäynnillään Riti purkaa taakkojaan ja saa lähetteen psykologin luo. Tarve käydä läpi menneitä, pohtia uskon kysymyksiä ja löytää avaimia muutokseen saa Ritin ottamaan psykologin suosituksella yhteyttä diakoniatyöntekijään. Siitä alkaa yhteinen matkamme, jonka varrella saan liikuttua ja iloitaa, surra ja toimia.

Vähitellen Riti rohkaistuu uskomaan, että hän on yhä Jumalan lapsi. Tane hyväksyy alun epäilyn jälkeen Ritin seurakuntayhteyden. Löytyy säännöllinen ryhmä ja retket, kesän kohokohdiksi muodostuvat diakonialeirit. Kotona elämä on yhä ahdistavaa, Tane sairastelee ja saa raivokohtauksia.

Muutos

Tanelta salaa Riti hakee asuntoa palvelutalolta. Yllättävän nopeasti Ritille vapautuu yksiö ja muuttosuunnitelmista tulee totta. Pelko mielessä Riti pohtii, miten asiasta voi Tanelle puhua. Lopulta Riti kertoo muutostaan. Sitä seuraavat viikot ovat raskaita, mutta elokuussa muutto onnistuu lopulta hyvin. Riti on saanut seurakunnasta ystäviä, jotka auttavat. Asuminen oman asunnon rauhassa ja vapaudessa, ensimmäistä ker-

taa elämässä, tuntuu upealta.

Tane käy auttamassa Ritiä kauppasioiden hoidossa ja tavaroiden järjestyksessä, Riti puolestaan hoitaa Tanen raha-asioita ja erillään asuminen sujuu. Sitten koittaa päivä, jolloin Riti ei saa yhteyttä Taneen. Tane löytyy omasta asunnostaan tajuttomana ja kiidätetään sairaalaan. Massiivinen aivoverenvuoto on vienyt miehen kriittiseen tilaan. Vähitellen Tane toipuu, mutta ei kuntoudu entiselleen. Riti käy aluksi päivittäin sairaalassa ja suree miehen kohtaloa. Kaikki entinen on kadonnut ja menettänyt merkityksensä, nyt Tane on yksin ja avuton, sairas ja hämmentynyt. Ritin Tane muistaa, mutta ei enää yhteistä kotia, ei mitään lähiaikojen asioita.

Tänään odotamme, minne Tane saa jatkohoitoa sairaalan jälkeen. Riti kokee, että Tanen rinnalla kulkemisen tästä eteenpäin on Jumalan tahdon ja lähimmäisen rakkauden todeksi elämistä. Minun on helppo uskoa kaiken kuulemani jälkeenkin Ritin sanat: ”Mä rakastan Jeesusta, Jumalaa ja kaikkia ihmisiä. Eikä minulla ole varaa arvostella ketään. Jumalalle olemme kaikki samanarvoisia.”

– KATRI IKONEN
Diakoniatyöntekijä
Hervannan seurakunta, Tampere

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen diakoniatyössä

Taloudellisen avun tarpeessa olevien asiakkaiden osuus diakoniatyössä on ollut kasvussa 1990-luvulta lähtien. Diakoniatyöntekijöiden haasteena on, miten kohdata ja auttaa ihmistä kokonaisvaltaisesti. Löytyvätkö taloudellisten huolien ja voimattomuuden takaa esimerkiksi sairaus tai puutteelliset terveyspalvelut? Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak) on tähän tarpeeseen käynnistänyt hankkeen ”Terve sielu terveessä ruumiissa – diakonissat terveyden edistämisen toimijoina”.

Diakoniatyön toteutumista ja työn painopisteiden muutoksia seurataan kirkkohallituksen kokoamien tilastojen avulla. Auttamisen ja tukemisen muodot kirjataan diakoniatyön tilastoihin toimenpiteinä. Viimeisimmässä diakoniatyön tilastossa (2010) korostuu taloudellinen auttaminen (27,4 %), elämäntilanteen selvittäminen (21,5 %) ja sielunhoidollinen keskustelu (19,8 %). Terveyttä edistävien toimenpiteiden osuus on vaatimaton (7,4 %), vaikka asiakaskontaktien sisältöinä terveyteen ja sairauteen liittyvät kysymykset ovat melko yleisiä (18,8 %).

Diakonian asiakkailta on myös päihiteisiin ja riippuvuuksiin (6 %) liittyviä asioita, jotka kuormittavat erityisesti ihmissuhteita ja terveyttä. Ihmisen kokema köyhyys ja taloudelliset huolet heijastuvat usein pahoinvointina ja toivottomuutena, jolloin riskit sairastua kasvavat. Terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä ei enää voida diakoniatyössä ohittaa.

Uusi terveydenhuoltolaki haastaa yhteistyöhön

Terveyden edistäminen on sisällöltään laaja-alaista toimintaa. Väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi on tavoitteena osallisuuden lisääminen, terveyden tasa-arvon edistäminen

sekä köyhyyden, huono-osaisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen. Oleellista on työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen, terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen, mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisen terveyserojen kaventaminen.

Samantapaisiin tavoitteisiin tähtää myös diakoniatyö erilaisten yksilöllisten ja yhteisöllisten auttamismenetelmiensä avulla. Diakoniatyöhön sisältyy jo nykyisellään terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa, mutta työtä ei välttämättä osata tarkastella terveyden edistämisen näkökulmasta. Lisäksi terveys- ja sairausteeman esiin nostaminen palauttaa mieleen sen ajan, jolloin hoitotoimenpiteet olivat osa diakonissan arkea.

Uusi terveydenhuoltolaki (2011) painottaa paikallisten voimavarojen yhdistämistä ja suunnitelmallista yhteistyötä yksilön, väestön, yhteisöjen ja elinympäristöjen terveyden edistämiseksi. Laki velvoittaa kuntia tiiviimpään yhteistyöhön muiden kunnassa toimivien julkisten tahojen ja yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Taloudellisen taantuman ja niukenevien resurssien aikana haasteena on kuitenkin se, että organisaatiot kes-

kittyvät entistä tarkemmin ja kapea-alaisemmin ydintehtävänsä hoitamiseen. Vaarana on, ettei kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja yritysten yhteistyön mahdollisuuksia osata hyödyntää terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Hankkeissa luodaan paikallisia toimintamalleja

Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö on vuodesta 2007 alkaen nostanut selkeämmin esiin terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä diakoniatyössä. Oulun hiippakunnan terveyden edistämishankkeessa (2008–2009) kehitettiin työttömien terveyttä edistävää toimintaa lähinnä ryhmämuotoisen toiminnan avulla. Hankkeessa päivitettiin diakoniatyöntekijöiden terveyden edistämisen osaamista ja hoitotyön taitoja, tehtiin terveyskyselyjä diakoniatuomiston asiakkaille, aktivoitiin yhteisöllistä terveyttä tukevaa toimintaa ja vahvistettiin yhteistyötä paikallisten terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Diak on saanut Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) rahoituksen tutkimus- ja kehittämishankkeeseen (2011–2013) ”Terve sielu terveessä ruumiissa – diakonissat terveyden edistämisen toimijoina”. Hankkeen tarkoituksena on selvittää diakonian asiakkaiden

Hyvinvointipäivä Kaukovainion seurakuntatalolla 3.11.2011. Tempauksen toteuttivat Karjasillan seurakunta ja Diakonia-ammattikorkeakoulun Oulun yksikkö. Hyvinvointipäivä on osa Terve sielu terveessä ruumiissa -hanketta. Kuvassa sairaanhoitaja-diakonissaopiskelija Katri Juntunen ja diakonissa Marjukka Hamari.

terveyden edistämisen tarpeita ja tuottaa kokonaisvaltaisen terveyden edistämisen malleja lapsiperheille, työikäisille ja ikääntyneille. Hanke tekee näkyväksi diakonian asiakkaiden terveyteen ja sairautteen liittyviä kysymyksiä, diakonisojen hoitotyön ja terveyden edistämisen osaamista ja koulutustarpeita, seurakunnan ja diakoniatyön roolia paikallisessa yhteistyössä ja diakonisen hoitotyön sisältöä diakonissalaitoksissa.

Diakin hankkeessa mukana seurakuntia ja diakonissalaitoksia

Hankkeessa on mukana kuusi seurakuntaa ja kaksi diakonissalaitosta. Helsingin diakonissalaitoksella painotus on lapsiperheiden ja Oulun diakonissalaitoksella ikääntyneiden terveyden edistämiseksi. Keskeistä on diakonisen hoitotyön tutkimus molemmissa diakonissalaitoksissa.

Perhon, Iisalmen ja Keski-Porin seurakunnissa kehitetään konkreettisia lapsiperheiden terveyttä edistäviä toimintamuotoja. Esimerkiksi Keski-Porissa lapsiperheiden vanhemmille suunnattu kysely osoitti, että vastaajat toivovat seurakunnalta tukea van-

hemmuuteen, terveellisiin elämäntapoihin ja hengellisyyteen perheen arjessa. Alkuvuodesta käynnistyy vanhempien voimavararyhmä, jota suunnitellaan yhteistyössä seurakunnan pehetyön tiimin, neuvolan ja Diakin opinäytetyötä tekevän opiskelijan kanssa.

Karjasillan seurakunnassa keskitytään työikäisten terveyden edistämiseen ryhmä- ja muun kokoavan toiminnan avulla. Seurakunnassa toteutettiin syksyllä hyvinvointipäivä, jossa Diakin opiskelijat ja diakoniatyöntekijät kohtasivat työikäisiä ihmisiä.

Seinäjoen ja Espoonlahden seurakunnissa painotus on ikääntyneiden terveyden edistämiseksi kerhotoiminnan ja kotikäyntityön avulla. Esimerkiksi Espoonlahdessa ikäihmisiltä selvitettiin kyselyn avulla terveyttä ja hyvinvointia edistäviä ja kuormittavia tekijöitä. Tulosten perusteella seurakunnassa kehitetään nyt ikäihmisten kerhojen sisältöä. Diakin opiskelijat toteuttavat työntekijöiden kanssa kerhoja ja kehittävät opinnäytetyössään mallia terveyttä edistävästä kerhoista. Lisäksi seurakunnassa syvennetään yhteistyötä Espoon kaupungin kotihoidon kanssa. Tarkoituksena on luoda yhteistyö-

malli asiakaslähtöiseen palvelutarpeen arviointiin ja keskinäiseen tiedottamiseen. Tavoitteena on kehittää kotikäyntityötä yksinäisten ikääntyneiden saattamiseksi.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla edistetään terveyttä

Hankkeessa tuotetaan kokonaisvaltaiseen terveyden edistämiseen liittyvää tutkimusta ja kehitetään paikallista terveyden edistämistyötä seurakuntien ja niiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Hankkeessa on mukana myös Diakin sairaanhoitaja-diakonissaopiskelijoita opinnäytetyön tekijöinä. Konkreettisenä tavoitteena on tuottaa työelämälähtöisiä toimintamalleja sekä materiaalia eri-ikäisten ihmisten terveyden edistämiseen.

– LEA RÄTTYÄ

Projektipäällikkö

– HELENA KOTISALO

Tutkija-kehittäjä

<http://www.diaktutkii.fi>

Näköaloja vanhuksen kohtaamiseen

Miten vanhustenhuollon toimijat kohtaavat vanhuksen yksinäisyyttä? Entä mikä on vanhustyössä toimivien rooli vanhuksen elämää koskevassa päätöksenteossa? Näitä kysymyksiä mietittiin Kuopion hiippakunnan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun järjestämässä seminaarisarjassa. Tavoitteena oli edistää kirkon ja yhteiskunnan välistä arvokeskustelua sekä aktivoida vuoropuhelua ajankohtaisista vanhuksen kohtaamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Yksinäisyys ja hylätyksi tulemisen pelko

Yksinäisyys on subjektiivinen kokemus siitä, että on eristetty muista ihmisistä. Usein yksinäinen kokee, ettei hänellä ole merkitystä kenellekään toiselle, jolloin myös elämästä katoaa mielekkäys. Professori **Sirkka-Liisa Kivelän** mukaan toisten ihmisten puute ja läheisyyden kaippuu näkyvät erilaisten psyykkisten ja fyysisten oireiden ja sairauksien lisääntymisenä, psyyken lääkkeiden ja alkoholin runsastuneena käyttönä ja lisääntyneenä sosiaali- ja terveystalvelujen tarpeena.

Elää vanhus sitten koti- tai laitoshoidossa, niin keskeisin yksinäisyyden poistokeinoista on ihmisen kohtaaminen. Kuitenkaan ei riitä, että kohtaamme vanhuksen vain älyllisellä tai konkreettisen hoivan tasolla, vaan ennen kaikkea hän tarvitsee kohtamista tunteiden tasolla. Vanhus tarvitsee ihmistä, jolla on rohkeutta tulla lähelle, kohdata hänen haurautensa ja olla hänen rinnallaan myös kuoleman ja siihen liittyvien kysymysten äärellä.

Toisaalta vanhus tulee nähdä sairauksista ja toimintakyvyn puutteista huolimatta edelleen kokonaisuutena ja arvokkaana ihmisenä. Vaikka elämään on tullut rajoitteita, on myös säilyntä toimintakykyä, jota vanhuksen kohtaamisessa tulee tukea. Kaiken heikkoudenkin keskellä hän on oma persoonansa, jolla on ensisijainen määräysvalta oman elämänsä, elinympäristönsä ja arkensa järjestämisen suhteen.

Läheisyyden kaipuu – ihmisen ikävä

Läheisyyden ja yhteyden kokemusia voidaan tukea monissa diakoniatyön toimintamuodoissa. Ikääntyneiden tai eri sukupolvien yhteen ja yhteyteen saattaminen on niistä keskeisimpiä. Henkilökohtaisten kohtaamisten, ryhmätoiminnan ja organisoidun vapaaehtoistoiminnan lisäksi diakoniatyö voi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tukea vanhuksen omaisten ja lähipiirin osallistumista sekä kotona että laitoshoidossa elävien vanhusten elämään.

Hyvinvoinnin kannalta erityisesti monelle yksinäiselle tärkeää fyysistä kosketusta voi helpottaa vaikkapa leikkien tai yhteiseen jumppatuokioon liitetyn hartioiden hieronnan avulla. Kaikki vanhuksen kunnioitettava kohtaaminen, silmiin katsominen, lämmin kättely tai lohduttava halaus vahvistavat tunteita vanhuksen yksilöllisestä arvosta ja toisten yhteyteen kuulumisesta.

Vanhuksen seksuaalisuus on edelleen arka aihe työntekijöille ja toki usein se saattaa olla sitä myös vanhukselle itselleenkin. Kuitenkin seksuaalisuus on osa myös vanhuksen elämää, ja ikääntynyt ansaitsee tulla arvostavasti kohdatuksi myös seksuaalisuuden alueella. Yliopettaja **Eija Rautasalon** tutkimuksen mukaan vanhusten parissa toimivat ammattilaiset joutuvat pohtimaan omia seksuaalisuuteen liittyviä tunteitaan, mielipiteitään ja asenteitaan, ennenkuin he ovat valmiita kohtaamaan ikääntyneiden seksuaalisuuden ilmauk-

sia. Ammattilaisen olisi tärkeää kyetä kohtaamaan myös seksuaalisuutta kuten muitakin inhimillisiä elämänalueita vapaana ennakoasenteista ja ilman moralisointia.

Vanhuksilla seksuaalisuuteen liittyvät menneisyyden kipeät kokemukset voivat tulla esiin peitetysti ja aiheuttaa pelkoa ja ahdistusta. Siksi työntekijällä olisi oltava rohkeutta kohdata ja pysähtyä kuuntelemaan. Myös työyhteisöjen yhteiset keskustelut ja sopimukset toimintatavoista esimerkiksi seksuaalisesti häiritsevän asiakkaan kohdalla helpottaisivat yksittäisen työntekijän tilannetta.

Työntekijä – kiltti sopeutuja vai kriittinen vaikuttaja

Kaikki vanhusten parissa toimivat varmasti näkevät palvelujen ja järjestelmien epäkohtia, joihin toivoisi jonkun puuttuvan. Ajatteleeko vanhustyöntekijä, että toiset tekevät päätökset ja minä teen vain työtäni? YTT **Sanna Laulaisen** mukaan pääosaa vanhustyössä toimivista työntekijöistä voidaan kuvata ”kilteiksi työtöiksi”, jotka kuuliaisesti ja uhrautuvasti palvelevat parhaansa mukaan sekä vanhusta että työnantajaa. Kuitenkin jokainen vanhustyöntekijä tekee työssään jatkuvasti vanhuksen arjen hyvinvointiin ja sen myötä toimintakäytäntöjen kehittymiseen vaikuttavia päätöksiä ja valintoja.

Tulevina vuosina jatkuvat väestörakenteen muutokset ja palveluiden kustannusten kehitys pakottavat vanhus-

työssä toimivia oppimaan pois vanhoista toimintamalleista ja löytämään uusia tapoja vanhuksen hyvän elämän turvaamisessa. Kotona asumista tukevat palvelut, tekniikan hyväksikäyttö hoivatyössä, omaishoito ja vapaaehtoistyön kautta saatava tuki ovat keskeisiä välineitä tulevaisuuden vanhuspalvelujen turvaamisessa.

Vanhusten parissa toimiva työntekijä voi valita joko passiivisen vai aktiivisen roolin toimintatapojen kehittämisen suhteen. Kyseenalaistamalla työyhteisössä totuttuja ja itsestään selvinä pidettyjä toimintatapoja voidaan vapautua työntekijää sitovasta ”näin meillä on aina tehty” -ajattelutavasta. Ei ole olemassa pysyvää ja ikuisesti hyvää tapaa tehdä vanhustyötä. Myös vanhuk- sia koskevaan päätöksentekoon vaikuttamisen, päätösten seurausten esille- tuomisen tai toimintalinjausten kriittisen kyseenalaistamisen kautta voi vaikuttaa kehityksen kulkuun.

Toinen muutosta tuova asia on tule- vina vuosina vanhuusikään siirtyvien oman aktiivisuuden ja osallisuuden ko- rostuminen. Sen lisäksi, että osallisuus- näkökulma on kirjattu useiden vanhus- palvelujen kehittämistavoitteisiin, se tulee yhä enemmän nousemaan esille myös vanhusten omina ilmauksina esi- merkiksi siitä, millaisessa kodissa he haluavat loppuelämänsä viettää. Van- hukset eivät ole enää kaikille yhtenä- sesti järjestettyjen palveluiden tai hoi- van kohteita, vaan he myös itse ilmai- sevat tahtonsa ja haluavat olla mukana hyvinvointiaan tukevien toimenpitei- den suunnittelussa.

Usko, toivo ja rakkaus vanhuksen kohtaamisessa

Miten sitten diakoniatyössä vastataan vanhusten, heidän omaistensa ja yhteistyökumppanien suunnalta tuleviin odotuksiin? Olisiko keskityttävä vapaa- ehtoistyöntekijöiden kouluttamiseen, jotta saadaan lisää lähimmäispalvelijoi- ta vanhusten koteihin ja laitoksiin? Laa- ditaanko diakoniatyöntekijöiden julki- lausuma tai kirjelmä paikallisille päät- täjille palveluissa kohdatuista selkeis- tä epäkohdista ja puutteista? Vai pitäi- sikö seurakunnan sisällä jakaa uudella tavalla vastuuta vanhusten parissa teh- tävästä seurakuntatyöstä? Toisaalta oli- si hyvä myös osallistua paikallisen van-

hustyön strategian päivittämiseen kau- pungin yhteistyökumppaneiden kanssa.

Mutta kuka sitten kaiken tämän kes- kellä ehtii kohdata sen vanhuksen, joka odottaa tukea menneisyydestä nouse- vien kipujensa, hengellisen kaipuunsa tai vaikean elämäntilanteensa käsitte- lyyn juuri tänään tai tällä viikolla?

Näiden kysymystensä keskellä dia- koniatyöntekijä etsii oikeaa tapaa teh- dä vanhustyötä. Kuinka diakoniatyössä voitaisiin toimia siten, että yhteiskun- nassa ja kirkossa kunnioitetaan ikään- tyneiden ihmisarvoa ja arvostetaan vanhustyötä? Omalla toiminnallaan, kannanotoillaan ja valinnoillaan myös kirkko välittää kuvaa vanhuksen arvos- ta ja vanhustyön arvostamisesta.

Vaikka raha ja talouselämän kysy- mykset nivoutuvat kiinteästi vanhus- ten hyvinvoinnin turvaamiseen, nii- denkin käyttöä ohjaavat ihmisten asen- teet ja valinnat. Arvostava kohtaaminen ja aito välittäminen eivät riipu ensisijai- sesti rahasta tai työntekijälle osoitetusta työajasta. Tulevaisuuden toivon välittä- minen elämän rajallisuuden keskellä tai ihmisarvon esillä pitäminen päätöksen- teossa vaativat ennen kaikkea rohkeut- ta ja rakkautta.

– PÄIVI THITZ

Lehtori,
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Itä

”Tullee sielu ja ruumis hoiettua”

Oulun hiippakunnan diakonisojen kokemuksia vanhusten kokonaisvaltaisesta terveyden edistämisestä.

Pro gradu -tutkimukseni selvitti Oulun hiippakunnassa toimivien diakonisojen kokemuksia vanhusten kokonaisvaltaisesta terveyden edistämisestä. Tutkimus tuotti tietoa siitä, mitä ovat vanhusten terveysongelmat ja miten ne ilmenevät diakonisojen näkökulmasta, mitä on vanhusten kokonaisvaltainen terveyden edistäminen seurakunnassa toimivien diakonisojen kokemana ja millä tavoin vanhusten kokonaisvaltaista terveyden edistämistä tulisi kehittää seurakunnassa. Tutkimus koostui yhdentoista diakonissan haastattelusta. Heistä kahdeksan toimi maaseutukunnissa ja kolme kaupunkiseurakunnissa.

Haasteltujen diakonisojen mukaan heidän kohtaamiensa vanhusten kokonaisvaltaista terveyttä uhkaavat psykososiaaliset, hengelliset, fyysiset ja aineelliset tekijät. Tyypillisimpiä vanhusten psykososiaalisen terveyden ongelmia ovat masentuneisuus ja yksinäisyys sekä fyysisen terveyden ongelmista muistisairaudet. Diakonisojen mukaan van-

husten hengellisen terveyden ongelmat ovat yhteydessä kuoleman läheisyyteen ja sen synnyttämiin kysymyksiin elämän tarkoituksesta ja tuonpuoleisuudesta. Haastateltujen mukaan pienestä eläkkeestä ja lisääntyneistä terveys- ja sairauskustannuksista johtuvat aineelliset tekijät, taloudelliset ongelmat, voivat olla uhka vanhuksen terveydelle.

Diakonissalle uskalletaan avautua

Diakonissoilla on merkittävä rooli vanhusten terveysongelmien havaitsemisessa ja esiin tuomisessa. Haastateltujen diakonisojen mukaan vanhukset uskoutuvat heille usein hyvin intiimeissä terveysongelmissa. Uskoutumiseen vaikuttanee luottamus diakonisojen am-

mattiryhmään ja osaltaan se, että diakoniatyö on muuta terveydenhuoltoa vähemmän säänneltyä. Vanhusten terveysongelmien havaitsemispaikoista syntymäpäiväkäynnillä on merkittävä asema.

Diakonissat edistävät vanhusten terveyttä yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla välittömän ja välillisen toiminnan avulla. Välitöntä toimintaa kuvaavat terveyttä edistävät yksilöllinen ja yhteisöllinen tuki sekä yksilön ja yhteisön rajapinnoilla toteutuva terveyttä edistävä tuki. Välillinen toiminta käsittää yhteiskunta- ja verkostoyhteistyön. Välitön yksilöllinen tuki sisältää vanhuksen emotionaalisen ja hengellisen tuen. Emotionaalista tukea diakonissat kuvaavat muun muassa ajan antamisena ja läsnäolona. Hengellinen tuki käsittää rukoilemisen, keskustelun hengellisistä kysymyksistä, kotiehtoollisen järjestämisen ja jumalanpalvelukseen osallistumisen mahdollistamisen. Yksilölliseen tukeen sisältyvät myös terveyttä edistävät toimenpiteet kuten vanhuksen terveydentilan arviointi ja hoidollinen apu. Terveydentilan arviointiin lukeutuva verenpaineen mittaaminen on edelleen yleinen toimenpide etenkin maalaisseurakunnissa. Diakonissojen toteuttama hoidollinen apu on hoidollista vastuuta seurakunnan tapahtumissa tai lääkkeiden jakamista kotihoidon kanssa tehdyn työnjaon myötä.

Yhteisöllinen tuki sisältää useita sosiaalisen ja konkreettisen tuen muotoja. Yhteisöllinen tuki yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa käsittää usein vanhusten fyysisen terveyden edistämisen näkökulman muun muassa liikunnallisen ohjelman muodossa. Tutkimuksen yhteisölliseen tukeen sisältyvä konkreettinen tuki on vanhukselle merkittävä toimintaan osallistumisen edellytys. Ilman konkreettista tukea, saatopua, terveyttä edistävä yhteisöllisyys on herkässä jäädä liikkumisvaikeuksista kärsivien ja haja-asutusalueilla asuvien vanhusten ulottumattomiin.

Neuvontaa, tukea ja verkostoyhteistyötä

Yksilön ja yhteisön rajapinnalla toteutuvaa terveyttä edistävää tukea diakonissat antavat laaja-alaisen tiedollisen tuen muodossa. Terveyttä edistävä tiedollinen tuki sisältää runsaasti ohjausta ja neuvontaa palveluneuvonnasta saii-

raus- ja lääkeneuvontaan sekä liikunta- ja ravitsemusneuvontaan. Erityisesti liikunta- ja ravitsemusneuvontaa diakonissat antavat sekä yksilö että yhteisötasolla. Tiedollisen tuen antamisessa yhteistyö kunnan ja järjestöjen kanssa on keskeinen. Aineellinen tuki tarkoittaa vanhuksen ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi sosiaalietuusasioissa sekä taloudellista auttamista sairaus- tai muissa kuluissa. Joidenkin haastateltujen diakonissojen mukaan vanhus ei aina sanoita taloudellista hätäänsä, joten diakoniatyön ja diakonissan tehtävänä on vanhuksen taloudellisen hädän ja avun tarpeen havaitseminen ja tarvittaessa aineellisen tuen tarjoaminen.

Diakonissat puolustavat niiden vanhusten etuja, jotka eivät itse siihen enää kykene.

Diakonissojen toteuttama vanhuksen terveyden edistäminen käsittää myös välillisen yhteiskuntatason. Tutkimuksen mukaan diakonissat tekevät yhteiskunta- ja verkostoyhteistyötä useiden viranomais- ja järjestötoimijoiden kanssa. Tässä yhteistyössä vaikuttamistyö on keskeisessä asemassa. Vaikuttamistyötä haastatellut diakonissat tekevät osallistamalla erilaisiin vanhustyön kehittämistyöryhmiin ja projekteihin. Yhteistyön ja vaikuttamisen tavoitteena on vanhuksen tarpeista ja vanhuksille suunnatusta toiminnasta tiedottaminen, vanhuksen oikeudenmukaisen kohtelun varmistaminen ja terveyttä edistävän toiminnan suunnitteleminen ja toteuttaminen.

Diakonissat näkevät paljon kehitettävää vanhuksen kokonaisvaltaisen terveyden edistämiseksi. Diakonissat ovat huolissaan vanhuksen huono-osaisuudesta ja syrjäytymisestä. Diakonissojen tulee olla entistä enemmän asianajajina niille vanhuksille, jotka eivät kykene puolustamaan omia oikeuksiaan ja vanhuksille, jotka asuvat haja-asutus-

alueilla kaukana peruspalveluista. Tähän ryhmään diakonissat liittyvät myös omaishoitajat. Terveyttä edistävälle kotikäyntityölle, etsivälle työlle ja vapaaehtoistyölle on diakonissojen mukaan edelleen tilausta. Diakonissat näkevät tärkeänä terveyttä edistävän yhteisöllisen toiminnan kehittämisen keskustusten ulkopuolella yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa.

Diakonissojen ammatti-osaamista hyödynnettävä enemmän

Haastateltujen diakonissojen mukaan diakonissojen osaamisen ja terveyden edistämisen asiantuntijuuden tulisi näkyä selkeämmin vanhusten terveydenhuollon palveluverkostossa. Tiedottaminen nähdään yhtenä näkyvyyttä lisäävänä tekijänä. Diakonissojen asiantuntijuutta sekä vanhuksen hengellisen että fyysisen terveyden edistäjänä voitaisiin paremmin hyödyntää muun muassa yksittäisen vanhuksen hoidon ja palvelujen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä vanhusneuvolajärjestelmässä.

Diakonissat arvostavat sairaanhoitaja-diakonissa-koulutuksen antamia valmiuksia nähdä ikääntynyt kokonaisvaltaisesti Sairaanhoitajakoulutus on antanut kyvyn havaita ja arvioida erityisesti vanhuksen fyysisen terveyden ongelmia. Diakonissat kokevat kuitenkin tarvetta kehittää omia ikääntyneiden kokonaisvaltaisen terveyden edistämisen valmiuksiaan sekä sisällöllisesti sekä toiminnallisesti. Diakonissojen sisällölliset kehittämistarpeet liittyvät lähinnä vanhuusiän sairauksiin, kuten muistisairauksiin sekä sairaanhoitajan kädentaitojen päivittämiseen. Toiminnallisen kehittämisen alueella diakonissat toivovat terveyden edistämistä käsitteleviä koulutustilaisuuksia ja työssäoppimisjaksoja. Molemmista sisällöllisistä ja toiminnallisista kehittämistarpeista korostuu diakonissojen toteuttaman vanhuksen fyysisen terveyden edistämismuotojen päivittäminen. Erityisesti näiden taitojen koettiin hiipuneen seurakuntatyön myötä.

– MIRVA HEIKKILÄ-TYNI

Sairaanhoitaja-diakonissa, TtM,

Teksti pohjautuu kirjoittajan käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielmaan.

”Pieni slummissar-parka oli kuolemaisillaan...”

”Pieni slummissar-parka oli kuolemaisillaan.” Tällä kohtauksella alkaa Selma Lagerlöfin pienoisromaani *Ajomies* (*Körkarlen* 1912). Yhtä ytimekkäästi alkaa romaanista tehty elokuva. Kaupunki on Karlskrona, päivä uudenvuoden aatto. Pelastusarmeijan työntekijä on kuolinvuoteellaan, mutta haluaa vielä tavata paatuneen juopon David Holmin. Elokuvan edetessä käy ilmi, miksi Edith niin kovasti haluaisi nähdä Davidin. Ja myös, miksi David ei välittäisi tavata Edithiä. Kuolema on koko ajan läsnä salaperäisen nimihenkilön, Ajomiehen, hahmossa.

AJOMIES Diakoniaa elokuvassa

Selma Lagerlöf kirjoitti *Ajomiehen* vuonna 1912. Ruotsissa oli ollut juuri suurlakko, valtavat sosiaaliset ja poliittiset ongelmat odottivat ratkaisua. Naisilla ei vielä ollut äänioikeutta, kunnallisvaaleissa äänestettiin tulojen ja omaisuuden mukaan. Aika vaati kirjailijoilta sosiaalisia kannanottoja, ja muutamassa viikossa Lagerlöf kirjoitti romaanin alkoholismista ja tuberkuloosista. Romaani oli tilaustyö keuhkovammaliitolle, joka tarvitsi materiaalia valistustyöhönsä. Tapahmumapaikaksi kirjailija valitsi rannik-

kokaupunki Karlskronan, jossa hän itse oli ollut opettajana.

Hieman aikaisemmin samana vuonna, helmikuussa 1912, Lagerlöf oli vierailut maassamme. Hän oli Suomen ystävä ja ihaili J.L.Runebergia, jota kaikki ruotsalaiset ihailivat. Lagerlöfiä kuljetettiin turistina Helsingissä ja hän kertoo itse, kuinka eräässä Helsingin museossa hän pysähtyi muotokuvan ääreen. Siinä oli vakavaimainen nainen tummassa leningissä. Opas kertoi, että maalaus esitti Mathilda Wredeä, ja Lager-

löf sai kuulla naisesta, joka oli omistanut elämänsä vankien ja vähäosaisten auttamiselle.

Kirjailija kiinnostui ja halusi tавata Wreden. Niin tapahtui, ja vankien ystävä teki Lagerlöfiin niin suuren vaikutuksen, että kirjailija lahjoitti tämän työlle luentopalkkionsa. Koska Lagerlöf kirjoitti *Ajomiehen* palattuaan Suomesta, on mahdollista, että slummissar Edithissä on piirteitä Mathilda Wredestä. Juopon David Holmin voisi ajatella muistuttavan vaarallisia vankeja, joita Wrede pelotta kohtasi kahden kesken.

Romaani otettiin Ruotsissa vastaan laimeasti. Siitä tehtiin kuitenkin elokuva vuonna 1921. Vajaana vuosikymmenenä kirjan ja elokuvan välillä ruotsalainen elokuva oli noussut maailmanmaineeseen, ja jos tämän taiteellisen saavutuksen haluaa jotenkin tiivistää, sen voi sanoa tapahtuneen kahden miehen ja yhden naisen ansiosta: **Mauritz Stiller** ja **Viktor Sjöström** ohjasivat elokuviksi Lagerlöfin parhaat tarinat.

Mauritz Stiller oli Helsingissä syntynyt ja kasvanut venäläisen sotilasmuusikon poika. Venäläisenä hän oli vaarassa joutua sotaväkeen, joten hän pakeni kutsuntoja Tukholmaan asti. Sjöström oli puolestaan Amerikkansuurlaisten poika. 1910-luvulle tultaessa he olivat nimekkäitä näyttelijöitä ja innostuivat uuden taidemuodon, elokuvan, mahdollisuuksista. Sjöström ohjasi Ruotsissa vuosina 1912–18 kolmisenkymmentä elokuvaa. Elokuvat tehtiin nopeasti, koska kysyntä oli kova. Sjöström ja Stiller ymmärsivät kuitenkin, että elokuva voi olla muutakin kuin halpaa markkinahuvia. He onnistuivat järjestämään itselleen projekteja, joissa saattoivat käyttää tarpeeksi aikaa ja rahaa hyvään lopputulokseen. Tästä kasvoi ruotsalaisen mykän filmin loistokausi.

Sjöströmin *Ajomiehen* ensi-ilta oli uudenvuodenpäivänä 1921. Menestys oli valtava. Tuotantoyhtiö ilmoitti, että helmikuun loppuun mennessä elokuvan oli nähnyt melkein 100 000 henkilöä. *Ajomies* sai juhlitun vastaanoton myös ulkomailla. Sitä käytettiin valisteluelokuvana raittiusliikkeessä. Pelas-

tusarmeija, joka esitetään myönteisessä valossa, käytti sitä omassa koulutusryössään.

Elokuva puhuttelee, valistaa ja kouluttaa

Romaanin aatemaailma oli sekoitus sosiaalista ja metafyyistä, vakavat sosiaaliset ongelmat yhdistyivät pohdintaan kuolemasta ja eräänlaisesta elämän välitilasta. Lagerlöfiä ei niinkään kiinnostanut kristinusko kuin spiritismi, mikä oli sata vuotta sitten kirjailijoiden keskuudessa tavallista. Sjöströmin elokuva on kuitenkin paljon lähempänä klassista kristillistä uskontulkintaa.

Ajomiehestä tehdyn elokuvan lumovoima on kantanut meidän päiviimme asti. Se lienee yksi harvoista elokuvista, joiden voi sanoa olevan kirjaa parempia. Yksi suosion salaisuuksista lienee melodramaattisuus suurine tunteineen, mikä onnistuu koskettamaan vuosikymmenestä toiseen. *Ajomies* on myös teknisesti elokuvataiteen merkkiteoksia. Sjöström käytti kaksoisvalotusta, jopa kolmoisvalotusta, minkä on täytynyt tehdä vaikutus elokuvayleisöön. Kuoleman *Ajomies* kulkee hevoskärryineen, eivätkä sitä havaitse kuin kuolevat.

Mykän elokuvan suurteos

Ajomiestä pidetään yhtenä mykän kauden kolmesta suuresta elokuvasta **Eisensteinin** ”*Panssari-laiva Potemkinin*” ja **Chaplinin** ”*Kultakuumeen*” rinnalla. Kaikilla on omat ansionsa, mutta oma arvioni on, että *Ajomies* on näistä elokuvakerronnallisesti mielenkiintoisin.

Kaksoisvalotuksella Sjöström kuljettaa tapahtumia kahdella tasolla, sekä tässä aistein havaittavassa että sen ulkopuolella olevassa. Näiden kahden todellisuudentason vuoksi elokuva on monimutkainen rakenteeltaan. Tarinassa on paljon takautumia ja takautumien takautumia, joten sitä seurattaessa pitää olla tarkkana. Vaatii jonkin verran aktiivisuutta, että juoneen pääsee sisään. Vastaavassa määrin takautumille rakentuvia elokuvia tai näytelmiä ei vielä ollut.

Narratologiassa erotetaan toisistaan objektiivinen, mitattava aika ja subjektiivinen, koettava aika. Mitattavan ajan mukaan rakentuvassa kerronnassa tapahtumat etenevät järjestyksessään, tapahtumien logiikka on aukotonta ja ne tulevat vastaanottajalle ymmärrettäviksi. Subjektiivisen ajan mukaan rakentuvassa kerronnassa aika on läsnä sekä menneisyytenä, nykyisyytenä että tulevaisuutena. *Ajomiehen* aika on tällaista subjektiivista aikaa. Kun objektiivinen aika ei ole juurikaan kulunut (sitä mitataan elokuvassa tornikellon viisareilla), subjektiivisessa mielessä on tapahtunut valtavasti.

Upeaa näyttelijätystä

Näyttelijätystyö on vaikuttavaa ja koskettaa yhä aidosti. Sjöström näyttelee itse juoporentun David Holmin osan. Viha, julmuus ja katkeruus pitivät häntä vallasaan, kunnes sulavat kohtaus kohtaukselta aidoksi hädäksi ja kuolemanpeloksi. Juopolla Davidilla on tietenkin perhe, joka joutuu kärsimään tämän laiminlyönteistä. Tiedetään, että sekä Sjöströmillä että Lagerlöfillä oli vaikea isä-suhde. Taiteilijan elämästä johdetut selitykset on julistettu estetiikassa pannaan, mutta ei voi olla pohtimatta, kuinka Sjöström elokuvaa tehdessään kävi kamppailua omien lapsuudenkokemustensa kanssa. Tämän vuoksi elokuvan kantavaksi aatteeksi nousee sovinnon ja sovituksen välttämättömyys. **Ingmar Bergmanin** on täytynyt ymmärtää tämä, kun hän halusi mestarillisen elokuvansa *Mansikkapaikan* (1957) päähenkilöksi iäkkään Sjöströmin. *Mansikkapaikan* subtekstinä on *Ajomies*, ja Bergman kommentoi *Ajomiehen* kantavia teemoja tehden niistä oman tulkintansa. Lähes kahdeksankymmenvuotias päähenkilö, jota näytteli Victor Sjöström, saa elokuvassa kosketuksen omaan lapsuuteensa, etsii hädissään vanhempiaan, ja löytää heidät virheistään huolimatta hyväksyvinä ja rakastavina. *Ajomies* päättyy Sjöströmin rukoukseen: ”*Jumala, anna sieluni kypsyä ennen kuin se korjataan.*” *Mansikkapaikka* päättyy nukahtavan vanhuksen lähes raamatulliseen rauhaan: ”*Herra, nyt sinä lasket palvelijasi rauhaan menemään.*”

– PEKKA REHUMÄKI
Kirkkoherra
Kempele

KAIJA MARIA JUNKKARI:
SIELUKAS NAINEN
KIRJAPAJA 2011

Kaija Maria Junkkari on teologian lisen- siaatti ja Doctor of Ministry, joka on toi- minut niin kotimaassaan Ruotsissa kuin Kanadassa tehtävälueinaan perheneu- vonta, seksuaaliterapia ja työnohjaus. Häneltä on aiemmin ilmestynyt kaksi naiseuteen liittyvää kirjaa sekä parisuh- teen seksuaalisuutta käsitävä kirja.

Nimestään huolimatta kirja sovel- tuu niin naisille kuin miehille. Jokainen, joka haluaa tunnistaa sisintään ja sie- luaan, saa oivallisen paketin niiden tut- kailuun, tunnistamiseen ja toimintaan. Kirja on erinomainen opas ammatti- henkilöstölle, joka joutuu pelaamaan

Sielukasta elämää

asiakkaiden tai kanssamatkaajien sisäi- sen maailman sekamelskaa ja etsimään ratkaisuja tasapainon löytymiseen.

”Sielu tulee esiin kaikessa koetussa joko tietoisesti tai tiedostamatta”, to- teaa jesuiittapappi Gerald W. Hughes, jota kirjoittaja lainaa. Lähtökohtaises- ti on oleellista löytää oman sielun ääni, sijainti ja sen kaipuu. Koskaan ihmisen sielu ei voi hävitä, mutta yhteys siihen voi hävitä ja oman sielunsa kadottami- nen on itsepetosta isoimmillaan.

Sielu ihmisessä kaipaa. Se kaipaa lohdutusta, pysähtymistä, kuuntelemis- ta ja rauhoittumista. Jollei se niitä saa, elämään astuu ahdistuksen tunne. Syyli- syyys, pelko ja häpeä ovat usein ahdis- tuksen aiheuttajia. Ahdistuksella on siis aina mieli ja sanoma. Sielu on viisas; se

viestittää että tunteita on opittava kuu- lemaan, ymmärtämään sekä oppimaan niistä. Tietoisesti tuleminen omasta käyttäytymisestä, elämäntilanteesta ja menneisyydestä on aina askel kohti sie- lun kuuntelua ja sen myötä sielun vii- sautta. Rukous ja rukoushiljaisuus ovat oiva apu sillä tiellä. Kirjoittaja antaa ru- kouselämään konkreettisia ehdotuksia, jotka hänellä itsellään ovat toimineet.

Kaunan, katkeruuden ja kateuden tunnistaminen ja niiden vaikutuksen ymmärtäminen ovat tärkeä osa sielun elämää. Monesti ne liittyvät menetyk- siin, osattomuuksiin ja vallankin su- ruun, jota kukaan ei voi elämässä vält- tää. Oman elämän merkityksen ja tar- koituksen löytäminen on yksi sielun- rauhan mahdollistaja. Vaikka kaikki

Mikä on diakonian paikka?

MATTI HELIN, HEIKKI HIILAMO,
ULLA JOKELA:
DIAKONIATYÖ
ASIAKKAAN PALVELUKSESSA
EDITA 2010

Kirjassa käsitellään laajasti diakonia- työtä alkaen 1900-luvun lamasta ja sen vaikutuksesta sekä yhteiskuntaan et- tä diakoniatyöhön. Kirja valottaa dia- koniatyön käytäntöjä esimerkeillä eri puolelta Suomea. Ne tuovatkin hyvin esille diakoniatyön monimuotoisuu- den ja laaja-alaisuuden.

Kirja tarkastelee diakoniaa osana kirkon jäsenyyttä ja missiota, diakonian virkoja ja vapaaehtoisia sekä suunnitte- lua, johtamista ja laatuajattelua. Esillä ovat myös diakonian erilaiset asiakas- työn muodot ja menetelmät.

Kirjassa pohditaan diakonian paik- kaa julkisessa ja kansalaisyhteiskunnan auttamisverkostossa. Samalla esille tu- levat erityisesti diakoniaa koskevat köy- hyiden ja syrjäytymisen haasteet kuten lasten ja nuorten näköalattomuus, ulos- löydyt maahanmuuttajat sekä tulo- ja

terveyserojen kasvu. Diakoniaan kuu- luu myös heikkojen ja köyhien puoles- ta puhuminen. Millaaisia keinoja dia- konialla on yhteiskunnallisessa vaikutta- misessa?

Kirja on tarkoitettu kaikille diako- niasta kiinnostuneille, erityisesti va- paaehtoisille ja luottamushenkilöille sekä alan opiskelijoille ja työntekijöil- le. Kirja antaa hyvän kuvan niille, jotka eivät tunne diakoniatyötä ja sen arkea. Monet käytännön esimerkit eripuolil- ta Suomea avaavat mielenkiintoisella tavalla diakoniatyötä. Diakoniatyöntekijöille asiat ovat suurelta osalta tuttu- ja, tosin on mielenkiintoista lukea kir- joittajien ajatuksia diakonian haasteis- ta ja mahdollisuuksista tulevaisuudessa.

Vähenevien resurssien uhatessa lääkkeeksi ehdotetaan tulevaisuudes- sa yhteisöjen rakentamista. Yksilökoh- taisen toiminnan sijaan tulisi kehittää enemmän ryhmämuotoista toimin- ta, jolloin kohderyhmä olisi laajempi ja jossa vertaistuki mahdollistuisi pa- remmin. Vapaaehtoisten mukaan otta- minen ja verkostojen rakentaminen on

tulevaisuuden diakoniatyön haaste, kir- joittajat toteavat.

Kirjaa lukiessa jäin miettimään asiakkuutta suhteessa seurakuntalai- suuteen. Asiakkuudessa olemme vain palveluntuottajia, tämä ei ole diakonian hengen mukaista. Kirjan viimeinen lau- se antaa viitteen, että yhteisöjen ra- kentamisen kautta voisivat raja-aidat kaatua autettavan ja auttajan väliltä. Diakonian vahvuus on yhä kokonais- valtainen kohtaaminen, jossa ihminen kohtaa toisen ihmisen.

– IRENE NUMMELA

Seurakuntadiakonian työalasihteeri

KDY

tässä maailmassa ja omassa elämässä ei ole Jumalan tahdon mukaista, kaikesta on kuitenkin tie Jumalan luo. Kiittäminen on kristillisen uskon mukaan elämäntapa, joka kasvattaa luottamusta rakastavaan Jumalaan, koska kiittävä ihminen elää nykyhetkessä ja ymmärtää, että kaikki on jo tässä hetkessä, eikä häneltä itseasissa mitään puutu.

”Sielua ja hengellistä elämää ei voida erottaa toisistaan, koska Jumala ilmaisee itseään jatkuvasti ihmisen sielun syvyydessä. Sielukas ihminen on hengellisesti elävä.” Kun rukouksessa ihminen antautuu Jumalalle paljaana, haavoitettuna, epäonnistuneena ja kiittäväenä, hän saa levätä hiljaa Jumalan läsnäolossa odottamatta mitään muuta kuin Hänen tahtonsa tapahtumista. Hiljaisuus avaa sisimmän kuuntelulle ja luottamukselle, jossa syntyy sisäinen vuoropuhelu ihmisen ja Jumalan välillä. Joskus se on sanatonta hiljaa olemista – kohteetonta mietiskelyä.

Sielukkaaseen elämään kuuluu kii-

tollinen elämänasenne, sillä sielun ytimessähän elää sisäinen kauneus, hyvyys, lämpö, oikeudenmukaisuus ja rehellisyys. Siinä kauneudessa ovat läsnä myös suru, ikävä ja yksinäisyys. Jokaisessa ihmisessä elää läheisyyden, myötätunnon sekä rakkauden kaipuu. Aitoa rakkautta ei voi olla ilman aitoa myötätuntoa. ”Kauneimmillaan rakkaus on toisen ihmisen olemassaoloa vahvistamista.” Jotta elämä voisi olla hyvää ja vastuullista, siihen kuuluu kyky pyytää anteeksi ja antaa anteeksi. ”Se on aina hyvä teko myös itselle, koska se on itsensä arvostamisen muoto.” Rakastavan ja kiittävän ihmisen sielu voi hyvin, sillä Jumalan läsnäolo elää siinä maaperässä. Rukoushiljaisuudessa viipyminen vahvistaa tietoisuutta sielun syvistä kerroksista, joita Jumala hoitaa, kun sallimme sen. Viipyily läsnäolossa siis vahvistaa.

Kirjan kannukset ovat ymmärryksen tasolla pysyvä teksti, kirjoittajan rehellinen omapohdinta ja omien kokemusten (myös raadollisten) jakaminen.

Kun kirja on vahvasti hengellisen elämän oivaltamiskirja, käytänteiden ohjeistus on konkretiaa, jota jokainen lukija kaipaa ja tarvitsee. Rukouskäytännöt nojaavat hengellisen ohjauksen oppi-isiin, joten kokemusta on kertynyt. Kirjan lopussa oleva kattava kirjallisuusluettelo on tuoreudessaan houkutteleva.

– PIRJO-PÄIVIKKI TOIVONEN

Diakonisojen pitkä tie

SAIRAANHOIDOSTA
VELKANEUVONTAAN.
PIEKÄMÄELTÄ VUOSINA 1949–1995
VALMISTUNEIDEN DIAKONISSOJEN
KERTOMUKSIA OPISKELUSTA JA
TYÖSTÄ.
DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULUN
JULKAISUJA C. KATSAUKSIA JA AINEIS-
TOJA 21. 20011.

Kirja on mielenkiintoinen katsaus diakonissakoulutuksen historiaan elämäntarinoiden, runojen ja tapauskuvauksien kautta. Kertomuksissa on kokemuksia opistokoulutuksen ajalta sodan jälkeen alkaen vuodesta 1945 ja päättyen ammattikorkeakoulun aloittamiseen 1995. Eri vuosille kirjoitetut tekstit on jaoteltu loogisesti opiskelu- ja työsäikäyntiaikaa sekä kohtaamisia kuvaaviin osioihin.

Sodan jälkeen Sortavalassa toiminut opisto siirtyi ensin Kuopioon ja sieltä Sisälähetyseuran suojiin Piekämäelle. Matka diakonisojen työssä on ollut huikea, hoitotyöstä vahaan sosiaalityöhön taloudellisessa auttamis-

essa. Matkalla diakonissat kokivat vaikean identiteettikriisin, kun he menettivät asemansa kunnallisessa terveydenhoidossa.

Kirjoituksista käy esille, kuinka diakonissaidentiteetti on vahva: ”Kerran diakonissa – aina diakoniassa.” Koulutus ja työelämän kuvaukset ovat historiallisesti mielenkiintoiset ja tuovat hyvin esiin koulutuksen ja työn muutokset. Liekö koulutusorientaatiosta kysymys, kun kirjoituksissa työ on useimmiten suuntautunut vanhus-, mielenterveys- ja päihdetyöhön. Sosiaalisesta diakonista työstä on vain muutamia lauseita.

”Koulumme järjestysäännöt olivat aika ankarat emmekä aina ymmärtäneet niitä. Jotkut säännöt olivat pikkumaisia, eivätkä nykynuoret niitä hyväksyisikään.” (EK)

”Diakonissakoulutuksessa olin saanut opetusta myös velkaneuvonnassa. Se oli tarpeen, sillä palasin takaisin työelämään 90-luvun mainingeissa.” (TM)

”Koin hyvin voimakkaasti työnkuuvan muutoksen. Kylät olivat autioituneet ja vanhukset asuivat keskustan rivitaloissa. Seurakunnan työntekijät olivat virkamiehiä tavalla, jota en tuntenut omakseni. Kotikäyntejä oli vähän.” (AT)

Kirjan viimeisessä luvussa matkataan diakonisojen mukana lähetyksentälle ja lisäksi on muutama mystokirjoitus. Kuvaukset lähetyksentältä ovat mielenkiintoisia ja yksi työura diakonisoille, mutta jäin pohtimaan niiden paikkaa ja laajuutta kirjassa, samoin kuin näitä muistokirjoituksia. Ilmaan jäi kysymys, miksi nämä henkilöt ovat tähän valikoituneet, se ei käy ilmi esipuheestakaan.

Kirjoittajat kertovat paljon opettajistaan, mutta olisin toivonut joko heidän haastattelujaan eri vuosikymmeniltä tai toimituksen liittämiä koulutuskuvauskuvaus. Kuvaukset olisivat taustoittaneet ja syventäneet tosin rikkaita opiskelijoiden kuvauksia.

Diakilla onkin tulevaisuudessa seuraava haaste koota kirja diakonian ja sosiaalityön alalla työskennelleiden diakonien kokemuksista. Diakoneilla voi olla toisenlaisia kokemuksia esimerkiksi taloudellisesta auttamisesta.

Kiintoisa ja avartava lukukokemus, ei diakonissalle, mutta 40 vuotta diakoniatyössä mukana olleelle.

– RIITTA HELOSUUORI
Diakoni, VTM, emeriitta
koulutuksen työalasihteer

Köyhien piispa

Ranskassa 1700-luvulla vaikuttanut piispa Myriel tunnetaan Victor Hugon kirjasta ja samannimisestä musikaalista *Les Misérables, Kurjat*. Saavuttuaan hiippakuntaansa Myriel luopui ensitöikseen hulppeasta palatsistaan ja sijoitti sinne sairaalan, joka oli aikaisemmin ahtaissa ja vaarallisissa tiloissa. Myriel asettui itse vanhaan sairaalarakennukseen. Piispa eli vaatimatonta elämää, puolusti köyhiä ja lahjoitti heille suurimman osan palkasta.

Eräänä iltana Myriel tarjosi majapaikan ehdonalaisvangille, joka ei ollut saanut yösijaa kaupungista. Hän ei ollut päässyt yöksi kaupungin vankilaan, ei edes koiratarhaan. Ennen nukkumaan menoa piispa tarjosi vangille aterian. Mutta yön aikana tämä vanki, *Kurjat*-kirjan päähenkilö, Jean Valjean, kiitti isäntäänsä vieraanvaraisuudesta varastamalla piispan pöytähopeat.

Aamulla poliisi pysäytti Valjeanin ja – löydettyään hopeat – vei hänet takaisin piispan luokse. Piispa kertoi poliisille antaneensa hopeat Valjeanille ja torui vierastaan siitä, ettei hän oli unohtanut ottaa mukaansa myös hopeiset pöytäkynttilät.

Poliisien lähdettyä Myriel antoi kynttilänjalat Valjeanille ja totesi, että tämä ottaessaan vastaan lahjan teki lupauksen rehellisen elämän aloittamisesta. Piispan käsittämätön armollisuus mursi Valjeanin ja muutti hänen elämänsä suunnan.

Mikä sai piispa Myrielin osoittamaan rakkautta miehelle, joka oli vastannut hänen vieraanvaraisuuteensa varkaudella? Ehkä kyseessä oli tämä kohta evankeliumissa: *”Rakastakaa vihamiehiänne ja rukoilkaa vainoojienne puolesta, jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia.”* (Matt. 5:43)

Piispa ei voinut tietää, että vanki tekisi parannuksen. Niin kuitenkin tapahtui. Vihamiehen rakastaminen, täydellisen ansaitsematon armo voi tehdä ihmeitä.

Jeesus Kristus, Vapahtajamme, sinä elät kaikissa halveksituissa ja muserretuissa. Pysäytä meidät rakkautesi katseella, kun pelko estää meitä kohtaamasta lähimmäistemme hätää. Anna meille halu ja taito rakastaa kaikkia luotujasi. Kuule meitä, sinä, joka elät ja hallitset Isän ja Pyhän Hengen kanssa aina ja ikuisesti.